

Obsah

I Uznesenia, odporúčania a stanoviská

UZNESENIA

Európsky hospodársky a sociálny výbor

543. plenárne zasadnutie EHSV, 15.5.2019 – 16.5.2019

2019/C 240/01	Uznesenie – Poďme voliť a hlasujme za zjednotenú Európu.....	1
---------------	--	---

STANOVISKÁ

Európsky hospodársky a sociálny výbor

543. plenárne zasadnutie EHSV, 15.5.2019 – 16.5.2019

2019/C 240/02	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Otázky rodovej rovnosti (stanovisko z vlastnej iniciatívy).....	3
2019/C 240/03	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Hospodárska, technologická a sociálna transformácia moderných služieb zdravotnej starostlivosti pre staršie osoby (stanovisko z vlastnej iniciatívy).....	10
2019/C 240/04	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Práca s azbestom pri energetickej renovácii (stanovisko z vlastnej iniciatívy).....	15
2019/C 240/05	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Prínos podnikov sociálneho hospodárstva k súdržnejšej a demokratickejšej Európe (prieskumné stanovisko na žiadosť rumunského predsedníctva)	20

2019/C 240/06	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Európska filantropia: nevyužitý potenciál (prieskumné stanovisko na žiadosť rumunského predsedníctva Rady EÚ)	24
---------------	---	----

III Prípravné akty

Európsky hospodársky a sociálny výbor

543. plenárne zasadnutie EHSV, 15.5.2019 – 16.5.2019

2019/C 240/07	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Návrh nariadenia Rady, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 904/2010, pokiaľ ide o opatrenia na posilnenie administratívnej spolupráce v záujme boja proti podvodom v oblasti DPH [COM(2018) 813 final – 2018/0413 (CNS)]	29
2019/C 240/08	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Návrh smernice Rady, ktorou sa mení smernica 2006/112/ES, pokiaľ ide o zavedenie určitých požiadaviek na poskytovateľov platobných služieb [COM(2018) 812 final – 2018/0412(CNS)] Návrh smernice Rady, ktorou sa mení smernica Rady 2006/112/ES z 28. novembra 2006, pokiaľ ide o ustanovenia týkajúce sa predaja tovaru na diaľku a určitých domácich dodaní tovaru [COM(2018) 819 final – 2018/0415(CNS)]	33
2019/C 240/09	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov Udržateľné biohospodárstvo pre Európu: ako lepšie prepojiť hospodárstvo, spoločnosť a životné prostredie [COM(2018) 673 final]	37
2019/C 240/10	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2015/757 s cieľom náležite zohľadniť globálny systém zberu údajov o spotrebe lodného paliva [COM(2019) 38 final – 2019/0017 (COD)]	41
2019/C 240/11	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Európskej rade, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Jednotný trh vo svete, ktorý sa mení – Jedinečná výhoda, ktorá si vyžaduje obnovenie politického záväzku [COM(2018) 772 final]	44
2019/C 240/12	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Európskej rade, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Koordinovaný plán v oblasti umelej inteligencie [COM(2018) 795 final]	51

I

(Uznesenia, odporúčania a stanoviská)

UZNESENIA

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

543. PLENÁRNE ZASADNUTIE EHSV, 15.5.2019 – 16.5.2019

Uznesenie – Poďme voliť a hlasujme za zjednotenú Európu

(2019/C 240/01)

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom plenárnom zasadnutí 15. a 16. mája 2019 (schôdza z 15. mája) prijal 226 hlasmi za, pričom 4 členovia hlasovali proti a 12 členov sa hlasovania zdržalo, nasledujúce uznesenie:

Poďme voliť a hlasujme za zjednotenú Európu

Európsky hospodársky a sociálny výbor v súvislosti s blížiacimi sa voľbami do Európskeho parlamentu a s ohľadom na Vyhlásenie o budúcnosti Európy, ktoré 9. mája 2019 schválili v Sibiu (Rumunsko) vedúci predstavitelia štátov a vlád EÚ27, vyzýva občanov EÚ, aby využili svoje právo voliť.

EÚ je založená na spoločných hodnotách, akými sú demokracia, ochrana ľudských práv, sloboda prejavu, zásady právneho štátu, tolerancia, spravodlivosť, rovnosť, solidarita a demokratická účasť. Tieto hodnoty treba neustále brániť a ochraňovať, pretože umožňujú Európanom žiť v otvorenej spoločnosti, kde má každý jeden občan náležitý rešpekt a kde národnú identitu dopĺňa európska identita, ktorá nás všetkých spája.

Dnes musíme čeliť zložitým spoločným výzvam:

- zmena klímy,
- sociálne, hospodárske a územné nerovnosti,
- chudoba,
- nezamestnanosť, najmä medzi mladými ľuďmi,
- zmenšovanie občianskeho priestoru,
- migrácia,
- bezpečnosť a terorizmus,
- korupcia.

Nacionalizmus však nie je odpoveď.

Skutočný pokrok v týchto otázkach môžeme dosiahnuť len prostredníctvom **zjednotenej Európy**.

Zasadzujeme sa za Európu, ktorá postaví potreby svojich občanov do centra svojich politik a opatrení a zabezpečí, aby sa hospodárske, sociálne a environmentálne výzvy riešili spoločne udržateľným spôsobom. Za Európu, ktorá zaručí kvalitu života a zamestnanosť, priaznivé prostredie pre investície a podnikanie, ako aj väčšiu hospodársku a sociálnu súdržnosť.

Sme tiež za Európu, ktorá mladým ľuďom zabezpečí príležitosti plne využiť svoj potenciál a bude podporovať ich aktívnu účasť v európskej politike.

Ako zástupcovia organizácií občianskej spoločnosti pracujeme spoločne na vytvorení takej EÚ, ktorá bude dosahovať konkrétne výsledky a účinnejšie naplňovať očakávania a potreby svojich občanov.

Nabádame občanov v celej Európe, aby v nadchádzajúcich európskych voľbách išli voliť. Vyzývame organizácie občianskej spoločnosti, aby sa pripojili k nášmu úsiliu získať čo najviac hlasov za zjednotenú Európu.

V Bruseli 15. mája 2019

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Luca JAHIER

STANOVISKÁ

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

543. PLENÁRNE ZASADNUTIE EHSV, 15.5.2019 – 16.5.2019

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Otázky rodovej rovnosti

(stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2019/C 240/02)

Spravodajkyňa: **Indrė VAREIKYTĖ**

Rozhodnutie plenárneho zhromaždenia	20.9.2018
Právny základ	článok 32 ods. 2 rokovacieho poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy
Príslušná sekcia	sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo
Prijaté v sekcii	24.4.2019
Prijaté v pléne	15.5.2019
Plenárne zasadnutie č.	543
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	200/4/7

1. Závbery a odporúčania

1.1. Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) sa domnieva, že rodová rovnosť je spoločenskou otázkou a že len rodovo rovnoprávnejšia spoločnosť môže byť ekonomicky a sociálne silná. Preto sa so ženami a mužmi musí z hospodárskeho a sociálneho hľadiska zaobchádzať rovnako a musia sa im poskytnúť rovnaké príležitosti.

1.2. Hoci je rodová rovnosť jedným z hlavných cieľov EÚ, EHSV s poľutovaním konštatuje, že pri súčasnom tempe bude trvať viac ako 100 rokov, kým sa v EÚ tento cieľ naplní, a to najmä v prípade, ak bude ďalšiemu pokroku brániť odmietavý postoj v kľúčových oblastiach rozvoja a ak dôjde k celkovému spomaleniu hospodárskeho rastu.

1.3. Výbor sa domnieva, že EÚ a jej členské štáty musia urobiť všetko pre to, aby sa cieľ udržateľného rozvoja č. 5, ktorý sa týka rodovej rovnosti, dosiahol do roku 2030. Preto žiada integrovanú a ambicióznú päťročnú stratégiu EÚ v oblasti rodovej rovnosti⁽¹⁾, ktorá by sa realizovala počas celého funkčného obdobia budúcej Komisie a Európskeho parlamentu a silný záväzok k rodovej rovnosti zo strany inštitúcií EÚ, vlád, občianskej spoločnosti a súkromného sektora v snahe riešiť súbežne všetky aspekty rovnosti holistickým a účinným spôsobom spolu s prijatím opatrení rovnakého vplyvu.

1.4. EHSV žiada, aby v budúcich finančných rámcoch zostala rodová rovnosť samostatným cieľom s jasným záväzkom k rodovej rovnosti a uplatňovaniu hľadiska rodovej rovnosti a so začlenením rodových ukazovateľov, posúdenia vplyvu na rodovú rovnosť a rodového rozpočtovania vo všetkých programoch a oblastiach politiky. Rodový rozmer by sa mal začleniť aj do odporúčaní pre jednotlivé krajiny.

1.5. Výbor vyzýva Európsku komisiu, aby pripravila balík opatrení v oblasti opatrovateľských služieb v snahe posilniť vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv a aby urobila revíziu barcelonských cieľov v oblasti starostlivosti o deti.

1.6. EHSV odsudzuje všetky formy násillia páchaného na ženách a nabáda členské štáty, ktoré ešte neratifikovali Istanbulský dohovor, aby svoj postoj prehodnotili. EHSV takisto vyzýva Komisiu, aby definíciu nenávistných prejavov rozšírila o obťažovanie a zastrašovanie žien na internete. Mali by sa stanoviť celoeurópske ukazovatele pre porovnateľné zhromažďovanie údajov o násillí páchanom na ženách, pretože by to pomohlo pri tvorbe účinných politických opatrení.

1.7. EHSV berie na vedomie, že diskusia o smernici o ženách vo vrcholových orgánoch zostane na programe rumunského predsedníctva Rady EÚ s cieľom zvýšiť podiel žien v rozhodovacích orgánoch. Vyzýva Radu, aby pokračovala vo svojom úsilí a prerokovala smernicu o ženách vo vrcholových orgánoch. Výbor tiež vyzýva príslušné hospodárske odvetvia, aby prevzali vedúcu úlohu a zvýšili podiel žien vo vrcholových orgánoch.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 110, 22.3.2019, s. 26.

1.8. EHSV žiada, aby sa prijali účinné opatrenia na zabezpečenie rovnakých príležitostí žien a mužov na trhu práce, najmä opatrenia na odstránenie rozdielov v ich odmeňovaní, a takisto na riešenie problému horizontálnej a vertikálnej segregácie v povolaniach.

1.9. EHSV navrhuje zriadenie núdzového fondu na úrovni EÚ pre právnu pomoc organizáciám občianskej spoločnosti, ktoré sa obrátia na súdy, aby namietali proti vnútroštátnej alebo miestnej legislatíve porušujúcej práva žien.

1.10. Výbor uznáva úlohu, ktorú pri presadzovaní rodovej rovnosti zohrávajú médiá, reklama a verejné vzory, a požaduje prijať opatrenia na zabezpečenie toho, aby reklama mala skôr pozitívny než negatívny vplyv, pokiaľ ide o zobrazovanie a presadzovanie rodovej rovnosti v spoločnosti.

1.11. EHSV vyzýva verejné inštitúcie a organizácie občianskej spoločnosti v celej EÚ, aby rodovú rovnosť presadzovali v rámci svojich politík a vonkajších činností a aby tiež zaviedli príkladné vnútorné opatrenia, ako je napríklad podporovanie žien v rozhodovacích orgánoch a uplatňovanie hľadiska rodovej rovnosti vo všetkých svojich politikách a procesoch.

1.12. Odkazujúc na článok 300 ods. 5 ZFEÚ výbor vyzýva Radu, aby zrevidovala usmernenia týkajúce sa vymenúvania členov výboru a odporúča, aby členské štáty navrhovali členov na základe rodovej rovnosti. Výbor sa bude usilovať o zabezpečenie rodovej rovnosti vo svojich činnostiach tak, že hľadisko rodovej rovnosti začlení do svojho pracovného procesu a zriadi skupinu, ktorá bude sledovať jeho uplatňovanie s cieľom vypracovať vhodné usmernenia.

2. Všeobecné pripomienky

2.1. Rovnosť medzi ženami a mužmi je základnou hodnotou a cieľom Európskej únie, je zakotvená v európskych zmluvách a Charte základných práv a opakovane bola potvrdená v Európskom pilieri sociálnych práv. EÚ okrem svojich právnych predpisov a politického rámca na dosiahnutie rodovej rovnosti podporuje aj vykonávanie Pekinskej akčnej platformy a Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien, ako aj akčného programu prijatého na Medzinárodnej konferencii o populácii a rozvoji a závery ich hodnotiacich konferencií.

2.2. Hoci v Európe existuje mnoho pozitívnych iniciatív zameraných na riešenie rôznych aspektov rodovej nerovnosti, faktory podporujúce skutočnú rovnosť, najmä v členských štátoch a regiónoch, sú zložité a mnohotvárne. Napriek celkovému pokroku, ktorý sa urobil, vyjadruje EHSV poľutovanie nad tým, že pri súčasnom tempe bude trvať viac ako 100 rokov, kým sa v EÚ dosiahne rodová rovnosť. EHSV žiada, aby sa pri vykonávaní programu OSN v oblasti udržateľného rozvoja stanoveného do roku 2030 zaviedla zasahujúca stratégia udržateľnosti. V tejto súvislosti sa domnieva, že EÚ a jej členské štáty musia vynaložiť všetko úsilie na to, aby sa cieľ udržateľného rozvoja č. 5, ktorý sa týka rodovej rovnosti, dosiahol do roku 2030.

2.3. EHSV sa rovnako obáva, že budúci pokrok v otázke rodovej rovnosti by mohol byť v niektorých členských štátoch ohrozený odporom niektorých členských štátov v oblastiach hospodárskej emancipácie žien (zamestnanosť, rovnováha medzi pracovným a súkromným životom, sociálne práva, starostlivosť), vzdelávania, sexuálneho a reprodukčného zdravia a sexuálnych a reprodukčných práv, násilia páchanom na ženách a ženských mimovládnych organizácií a v kľúčových oblastiach inštitucionálneho a politického rámca EÚ a jej členských štátov.

2.4. Okrem toho sa hospodársky rast mnohých európskych krajín podľa očakávaní spomalí, v dôsledku čoho hrozí riziko, že členské štáty a podniky by nemuseli problematike rodovej rovnosti vo svojich programoch prisudzovať taký význam. Je dôležité, aby sa pri navrhovaní fiškálnych politík a politík v oblasti sociálnej ochrany a rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom v plnej miere posúdili a zohľadnili rodové účinky makroekonomických politík, okrem iného s cieľom zabrániť ďalšiemu prehľbovaniu existujúcich rodových nerovností.

2.5. Výbor je presvedčený, že v záujme napredovania a zabezpečenia účinného vykonávania politických opatrení EÚ v oblasti rodovej rovnosti je potrebná nová päťročná stratégia EÚ pre túto problematiku, ktorá bude pokrývať funkčné obdobie budúcej Komisie a Európskeho parlamentu, a záväzok k rodovej rovnosti zo strany vlád, občianskej spoločnosti, súkromného sektora a európskych inštitúcií. Je to nevyhnutné nielen na zabezpečenie spravodlivej a rovnocennej spoločnosti, ale ide aj o najlepšiu kolektívnu odpoveď proti diskriminačným a mizogýnnym populistickým hnutiam, ktoré v súčasnosti spochybňujú demokratické spoločnosti.

2.6. Verejná mienka podporuje v tejto otázke názor EHSV, keďže väčšina Európanov sa domnieva, že rodová rovnosť má zásadný význam pre spravodlivú a demokratickú spoločnosť (91 %), pre hospodárstvo (87 %) a pre nich osobne (84 %). Okrem toho sa podiel občanov EÚ, ktorí by privítali väčšiu angažovanosť EÚ v tejto oblasti politiky, len v priebehu dvoch rokov (2016 – 2018) zvýšil o 10 % (z 55 % na 65 %).

2.7. Výbor v tejto súvislosti vyjadruje poľutovanie nad tým, že v období 2014 – 2020 bolo na podporu opatrení v oblasti rodovej rovnosti pridelených dovedna iba 6,17 miliardy EUR, čo predstavuje približne 0,6 % z celkových rozpočtových prostriedkov. EHSV žiada, aby rodová rovnosť zostala samostatným cieľom v budúcich finančných rámcoch, v ktorých sa tiež musí odrážať jasný záväzok k rodovej rovnosti a uplatňovaniu hľadiska rodovej rovnosti a ktoré musia zahŕňať povinné rodové ukazovatele, posúdenie vplyvu na rodovú rovnosť a rodové rozpočtovanie na úrovni EÚ aj členských štátov. Zameranie na uplatňovanie hľadiska rodovej rovnosti a poskytovanie osobitných finančných prostriedkov na opatrenia v oblasti rodovej rovnosti by sa nemalo zahrnúť len do programov, ktoré sa zaoberajú otázkami súvisiacimi so zamestnanosťou a sociálnym začlenením alebo základnými ľudskými právami (ako je napríklad Európsky sociálny fond, program Práva, rovnosť a občianstvo, Fond pre azyl, migráciu a integráciu a program Európskej únie v oblasti zamestnanosti a sociálnej inovácie), ale aj do oblastí politiky, ktoré sa nepovažujú za priamo spojené s rodovou rovnosťou, ale ktoré by na ňu mohli mať významný vplyv (napríklad oblasti IKT, dopravy, rozvoja miest a vidieka, podnikania, investičnej podpory, trvalo udržateľného rozvoja a environmentálnych politík). Rozmer rodovej rovnosti, posudzovaný na základe indexu rodovej rovnosti, by sa mal stať neoddeliteľnou súčasťou európskeho semestra vrátane správ o jednotlivých krajinách a odporúčaní pre jednotlivé krajiny.

2.8. Vzhľadom na nedávny nárast počtu odhalení v rámci hnutia #MeToo výbor oceňuje európsku ochrankyňu práv za to, že odporučila prijatie prísnejšieho etického kódexu vo všetkých inštitúciách EÚ. Zároveň sa domnieva, že aj verejné inštitúcie členských štátov by mali takýto kódex urýchlene prispôsobiť a prijať.

2.9. EHSV vyzýva verejné inštitúcie a organizácie občianskej spoločnosti v celej EÚ, aby rodovú rovnosť presadzovali nielen v rámci svojich politík a vonkajších činností, ale aby tiež zaviedli príkladné vnútorné opatrenia, ako sú napríklad opatrenia podporujúce ženy v rozhodovacích procesoch a uplatňovanie hľadiska rodovej rovnosti vo všetkých svojich politikách a procesoch, ktoré sú v súčasnosti dostupné iba v obmedzenej miere, ale ktoré by mohli byť pre okolité verejné inštitúcie a podniky silným pozitívnym príkladom a mohli by podporiť dialóg o vykonávaní opatrení v oblasti rodovej rovnosti na všetkých úrovniach európskej spoločnosti.

3. Hospodárstvo

3.1. Rovnaký prístup k hospodárskym zdrojom je nielen otázkou ekonomickej nezávislosti žien, ale aj nevyhnutným predpokladom splnenia cieľov EÚ v oblasti udržateľného hospodárskeho rastu, kvalitných pracovných miest, sociálnej súdržnosti, prosperity a konkurencieschopnosti. Podporovanie účasti žien na trhu práce má zásadný význam z hľadiska inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu a všeobecnejšie aj z hľadiska HDP na zabezpečenie toho, aby EÚ v plnej miere využila talent, ktorý je k dispozícii.

3.2. Na trhu práce čelia európske ženy naďalej pretrvávajúcim rodovým rozdielom, segregácii a rozdielom v odmeňovaní žien a mužov, ktoré podľa odhadov znížia HDP EÚ do roku 2030 o 240 mld. EUR, čo má bezprostredný vplyv na ich čistú mzdu a dlhodobý vplyv na ich sociálne zabezpečenie a nárok na dôchodok. EHSV preto víta konzultáciu Komisie s cieľom vyhodnotiť ustanovenia smernice 2006/54/ES, ktorou sa vykonáva zásada „rovnej odmeny“ zakotvená v zmluve, čím sa má zabezpečiť, že sa zásada rovnakej odmeny za prácu rovnakej hodnoty bude lepšie presadzovať v praxi.

3.3. Čiastočný pracovný úväzok môže byť osobným rozhodnutím, avšak viac ako štvrtina európskeho obyvateľstva je na čiastočný pracovný úväzok zamestnaná nedobrovoľne. Ženy sú v zamestnaniach na čiastočný úväzok nadmerne zastúpené a ich rozhodnutie pracovať na čiastočný úväzok je často ovplyvnené povinnosťami spojenými so starostlivosťou o člena rodiny. Podiel obyvateľov nedobrovoľne zamestnaných na čiastočný úväzok sa v posledných rokoch znížil iba mierne (0,1 %). Jedným z dôvodov nedobrovoľnej práce na čiastočný úväzok je nedostatok primeranej infraštruktúry v oblasti starostlivosti a nedostatok pružných pracovných podmienok, ktoré by mohli ponúknuť lepšie možnosti na zosúladenie pracovného a súkromného života. Ženy sú tiež vo všeobecnosti viac vystavené riziku chudoby a obmedzeným kariérnym možnostiam. Okrem toho je podiel žien zakladajúcich vlastné podniky v rámci EÚ takmer dvojnásobne nižší ako podiel mužov.

3.4. EHSV preto žiada, aby sa prijali účinné opatrenia na zabezpečenie rovnakej účasti žien a mužov na trhu práce a na boj proti horizontálnej a vertikálnej segregácii v povolaniach. Kľúčovou prioritou by malo byť vytváranie väčších možností pre ženy, pokiaľ ide o prístup ku kvalitným pracovným miestam na plný úväzok s pružnými pracovnými podmienkami.

3.5. EHSV sa domnieva, že podpora politík v oblasti zamestnanosti, ktoré sú ústretové voči rodinám a rodovej rovnosti, a vykonávanie transformačných a cielených opatrení, ktoré môžu vyvážiť nerovnomerné rozdelenie opatrovateľských a domácich úloh medzi ženami a mužmi, má zásadný význam⁽²⁾, najmä vzhľadom na rastúci tlak na pracovníkov. Monitorovanie transpozície smernice EÚ o rovnováhe medzi pracovným a súkromným životom bude mať zásadný význam pre zabezpečenie progresívnych reforiem smerom k primeranej platenej dovolenke a pružným pracovným podmienkam a posúdenie vplyvu nových opatrení na využívanie rodičovskej a otcovskej dovolenky zo strany otcov.

(2) Ú. v. EÚ C 129, 11.4.2018, s. 44.

3.6. Vhodné opatrenia, ako je poskytovanie prístupných a cenovo dostupných služieb starostlivosti o deti a dlhodobej starostlivosti, ako aj opatrenia na podporu využívania otcovskej dovolenky, sú nevyhnutné na to, aby sa rodičom a opatrovateľom umožnil vstup na trh práce, zotrvanie na ňom alebo návrat naň. EHSV vyzýva Európsku komisiu, aby v záujme posilnenia vykonávania Európskeho piliera sociálnych práv a doplnenia smernice o rovnováhe medzi pracovným a súkromným životom pripravila balík opatrení v oblasti služieb starostlivosti, ktorý by pozostával z kombinácie opatrení, financovania a cielených odporúčaní, a aby prepracovala barcelonské ciele v oblasti starostlivosti o deti.

3.7. Pri riešení rodovej nerovnosti na trhu práce môže zohrávať dôležitú úlohu kolektívne vyjednávanie. Sociálni partneri, členské štáty a inštitúcie EÚ by sa mali vo svojej činnosti riadiť odporúčaním Medzinárodnej organizácie práce a jej Svetovej komisie o budúcnosti práce týkajúcim sa transformačného programu pre rodovú rovnosť.

4. Vzdelávanie a odborná príprava

4.1. Napriek mnohým povzbudivým zmenám, ku ktorým došlo z hľadiska dosiahnutého vzdelania u žien a mužov, stereotypné segregáčne modely pretrvávajú vo všetkých členských štátoch. Muži sú naďalej výrazne menej zastúpení v sektoroch spájaných s tradičnými ženskými úlohami, ako sú zdravotnícke a sociálne služby, humanitné vedy a umenie alebo vzdelávanie učiteľov a pedagogika, zatiaľ čo v odvetviach STEM (veda, technológia, inžinierstvo a matematika) a IKT (informačné a komunikačné technológie) je vo všetkých členských štátoch viac mužov ako žien. To so sebou prináša množstvo ďalších výziev pre ženy, keďže zručnosti v oblasti STEM, IKT a umelej inteligencie sú už teraz mimoriadne dôležité a v budúcnosti budú nevyhnutné ⁽³⁾.

4.2. Ženy s nízkou úrovňou zručností a kvalifikácií potrebujú dodatočnú pomoc, aby si mohli zlepšiť postavenie na trhu práce, pretože rozdiel v miere zamestnanosti mužov a žien je najväčší v prípade osôb bez kvalifikácie alebo osôb s nízkou kvalifikáciou a osôb čeliacich prierezovej diskriminácii. Politické opatrenia osobitne zamerané na zraniteľné skupiny žien, najmä na ženy so zdravotným postihnutím a ženy postihnuté viacsobnými nevýhodami ⁽⁴⁾, by pomohli zvýšiť úroveň ich zručností.

4.3. Účasť žien na vysokoškolskom vzdelávaní sa neustále zvyšuje a ich počet je vyšší ako počet mužov v mnohých oblastiach terciárneho vzdelávania. Naďalej však pretrváva segregácia v terciárnom a odbornom vzdelávaní, čo obmedzuje voľbu povolania v netradičných sektoroch a prístup k rovnakým kariérnym možnostiam.

4.4. Preto je rozhodujúce pokračovať v odstraňovaní rodových stereotypov a segregácie vo vzdelávaní a odbornej príprave podporovaním rodovo citlivých študijných programov v oblasti vzdelávania, odborného poradenstva a mediálnych kampaní, ktoré podporujú chlapcov a dievčatá, ženy a mužov, aby si budovali kariéru v súlade so svojimi zručnosťami a schopnosťami; podporovať kariérne možnosti a kariérny rast žien aj mužov, ktorí si zvolia netradičné sektory; vytvoriť ženám možnosti, aby využili svoje vysokoškolské vzdelanie v rovnakom rozsahu ako muži v snahe odstrániť existujúci tzv. sklenený strop v akademickom prostredí v prípade žien ⁽⁵⁾ a rozšíriť možnosti podpory pre podnikateľky ⁽⁶⁾, a to najmä v netradičných sektoroch. Odporúča sa tiež zvýšiť všeobecné povedomie zamestnancov verejnej správy a odborných pracovníkov o otázkach rodovej rovnosti a ich zručnosti týkajúcej sa tejto oblasti.

5. Ženy a chudoba

5.1. Ženy sú vystavené väčšiemu riziku chudoby, čiastočne v dôsledku nižších hodinových miezd, ich nadmerného zastúpenia v skupine osôb s minimálnou mzdou a v sektoroch, ktoré ponúkajú nižšie mzdy. Sú tiež častejšie zamestnávané na čiastočný úväzok alebo na základe nepružných pracovných podmienok alebo sú častejšie neprítomné v práci z dôvodu starostlivosti o člena rodiny. Feminizácia chudoby je dôsledkom viacerých faktorov vrátane podhodnocovania práce žien a rozdielu v odmeňovaní žien a mužov. Rozdiely v miere zamestnanosti žien a mužov sa prehĺbujú, keď prichádzajú deti, čo odzrkadľuje ťažkosti, ktorým ženy čelia pri zladení pracovných povinností s povinnosťami spojenými s výchovou detí a starostlivosťou o ne, ako aj diskriminačné a nespravodlivé zaobchádzanie, ktorému čelia tehotné ženy alebo ženy, ktoré sa vracajú z materskej dovolenky.

5.2. Je nevyhnutné uznať, že ženy nie sú homogénnou kategóriou, a že sú potrebné osobitné opatrenia pre ženy, ktoré čelia diskriminácii alebo nevýhodám popri diskriminácii na základe pohlavia, t. j. ženy so zdravotným postihnutím, obeť rasovej diskriminácie, LGBTIQ, ženy vo vidieckych oblastiach, prisťahovalkyne, utečenkyne alebo žiadateľky o azyl a mladé a staršie ženy.

5.3. EHSV preto odporúča posilniť opatrenia na podporu rodovej rovnosti v hospodárskej činnosti:

— uplatňovať hľadisko rodovej rovnosti v iniciatívach hospodárskeho rozvoja,

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 173, 31.5.2017, s. 45.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 367, 10.10.2018, s. 20.

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ C 12, 15.1.2015, s. 10.

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ C 299, 4.10.2012, s. 24.

- presadzovať rovnosť v zamestnaní s cieľom dosiahnuť rovnakú ekonomickú nezávislosť a finančnú istotu,
- podporovať iniciatívy zamerané na zvyšovanie povedomia o dôležitosti ekonomickej nezávislosti žien pri znižovaní chudoby,
- riešiť dôsledky prerušenia kariéry a rôznych spôsobov práce v súvislosti s rizikom chudoby žien počas celého ich života,
- vypracovať politické opatrenia zamerané na konkrétne zraniteľné skupiny žien, ktoré sú najviac vystavené riziku chudoby,
- pokračovať v reforme národných systémov dôchodkového zabezpečenia zohľadnením rodového rozmeru pri nároku na dôchodok (napr. zohľadnením materskej/otcovskej dovolenky a inej dovolenky spojenej so starostlivosťou pri výpočte dôchodku),
- boj proti chudobe detí uplatňovaním hľadiska rodovej rovnosti a holistického prístupu, ktorý vytvára synergie medzi sociálnym začlenením, rodovou rovnosťou a inými oblasťami politiky, ale aj inými politickými a finančnými nástrojmi,
- preskúmať, prijať a zachovať makroekonomické politiky a stratégie rozvoja týkajúce sa potrieb žien a ich úsilia v oblasti chudoby.

6. Ľudské práva

6.1. Rodová rovnosť je základnou zásadou, ktorá je neoddeliteľnou súčasťou ľudských práv a nevyhnutným predpokladom pre to, aby sa ľudské práva uplatňovali na všetkých a aby ich všetci mohli uplatňovať.

6.2. EHSV odsudzuje všetky formy násilia páchaného na ženách a nabáda členské štáty, ktoré ešte neratifikovali Istanbulský dohovor, aby jeho ratifikáciu zvážili bez zbytočného odkladu. Mali by sa stanoviť celoeurópske ukazovatele pre porovnateľné zhromažďovanie údajov o násilí páchanom na ženách, pretože by to pomohlo pri tvorbe účinných politických opatrení. V tomto smere by mohli byť prínosom skúsenosti získané v niektorých krajinách EÚ, pokiaľ ide o prístup, ktorý sa má prijať. EHSV tiež vyzýva Komisiu, aby aktualizovala svoje odporúčanie o opatreniach na účinný boj proti nezákonnému obsahu na internete a kódex správania pre boj proti nezákonným nenávisným prejavom na internete, na ktorom sa dohodli Európska komisia a globálne spoločnosti v oblasti informačných technológií, a to tak, že do definície nezákonných nenávisných prejavov doplní obťažovanie žien a ich šikanovanie na internete.

6.3. Výbor vyjadruje hlboké poľutovanie v súvislosti s nedávnym zhoršením situácie v oblasti sexuálneho a reprodukčného zdravia a práv žien v Európe, čo má ďalekosiahly vplyv na ľudské práva žien a všeobecne ohrozuje univerzálnosť ľudských práv. Okrem toho, hoci v niektorých európskych krajinách boli prijaté prísnejšie zákony osobitne zamerané na prístup žien k zákonným službám v oblasti umelého prerušenia tehotenstva (i keď je dokázané, že vďaka komplexnému sexuálnemu vzdelávaniu možno znížiť neželané tehotenstvo o 50 %), sa to týka aj iných aspektov sexuálneho a reprodukčného zdravia a práv žien, ako sú zákonné požiadavky na získanie lekárskeho predpisu v prípade núdzovej antikoncepcie. Navyše nadobudlo účinnosť niekoľko regresívnych zákonov a politických opatrení so širokou škálou negatívnych vplyvov na práva žien vrátane právnych predpisov, ktoré umožňujú brániť sexuálnemu vzdelávaniu, zamedzovať šíreniu informácií o sexuálnej orientácii a rodovej identite, a to aj na vzdelávacie účely, alebo dekriminalizovať určité formy domáceho násilia.

6.4. EHSV vyzýva inštitúcie EÚ a občiansku spoločnosť, aby spolupracovali v snahe prijať okamžité a rázne opatrenia proti takýmto zákonom. Výbor takisto navrhuje zriadenie núdzového fondu na úrovni EÚ pre právnu pomoc organizáciám občianskej spoločnosti, ktoré sa obrátia na súdy, aby namietali proti legislatíve porušujúcej práva žien.

6.5. EHSV tiež poukazuje na potrebu riešiť prekážky, ktorým čelia ženy, a najmä obeť násilia, keď sa usilujú o nápravu v prípade porušenia svojich práv, a zabezpečiť rovnaký prístup k spravodlivosti pre všetky ženy odstránením ekonomických, kultúrnych a inštitucionálnych prekážok (na rodovom základe) ako nevyhnutný predpoklad ľudských práv žien. Výbor okrem toho vyjadruje poľutovanie nad tým, že stále chýbajú ukazovatele na posúdenie pokroku členských štátov v oblasti ľudských práv žien a že vo všeobecnosti existuje tendencia posudzovať mužov neobjektívne a upierať im rodičovské práva a právo stretávať sa so svojimi deťmi.

7. Ženy vo vedúcich a rozhodovacích funkciách

7.1. Napriek pokroku, ku ktorému došlo za posledné roky, nedostatočné zastúpenie žien v politickom a hospodárskom rozhodovaní procese zostáva pre EÚ a jej členské štáty naďalej výzvou. Na ženy pripadá iba tretina politických funkcií s rozhodovacou právomocou a sotva štvrtina vyšších a nižších ministerských funkcií na všetkých úrovniach verejnej správy. Vo verejných/súkromných ekonomických a finančných inštitúciách naďalej takmer úplne dominujú muži.

7.2. EHSV s poľutovaním konštatuje, že napriek opakovaným výzvam v celej Európskej únii a samotného výboru (7) nebude do roku 2020 dosiahnutý 40 % podiel žien vo vrcholových orgánoch spoločnosti. Berie na vedomie, že diskusia o smernici o ženách vo vrcholových orgánoch zostane na programe rumunského predsedníctva Rady EÚ s cieľom zvýšiť podiel žien v rozhodovacích orgánoch. Vyzýva Radu, aby pokračovala vo svojom úsilí a prerokovala smernicu o ženách vo vrcholových orgánoch. Výbor tiež vyzýva príslušné hospodárske odvetvia, aby prevzali vedúcu úlohu a výrazne zvýšili účasť žien na vedúcich pozíciách s rozhodovacou právomocou.

7.3. Výbor pripomína svoje odporúčanie (8) zväziť účinné stratégie a nástroje (napr. právne, rozpočtové a dobrovoľné opatrenia, rodové kvóty) s cieľom prelomiť tzv. sklený strop a dosiahnuť rodovú rovnováhu vo volených a nominovaných pracovných miestach v hlavných politických štruktúrach. Je dôležitejšie ako kedykoľvek predtým zaoberať sa rodovými normami, postojmi a stereotypmi, ktoré bránia rovnakému zastúpeniu žien v rozhodovacích funkciách v politickej, hospodárskej a sociálnej oblasti, a riešiť ich.

7.4. EHSV odporúča, aby Komisia prevzala iniciatívu zameranú na prilákanie väčšieho počtu žien, ktoré by sa zúčastňovali na politickom živote, a hlasovanie za kvalifikované ženské kandidátky a navrhla opatrenia na investovanie do ich zručností, podporných nadácií a poradenských sietí.

7.5. EHSV víta cieľ, ktorý stanovil predseda Komisie Jean-Claude Juncker, aby do konca súčasného funkčného obdobia tvorili ženy najmenej 40 % stredného a vyššieho manažmentu v rámci Komisie. V tejto súvislosti a z pozície orgánu EÚ, ktorý zastupuje európsku občiansku spoločnosť a plní úlohu mosta medzi spoločnosťou a inštitúciami EÚ, považuje za poľutovaniahodné, že len 30 % jeho členov tvoria ženy. Výbor preto vyzýva Radu, aby zrevidovala svoje usmernenia týkajúce sa vymenúvania členov EHSV s cieľom zohľadniť hospodársky, sociálny a demografický vývoj v Únii, ako sa uvádza v článku 300 ods. 5 ZFEÚ. Výbor sa bude usilovať o zabezpečenie rodovej rovnosti vo svojich činnostiach.

7.6. EHSV prijal nový rokovací poriadok, v ktorom sa zaviazal, že vo všetkých svojich politikách zabezpečí rešpektovanie zásady rovnosti medzi ženami a mužmi a zásady nediskriminácie. Na tento účel EHSV prijme politiku proti obťažovaniu a zriadi monitorovaciu skupinu (*follow-up group*) s cieľom vypracovať usmernenia pre uplatňovanie hľadiska rodovej rovnosti vo všetkých svojich činnostiach, najmä vo svojich stanoviskách.

8. Média

8.1. Média zohrávajú významnú úlohu pri formovaní názorov, postojov a predsudkov v spoločnosti. Ženy sú výrobcami a spotrebiteľmi, a zároveň súčasťou mediálneho obsahu, ktorý však nie je vždy citlivý na rodové hľadisko a môže ženy zobrazovať ponížujúcim spôsobom a udržiavať rodové stereotypy a normy. S rozmachom digitálnych technológií a nových foriem komunikácie sa ešte viac skomplikoval vzťah medzi úlohami žien v médiách a tým, ako sa s nimi spájajú výrobcovia, spotrebiteľia a obsah.

8.2. Hoci zamestnanosť žien v mediálnom sektore v EÚ vzrástla na takmer polovicu (44 %) pracovníkov a ženy tvoria najväčšiu skupinu (68 %) absolventov v odbore žurnalistika a informácie, v mediálnych organizáciách sú ženy väčšinou len vo funkciách s obmedzeným vplyvom na obsah a stratégiu organizácií.

8.3. Na zlepšenie rodovej rovnosti v mediálnom sektore je nevyhnutné zamerať sa na prelomenie tzv. skleného stropu, zvýšiť podiel žien vo vrcholových rozhodovacích funkciách a doplniť dobrovoľné opatrenia mediálnych organizácií o politické opatrenia na podporu transformácie mediálneho sektora a jeho obsahu. Je nesmierne dôležité, aby sa začali uznávať dôsledky rodových stereotypov, ktoré sú výsledkom mediálneho obsahu, ako aj posúdiť to, akým spôsobom sú muži a ženy vykresľovaní v médiách.

(7) Ú. v. EÚ C 133, 9.5.2013, s. 68.

(8) Ú. v. EÚ C 262, 25.7.2018, s. 101.

8.4. Reklamný priemysel stále zápasí s tým, aby ženy a mužov zobrazoval primerane a realisticky. Spoločnosť je stále konfrontovaná s tým, že muži a ženy sú zobrazovaní staromódny a neprijateľnými spôsobmi, a to aj napriek tomu, že rodové stereotypy sa v súčasnosti často prezentujú rafinovanejším spôsobom. EHSV sa domnieva, že nastal čas upustiť od anachronického vnímania a že reklamný priemysel by sa mal chopiť iniciatívy a zabezpečiť, aby reklama mala skôr pozitívny než negatívny vplyv, pokiaľ ide o zobrazovanie a presadzovanie rodovej rovnosti v spoločnosti, najmä v súvislosti so stereotypným marketingom zameraným na deti.

V Bruseli 15. mája 2019

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Luca JAHIER

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Hospodárska, technologická a sociálna transformácia moderných služieb zdravotnej starostlivosti pre staršie osoby

(stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2019/C 240/03)

Spravodajca: **Marian KRZAKLEWSKI**

Pomocný spravodajca: **Jean-Pierre HABER**

Rozhodnutie plenárneho zhromaždenia	12.7.2018
Právny základ	článok 32 ods. 2 rokovacieho poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy
Príslušná sekcia	poradná komisia pre priemyselné zmeny (CCMI)
Prijaté v CCMI	26.3.2019
Prijaté v pléne	15.5.2019
Plenárne zasadnutie č.	543
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	150/3/6

1. Závery a odporúčania ⁽¹⁾

1.1. Problematika sociálno-demografického starnutia v Európe a primerané etické, politické, hospodárske a sociálne riešenia sú veľkou výzvou a ponúkajú príležitosti z hľadiska zamestnanosti, odbornej prípravy, hospodárskeho rozvoja a inovácií v Európskej únii.

1.2. Výbor vyjadruje poľutovanie nad tým, že európske hospodárske, sociálne a zdravotné politiky nepredpokladali rastúce potreby seniorov. Chce vyzdvihnúť význam sociálnej a hospodárskej úlohy seniorov a obrovský trh práce, ktorý predstavujú prostredníctvom striebornej ekonomiky a potrieb v oblasti ošetrovateľských a opatrovateľských služieb.

1.3. Správne vyjadrenie sociálno-demografickej reality starnutia si vyžaduje dobré štatistické meranie tohto javu: z hľadiska zdravotnej ekonomiky by bolo rozumné merať demografické starnutie dynamicky a presne, najmä zavedením premenných, ako sú pohlavie, stredná dĺžka života v zdraví, epidemiológia životného prostredia atď. Preto by sa vytvorením súboru dynamických ukazovateľov demografického starnutia mala poveriť skupina demografov, sociológov a lekárov.

1.4. Mal by sa spresniť pojem ošetrovateľskej starostlivosti a opatrovateľských služieb poskytovaných v zariadení a domácom prostredí, pretože táto terminológia zahŕňa množstvo rôznych činností, ktoré môžu zabezpečovať poskytovatelia s veľmi rozmanitými štatútmi.

Vzhľadom na širokú škálu činností v oblasti ošetrovateľských a opatrovateľských služieb nie sú tieto služby v rámci EÚ považované za súdržné hospodárske odvetvie. Bolo by preto potrebné zvážiť všeobecné právne vymedzenie ošetrovateľských a opatrovateľských služieb v EÚ.

1.5. EHSV odporúča, aby sa právo na dôstojné starnutie uznalo za základné ľudské právo. Preto sa domnieva, že by sa malo vynaložiť maximálne úsilie na podporu rovnakého prístupu ku kvalitnej starostlivosti a službám.

1.6. EHSV dúfa, že v digitálnej stratégii EÚ sa zohľadní možnosť používať papier i naďalej, aby sa tak starší ľudia mohli ľahšie oboznámiť so starostlivosťou, ktorá sa im poskytuje.

1.7. EHSV odporúča kombinovať politické opatrenia v oblasti bývania a v oblasti starnutia s inovatívnymi systémami bývania (ako sú modulárne byty, skupinové bývanie, medzigeneračné a solidárne formy bývania atď.), ktorým by sa mala venovať dôkladná pozornosť a ktoré by mali byť zahrnuté do osobitného programu pomoci v rámci európskych štrukturálnych fondov.

⁽¹⁾ Týmto stanoviskom sa dopĺňa stanovisko EHSV z 13. decembra 2012 na tému Trendy a dôsledky budúceho vývoja v odvetví osobných sociálnych, zdravotníckych a vzdelávacích služieb v Európskej únii (Ú. v. EÚ C 44, 15.2.2013, s. 16) a stanovisko EHSV zo 14. februára 2018 na tému Zmeny v zdravotníckom priemysle (Ú. v. EÚ C 227, 28.6.2018, s. 11). Zohľadňuje sa v ňom aj Odporúčanie Komisie z 2. júla 2008 o cezhraničnej interoperabilite systémov elektronických zdravotných záznamov a Odporúčanie Komisie zo 6. februára 2019 o európskom formáte na výmenu elektronických zdravotných záznamov.

1.8. Každému členskému štátu by sa malo odporučiť, aby zriadil celoštátne a regionálne strediská pre monitorovanie starnutia, ktoré by spolupracovali s hospodárskymi a sociálnymi službami prvého kontaktu s cieľom:

- zmeniť právne nástroje v záujme ochrany sociálnej a finančnej situácie starších osôb,
- rozvíjať vnútornú mobilitu (bývanie) a externú mobilitu (aktivity, cestovanie, voľný čas atď.) starších osôb,
- zabezpečiť komplementárnosť medzi službami domácej ošetrovateľskej a opatrovateľskej starostlivosti, zariadeniami pre seniorov a všetkými alternatívnymi formami bývania pre seniorov,
- koordinovať prácu ošetrovateľov, opatrovateľov a ošetrovateľské a opatrovateľské služby v rámci programu starostlivosti o seniorov pod vedením gerontológa a zdravotnej sestry.

1.9. EÚ by mala zvážiť zriadenie platformy pre koordináciu činností stredísk pre monitorovanie starnutia, ktorej úlohou by bolo okrem iného navrhovanie kontinuálnej odbornej prípravy a šírenie osvedčených postupov prostredníctvom vytvorenia verejnej databázy najlepších produktov, vybavenia, zariadenia a štruktúr zabezpečujúcich každodenný život starších ľudí. EHSV by uvítal, keby EÚ aktívnejšie podporovala programy výskumu a vývoja týkajúce sa ľudských a sociálnych faktorov charakteristických pre staršie osoby a epigenetiky identifikáciou základných molekulárnych a biologických mechanizmov starnutia. Odporúča zriadiť technologickú platformu EÚ, ktorá by pomohla lepšie zamerať výskum na inovácie, ktoré chránia zdravie starších ľudí a zaisťujú prevenciu chorôb.

1.10. EHSV vyzýva všetky zainteresované strany v sektore zdravotnej a sociálnej starostlivosti, aby lepšie využívali digitálne inovácie, ako sú telemedicína, senzory, elektronická zdravotná karta, domáca automatizácia a všeobecnejšie zavádzanie techník umelej inteligencie do života starších ľudí.

Inovácie by sa mali stimulovať tým, že sa ukončí fragmentácia trhov a korporáčnych koncepcií, ktoré predstavujú skutočné technické prekážky. Upozorňuje na nedostatok európskych noriem a certifikácií v oblasti materiálov a vybavenia pre starších ľudí.

1.11. EHSV vyzýva na spoločné využívanie nových technologických nástrojov digitálneho pôvodu v snahe stimulovať skutočný trh, ktorý spĺňa potreby seniorov a zabezpečiť udržateľnosť investícií v Európe.

Domnieva sa, že zvýšenie produktivity dosiahnuté pomocou digitálnych technológií by sa malo využiť na zlepšenie blaha starších ľudí a na lepšie odmeňovanie sociálnych a zdravotníckych pracovníkov.

1.12. Odborná príprava v tomto sektore sa musí výrazne podporovať. Otázky výživy, pádov v domácnosti, násilia voči starším ľuďom a pracovníkom poskytujúcim starostlivosť a opateru, využívania digitálnych technológií v domácnosti, starostlivosti o nevyliciteľne chorých atď. musia byť začlenené do osobitných programov. Zo štrukturálnych fondov, konkrétne Európskeho sociálneho fondu, by sa malo financovať odborné vzdelávanie zainteresovaných strán v odvetví starostlivosti a služieb.

1.12.1. EHSV vzhľadom na rozdielne prístupy v EÚ odporúča stanoviť spoločný rámec vrátane základných aspektov súčasnej odbornej prípravy, pričom by sa použil podobný prístup ako pri príprave smernice 2005/36/ES zo 7. septembra 2005 a smernice 2013/55/EÚ o uznávaní odborných kvalifikácií.

1.13. V snahe pripraviť a zlepšiť mobilitu pracovníkov a služieb pre staršie osoby by sa mal určiť spoločný európsky základ odbornej prípravy zdravotných sestier v oblasti gerontológie, ošetrovateľov a opatrovateľov, a to nielen po technickej stránke, ale aj na ľudskej a sociálnej úrovni.

1.13.1. Zároveň je potrebné prehodnotiť sociálne a finančné ohodnotenie pracovníkov starajúcich sa o staršie osoby. Uznanie koncepcie tzv. blízkych opatrovateľov je takisto nevyhnutné na vybudovanie jasnej a účinnej politiky v oblasti starnutia.

1.14. EHSV žiada, aby sa zorganizoval finančný okružlý stôl združujúci hlavných aktérov zo zdravotnícko-sociálnej oblasti, inštitucionálne regulačné orgány trhov (teda štát a miestne samosprávy), dôchodkové správcové spoločnosti, poisťovateľov a dôchodkové fondy s cieľom zabezpečiť starším osobám trvalú udržateľnosť služieb a investícií, zvýšiť životaschopnosť pracovných miest a odporučiť primeranú cenu za služby. Tomuto hlavnému okružlemu stolu by mal predchádzať rad decentralizovaných prípravných stretnutí organizovaných v rámci národných hospodárskych a sociálnych rád, ako aj EHSV.

1.15. EHSV odporúča zaviesť európsku komunikačnú stratégiu zameranú na rozvoj väčšej medzigeneračnej solidarity v prospech starších občanov, a to na hospodárskej aj sociálnej úrovni.

2. Zosúladená a usporiadaná politika pre seniorov

2.1. Na získanie presného obrazu o sociálno-demografickej situácii starnutia je potrebné dobré štatistické meranie spojené so sociálno-zdravotníckym prístupom k tomuto javu. Bolo by vhodné:

— osloviť sociológov a demografov, aby vypracovali podrobnú a výhľadovú analýzu sociálno-demografických rozmerov starnutia (veľkosť a zloženie domácností, vzťahy s deťmi a inými príbuznými, vplyv odlúčenia a zmeny zloženia domácností),

— zaviesť v Európe hodnotiace nástroje na sledovanie a porovnávanie politik členských štátov a na prijímanie osvedčených postupov.

2.2. Prevenciou sa môžu znížiť dôsledky náročného starnutia, ak sa stanoví miera jeho významu, určia sa prvky dobrého starnutia (fyzická aktivita, udržiavanie spoločenského kontaktu, vyrovnanosť, výživa atď.) a ľudské a finančné úsilie sa zameria na riešenie tejto veľkej výzvy bez toho, aby sa zvýšilo zaťaženie daňových poplatníkov a s prihliadnutím na rôznosť finančných systémov.

2.3. Odporúčania v tejto oblasti by mali byť podporené vedeckým výskumom, ktorý by sa mal zamerať na epigenetiku a určit hlavné molekulárne a biologické mechanizmy starnutia, ktoré možno zlepšiť pomocou mikrostravy a vzťahu medzi človekom a životným prostredím. Výroba kvalitných biologicky aktívnych zložiek, ktoré slúžia na boj proti degenerácii buniek, by sa mala lepšie kontrolovať a certifikovať, aby sa zabezpečila lepšia účinnosť.

2.4. Služby poskytované starším osobám sú založené na dvoch komplementárnych prístupoch: na inštitucionálnom prístupe v zariadeniach pre seniorov s ošetrovateľskou starostlivosťou a na domácom prístupe. Efektívnosť tejto komplementárnosti sa zabezpečí len prostredníctvom objektivizácie úloh a obsahu oboch prístupov, presného vymedzenia podporovaných profilov, ako aj lepšej koordinácie aktérov a ich nástrojov.

2.5. Informácie by sa mali použiť a štruktúrovať tak, aby sa kvantitatívne a kvalitatívne vyhodnotili súčasné potreby z hľadiska počtu miest v zariadeniach pre seniorov s ošetrovateľskou starostlivosťou vzhľadom na to, že podľa použitej odbornej literatúry je po domácej starostlivosti (aj v podmienkach silnej odkázanosti) veľmi vysoký dopyt u osôb vo veku 85 a viac rokov.

2.6. Elektronická zdravotná karta a elektronický zdravotný záznam by sa mali všeobecne zaviesť vo všetkých členských štátoch. Umožnili by lepšie pochopenie zdravotného stavu a uľahčili zavedenie osobitného programu starostlivosti o starších ľudí.

2.7. Malo by sa podporovať odstraňovanie bariér, a teda aj partnerstvo medzi rôznymi lekáorskými a zdravotníckymi pracovníkmi tak, že sa zdôrazní úloha koordinujúceho gerontológa a hlavnej zdravotnej sestry, ktorých funkcia by sa mala posilniť. Mali by sa tiež vytvoriť prepojenia medzi ošetrovateľskými službami poskytovanými v zariadeniach, ambulatnou starostlivosťou a službami, rodinnými lekármi a neformálnymi opatrovateľmi. Umožnilo by to lepšie pochopiť dopyt po vybavení a starostlivosti pre starších ľudí.

2.8. Okrem práce profesionálnych pracovníkov musí byť uznaná a ohodnotená aj účasť opatrovateľov.

V tomto ohľade je zaujímavý japonský systém *Fureai Kippu* ⁽²⁾.

2.8.1. EÚ by vo viacerých európskych mestách a/alebo regiónoch mohla iniciovať pilotný projekt medzigeneračnej časovej banky inšpirovaný systémom *Fureai Kippu*. Následne by mohla navrhnúť členským štátom, ktoré by podporili túto myšlienku, aby celoplošne zaviedli tento systém, ak sa preukáže jeho účinnosť.

3. Premyslená a účinná politika bývania

3.1. Problematika bývania starších ľudí je zložitá a citlivá. Musí sa k nej pristupovať so systematickým uprednostňovaním rozhodnutí jednotlivca, ako aj dialógu s rodinou a príbuznými. Ak má byť politika v oblasti bývania rozumne navrhnutá, musia sa pri nej zohľadniť tieto aspekty:

— obydlia starnú spolu s ich obyvateľmi, náklady spojené s obývaním nevhodného obydlia sa môžu stať faktorom chudoby, sociálneho vylúčenia a zhoršovania zdravotného stavu,

⁽²⁾ Japonsko (členská krajina OECD s najrýchlejšie starnúcou populáciou) vytvorilo systém *Fureai Kippu*, sieť vzájomnej pomoci na lokálnej úrovni s „časovou bankou“, ktorá pomáha zvyšovať informovanosť obyvateľstva o dobrovoľníckej práci. V súlade so zásadou subsidiarity sa vzťahuje na všetku pomoc starším osobám alebo osobám so zdravotným postihnutím, ktorá nie je pokrytá zdravotným poistením.

- alternatívou už nemôže byť len domáce prostredie alebo zariadenie, existujú alternatívne spôsoby starostlivosti. Bolo by vhodné posúdiť ich sociálny a hospodársky potenciál a určiť, aké štruktúry treba vytvoriť v závislosti od profilov a chorobopisov (denné centrá, centrá nočnej starostlivosti, oblasťné centrá zamerané na samostatné bývanie atď.),
- malo by sa rozlišovať medzi „kognitívnymi poruchami“ a neschopnosťou fungovať samostatne,
- sústreďovanie starších osôb na jednom mieste nemá žiadny kognitívny prínos a súvislosť medzi duševným a fyzickým zdravím starších ľudí je dnes už vedecky dokázaná,
- sústreďovanie starších ľudí na jednom mieste a úplná starostlivosť o nich výrazne zvyšuje riziko vlastného opustenia a rezignácie. To nevyhnutne vedie k zvýšenej zdravotnej starostlivosti a zvýšenému podávaniu liekov.

3.2. Politika v oblasti správy majetku týkajúca sa zariadení pre umiestnenie starších osôb odkázaných na pomoc inej osoby sa musí starostlivo premyslieť, pretože v opačnom prípade bude neúčinná a starší ľudia budú mať ťažkosti s úhradou nákladov. Zároveň je potrebné zohľadniť význam geografickej polohy. Rešpektovanie rozhodnutia jednotlivca, pokiaľ ide o jeho prípadné umiestnenie do zariadenia, musí zostať kategorickým imperatívom.

3.2.1. Politické opatrenia v oblasti správy majetku a urbanizmu musia byť dynamické a pružné, aby sa uprednostnilo intermodálne bývanie, medzigeneračný prístup a sociálne začlenenie.

3.3. Technologický pokrok v oblasti domácej automatizácie je kľúčovým faktorom pre budúce politiky bývania. Osobitná pozornosť by sa mala venovať kompetentnému a kvalifikovanému personálu, ktorý tento pokrok posilní.

3.4. Iniciatíva „Mestá ústretové k starším osobám“ (*Age-Friendly Cities*, podporovaná WHO) má za cieľ propagovať aktívne starnutie prostredníctvom optimalizácie zdravia, integrácie a bezpečnosti starších občanov. Mesto ústretové k starším osobám najskôr vyhodnotí súčasný stav (vrátane hodnotenia štruktúr a služieb určených starším osobám) a potom stanoví plán realizácie priorít a ich praktický vplyv.

EÚ by mohla iniciovať program zameraný na zavedenie série pilotných projektov v oblasti miest ústretových k starším ľuďom a zamerať sa pri tom na rôzne typy mestských častí od štvrtí (veľmi) veľkých miest až po polovidielcke oblasti.

4. Väčšie uznanie odborných pracovníkov a odborná príprava

4.1. V starnúcej spoločnosti sa musí klásť dôraz na riešenie príznakov a ich variability. Na navrhnutie systémov a postupov je potrebných viac odborníkov. Počet ľudí pracujúcich v oblasti rehabilitácie a telemedicíny sa teda zvýši.

Kolektívne zmluvy uzatvorené na základe sociálneho dialógu sú žiaduce, aby sa predišlo výraznej fluktuácii pracovníkov v tomto odvetví. Osobitná pozornosť by sa mala venovať tomu, aby sa zabezpečilo väčšie spoločenské uznanie a lepšie odmeny odborných pracovníkov.

4.2. Štatisticky a bez ohľadu na skúmaný scenár je pomoc v domácnosti odvetvím, ktoré môže vytvoriť najviac pracovných miest. V povolaniach týkajúcich sa ošetrovateľských a opatrovateľských služieb určených zraniteľným osobám sa celkovo očakáva silná dynamika zamestnanosti, keďže tieto povolania sú relatívne menej závislé od hospodárskej situácie. Ošetrovatelia, opatrovatelia a zdravotné sestry takisto patria medzi povolania, ktoré vytvárajú najviac pracovných miest.

4.3. V celej použitej literatúre autori dospeli k rovnakému záveru: ošetrovateľské a opatrovateľské služby určené starším osobám predstavujú obrovský potenciál na vytváranie pracovných miest, pretože v Európe existuje silný trend sociálno-demografického starnutia. Hlavný problém sa týka financovania týchto pracovných miest, ktoré sú v súčasnosti nedostatočne ohodnotené v pomere k ich vysokej pridanej hodnote, odhodlaniu pracovníkov a náročným pracovným podmienkam.

4.4. Takisto by sa mala podporovať odborná príprava opatrovateľov, keďže ich prítomnosť a činnosť je popri práci profesionálov neoddeliteľne spojená so zabezpečením dobrej fyzickej a duševnej kondície starších osôb. EÚ by mohla iniciovať proaktívnu politiku pomoci neformálnym opatrovateľom tak, že členským štátom navrhne, aby upravili svoje právne predpisy v sociálnej oblasti. Znamenalo by to priznať opatrovateľom osobitný štatút.

4.5. Cieľová skupina, pre ktorú sú určené programy odborného vzdelávania v oblasti ošetrovateľských a opatrovateľských služieb, je vo všeobecnosti nízko (ak vôbec) kvalifikovaná, keďže nepozná tradičné vzdelávacie postupy. Napriek tomu má empirické poznatky. Preto by sa mal stanoviť rámec pre experimentálne formy odbornej prípravy na základe netypických odborných znalostí (odborné znalosti a sociálne zručnosti). EHSV odporúča prístup, ktorý by bez toho, aby zabúdal na kognitívne vzdelávanie, používal vzdelávací prístup založený na už získaných zručnostiach s cieľom stanoviť primerané kompetenčné profily.

4.6. Cieľovej skupine by sa mal uľahčiť prístup a spôsoby vzdelávania tak, že cesta k získaniu potrebných odborných znalostí bude flexibilnejšia, a to prostredníctvom:

- IKT (a iných) nástrojov, ktoré umožňujú prístup k teórii a k informáciám,
- poskytnutie osobitných príležitostí na výmenu,
- určenia stáleho poradcu,
- organizovania online komunít na výmenu poznatkov a postupov.

4.7. Uvedeným bodom by sa mala venovať osobitná pozornosť v rámci programu Erasmus+. Okrem toho by rozpočtový orgán EÚ mal iniciovať a podporovať diskusie prostredníctvom rozpočtovej položky pre „praktické skúsenosti“.

5. Primeraná politika financovania

5.1. Zásada všeobecného prístupu k ošetrovateľským a opatrovateľským službám môže byť inšpirovaná zásadami európskej platformy pre staršie osoby: dostupnosť za cenu, ktorá neohrozuje kvalitu života, dôstojnosť a slobodu voľby.

5.2. Starší ľudia zostávajú priamymi aj nepriamymi aktérmi v sociálnej štruktúre. Keď stratia svoju nezávislosť, majú pasívnu sociálnu úlohu: vytvárajú priame a nepriame pracovné miesta, ktoré sú potrebné na organizáciu podpornej siete. Potom prichádza na rad spoločnosť, ktorá môže aktivovať a realizovať všetky svoje zručnosti a zdroje na zabezpečenie komplexnej starostlivosti o svojich seniorov.

5.3. Ošetrovateľské a opatrovateľské služby majú vo všeobecnosti širokú podporu verejných orgánov prostredníctvom programov, ktorých cieľom je zlepšiť financovanie dopytu súkromných domácností. Úloha verejných orgánov a riadenie týchto služieb sa však mení prostredníctvom ich komercializácie a speňažovania. Štátne orgány a miestne samosprávy, ktoré sú poskytovateľmi opatrovateľských služieb pre osoby odkázané na pomoc inej osoby, regulujú trh zavádzaním postupov, ktorých cieľom je zabezpečiť efektivitu trhu a dôveru príjemcov. Toto sa uskutočňuje predovšetkým kontrolou prevádzkovateľov v teréne, kontrolou kvality služieb a šírením informácií. EHSV sa domnieva, že Komisia by mala členským štátom odporučiť zavedenie transparentných trhov a kvalitných ošetrovateľských a opatrovateľských služieb.

5.4. V snahe zabezpečiť skutočnú schopnosť financovania dopytu po ošetrovateľských a opatrovateľských službách by sa mali členské štáty podporovať v tom, aby poskytovali poistenie na zachovanie samostatnosti, pokiaľ možno ako súčasť systému sociálneho zabezpečenia. Toto poistenie by malo byť inkluzívne, aby mohlo financovať služby a vybavenie umožňujúce skutočnú samostatnosť. Poistenie by malo pokrývať potreby z hľadiska domácich ošetrovateľských a opatrovateľských služieb a dočasný alebo trvalý pobyt v zariadení.

5.5. Systémy sociálneho zabezpečenia členských štátov musia na túto situáciu reagovať, avšak jeho financovanie nebudú môcť zabezpečiť iba prostredníctvom daní. Pri tomto financovaní by sa mali zväziť aj iné verejné a súkromné zdroje vrátane dôchodkových fondov.

Komisia by mala iniciovať rozsiahlu sociálno-ekonomickú výhľadovú štúdiu o financovaní pracovných miest v oblasti ošetrovateľských a opatrovateľských služieb v EÚ. V tejto štúdii by sa mali zväziť jednotlivé spôsoby verejného a súkromného financovania, navrhnuť investičné nástroje založené na verejno-súkromných partnerstvách a navrhnuť viaceré odporúčania na nadnárodnej úrovni, ako aj na úrovni členských štátov. Náčrty takejto štúdie by mali byť vypracované v rámci finančného okrúhlyho stola, na ktorom by sa zúčastnili hlavní aktéri zodpovední za starostlivosť o staršie osoby.

V Bruseli 15. mája 2019

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Luca JAHIER

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Práca s azbestom pri energetickej renovácii**(stanovisko z vlastnej iniciatívy)**

(2019/C 240/04)

Spravodajca: **Aurel Laurențiu PLOSCEANU**Pomocný spravodajca: **Enrico GIBELLIERI**

Rozhodnutie plenárneho zhromaždenia	12.7.2018
Právny základ	článok 32 ods. 2 rokovacieho poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy
Príslušný orgán	poradná komisia pre priemyselné zmeny (CCMI)
Prijaté v CCMI	26.3.2019
Prijaté v pléne	15.5.2019
Plenárne zasadnutie č.	543
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	199/4/1

1. Závbery a odporúčania

1.1. EHSV víta ambiciózne preskúmanie smernice o energetickej hospodárnosti budov, ale zároveň uznáva značnú hrozbu, ktorú predstavuje azbest ako najčastejšia príčina rakoviny z povolania. V záujme dosiahnutia ambiciózných cieľov obnovy európskeho fondu budov a vybudovania zdravých a energeticky účinných domovov a pracovných miest považuje EHSV za potrebné vytvoriť synergie s procesom odstraňovania škodlivých látok počas energetickej renovácie tak, aby túto záťaž nemusela znášať ďalšia generácia.

1.2. Európska komisia musí nadviazať na uznesenie Európskeho parlamentu o ohrození zdravia pri práci s azbestom a vyhliadkach na úplné odstránenie existujúceho azbestu (2012/2065 (INI)), ako aj na stanovisko EHSV z vlastnej iniciatívy na tému *Zbavme sa v EÚ azbestu* a návrhy, ktoré sú v týchto dokumentoch uvedené.

1.3. Európska komisia by sa mala snažiť o spoluprácu s Medzinárodnou organizáciou práce (MOP) a Svetovou zdravotníckou organizáciou (WHO) a využívať doterajšie programy MOP/WHO. Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci a Európska komisia by mali spoločne podporovať takéto opatrenia v rámci EÚ.

1.4. Pokiaľ ide o projektovanie budov a stavebné materiály, Európska komisia by mala aktívne podporovať prístup založený na životnom cykle a zameraný na recyklovateľnosť a využitie po skončení životnosti, a to aj v rámci cieľa EÚ, ktorým je vybudovať obehové hospodárstvo.

1.5. Európska komisia by mala stanoviť odstraňovanie škodlivých látok za prioritu pri rozvíjaní doplnkových nástrojov, ako je digitálna databáza budov a pas obnovy budovy s cieľom informovať spotrebiteľov o renovačnom potenciáli budov a podporovať vykonávanie na mieru prispôbených plánov obnovy založených na auditoch odborníkov. Na úrovni EÚ by to mohlo zahŕňať ďalšie doplnkové nástroje týkajúce sa zaznamenania škodlivých látok v budovách, ktoré by boli verejne prístupné s cieľom chrániť spotrebiteľov.

1.6. Európska komisia a členské štáty musia preskúmať transpozíciu a praktické vykonávanie smernice o ochrane pracovníkov pred rizikami z vystavenia účinkom azbestu pri práci (smernica 2009/148/ES) z hľadiska rôznych rizikových skupín, a to s cieľom zlepšiť ochranu všetkých pracovníkov, ktorým hrozí vystavenie účinkom azbestu. Európska komisia a členské štáty by mali spolupracovať v záujme účinného využívania štrukturálnych a investičných fondov EÚ na odstraňovanie azbestu.

1.7. Energetická renovácia je záležitosťou, ktorá sa nachádza na priesečníku viacerých oblastí európskeho práva. Mali by sa posúdiť právne predpisy EÚ a vnútroštátne právne predpisy, aby sa zaistila súdržnosť politik pri riešení problematiky zaobchádzania so škodlivými látkami. To zahŕňa právne predpisy o odpade a zaistenie dostatočného počtu skládok odpadu na spracovanie azbestového odpadu.

1.8. Členské štáty by mali vypracovať registre a urobiť z odstraňovaniu škodlivých látok hlavnú súčasť existujúceho pasu obnovy budovy alebo procesu vypracúvania nových pasov.

1.9. Je obzvlášť dôležité, aby členské štáty vypracovali dlhodobé stratégie obnovy s ohľadom na nebezpečenstvá neoddeliteľne späté s azbestom a inými škodlivými látkami.

1.10. Členské štáty musia zabezpečiť, aby kritériá pre finančnú podporu energetickej renovácie, ako sú napríklad daňové úľavy alebo dotácie, boli jasne vymedzené takým spôsobom, ktorý umožňuje vlastníkom nehnuteľností úplné odstránenie škodlivých látok v rámci obnovy.

1.11. Členské štáty musia podporovať sociálnych partnerov pri prispôbovaní odbornej prípravy, kvalifikácií a profilov pracovných miest budúcim potrebám. Malo by sa tak urobiť so zámerom zvýšiť príťažlivosť odvetvia pre mladých pracovníkov a ženy.

1.12. V plnej miere by sa mala uznať a podporovať osobitná úloha a zodpovednosť sociálnych partnerov v boji proti hrozbám a pri ochrane pracovníkov. Zapojiť by sa mala aj široká škála zástupcov organizovanej občianskej spoločnosti, pretože azbest ovplyvňuje pracovný život, zdravie, ochranu spotrebiteľov a životné prostredie. Platí to najmä v prípade, keď ide o uznávanie a odškodnenie obetí chorôb súvisiacich s azbestom.

1.13. Členské štáty môžu pomôcť vyhodnotiť a podporiť osvedčené postupy a nové technológie s cieľom chrániť zdravie a bezpečnosť pracovníkov a obyvateľov budov.

1.14. Vzhľadom na veľký význam tejto problematiky predstaví EHSV toto stanovisko na spoločnej konferencii s Európskym parlamentom, Európskym výborom regiónov a Európskou komisiou.

2. Všeobecné pripomienky

2.1. Prepracovaná smernica o energetickej hospodárnosti budov bude mať významný vplyv na hospodárske činnosti v odvetví stavebníctva tým, že sa zvýši priemerná ročná miera renovácie. Jednou z najvýznamnejších zmien prepracovanej smernice o energetickej hospodárnosti budov je úroveň ambícií, keďže priemerná ročná miera renovácie by sa mala zvýšiť z 1 % na 3 %. Bude to mať pozitívny vplyv na zamestnanosť a vzniknú príležitosti získať nové a dodatočné zručnosti a kvalifikácie s cieľom zabezpečiť udržateľné kvalitné pracovné miesta a konkurencieschopnosť tohto sektora.

2.2. Politickí činitelia a zainteresované strany si musia uvedomovať potenciálne riziko, ktoré predstavuje obnova európskeho fondu budov, najmä z dôvodu vystavenia škodlivým látkam, ako je napríklad azbest. Majitelia nehnuteľností, obyvatelia a zamestnanci pracujúci v interiéri sú vystavení riziku. V prepracovanej smernici o energetickej hospodárnosti budov sa vyzdvihujú otázky týkajúce sa zdravia, a najmä v odôvodnení 14 smernice (EÚ) 2018/844, sa stanovuje, že „členské štáty by mali podporovať zvýšenie energetickej hospodárnosti existujúcich budov, čím sa prispeje k dosiahnutiu zdravého vnútorného prostredia, a to aj prostredníctvom odstraňovania azbestu a iných škodlivých látok, zabraňovania nezákonnému odstraňovaniu škodlivých látok a zjednodušenia dodržiavania existujúcich legislatívnych aktov, ako napríklad smerníc Európskeho parlamentu a Rady 2009/148/ES⁽¹⁾ a (EÚ) 2016/2284⁽²⁾.“

2.3. Mnoho budov, ktoré potrebujú zlepšenia energetickej výkonnosti, skutočne pochádza z obdobia pred zákazom azbestu. Podľa odhadov má v súčasnosti približne 35 % budov v EÚ viac ako 50 rokov a takmer 75 % budov je energeticky neekonomických, čo znamená, že značný počet budov v Európe je oprávnený na renováciu pred rokom 2050. Bude sa teda musieť bezpečne odstrániť veľké množstvo azbestu.

2.4. Podľa článku 2a ods. 2 prepracovanej smernice o energetickej hospodárnosti budov musí každý členský štát vo svojej dlhodobej stratégii obnovy stanoviť plán s opatreniami na transformáciu fondu budov do roku 2050. Vzhľadom na vysoký podiel budov v Európe, ktoré obsahujú azbest, by členské štáty mali vypracovať svoje dlhodobé stratégie obnovy s cieľom minimalizovať zdravotné riziká pre pracovníkov, obyvateľov a širokú verejnosť.

2.5. Energetická renovácia existujúcich budov si vyžaduje osobitné znalosti a zručnosti pracovníkov. Tieto potreby sa určili v rámci projektu odbornej prípravy v oblasti nízkoenergetických stavebných projektov (VET4LEC) európskych odvetvových sociálnych partnerov v sektore stavebníctva. Je dôležité, aby pracovníci vo všetkých povolaniach, ktorí prichádzajú pracovne alebo náhodne do styku s azbestom, mali zodpovedajúcu kvalifikáciu.

2.6. Azbest je v EÚ aj naďalej najčastejšou príčinou rakoviny z povolania. Podľa Medzinárodnej komisie pre ochranu zdravia pri práci si v Európe azbest ročne vyžiada približne 88 000 obetí na ľudských životoch a predstavuje v 55 – 85 % prípadov príčinu rakoviny pľúc z povolania. Miera úmrtnosti sa bude aj naďalej zvyšovať do konca 20. a 30. rokov tohto storočia. Dokonca aj pri práci s viazaným azbestom môže dochádzať k závažnému uvoľňovaniu škodlivých azbestových vlákien.

2.7. Riadiaca štruktúra smernice o energetickej hospodárnosti budov musí na národnej úrovni reagovať na súčasné a budúce výzvy. Podľa článku 2a ods. 5 smernice o energetickej hospodárnosti budov sa uvádza, že na podporu rozvoja jej dlhodobej stratégie obnovy uskutoční každý členský štát verejnú konzultáciu. Členské štáty stanovujú spôsoby konzultácií inkluzívnym spôsobom a zapoja príslušné verejné a súkromné subjekty na základe širokých konzultácií a skutočnej účasti.

3. Prípomienky týkajúce sa európskych inštitúcií

3.1. Európsky parlament prijal uznesenie o ohrození zdravia pri práci s azbestom a vyhlídkach na úplné odstránenie existujúceho azbestu (2012/2065 (INI)), v ktorom okrem iného vyzval Komisiu, aby vypracovala holistický prístup k energetickej renovácii a odstraňovaniu azbestu. EHSV vo svojom stanovisku z vlastnej iniciatívy EHSV na tému *Zbavme sa v EÚ azbestu* vydal podobné odporúčania. Európska komisia prijala niektoré opatrenia v nadväznosti na návrhy, ale mala by urobiť viac na zintenzívnenie svojho úsilia.

3.2. Vzhľadom na to, že výrobky obsahujúce azbest boli použité prakticky vo všetkých častiach existujúcich budov, ktoré boli postavené pred vydaním zákazu používania azbestu, môže akýkoľvek druh renovačnej činnosti so sebou prinášať potenciálne riziko uvoľňovania azbestových vlákien. Možné vystavenie pracovníkov sa musí kontrolovať a Európska komisia musí začať posudzovať existujúcu európsku hraničnú hodnotu azbestových vlákien na pracoviskách 100000 vlákien/m³ (smernica 2009/148/ES) s cieľom určiť, či je alebo nie je zaručená dostatočná bezpečnosť pracovníkov. Medzinárodná komisia na ochranu zdravia pri práci odporúča znížiť hraničnú hodnotu na 1000 vlákien/m³.

3.3. Súčasný systém registrácie azbestu a iných škodlivých látok v členských štátoch svoj účel v podstate neplnia. Hoci mnohé členské štáty alebo regióny majú registre škodlivých látok, tieto sú často neúplné, nie sú verejne dostupné a väčšina z nich nie je aktualizovaná. V niektorých štátoch takéto registre neexistujú vôbec. Veľkou výnimkou je Poľsko. Táto krajina má ambiciózne program na odstraňovanie azbestu, ktorý má podporu zo strany verejnosti a jeho fungovanie uľahčuje existencia verejne prístupného registra azbestu.

3.4. Moderný register škodlivých látok v budovách by mal obsahovať tieto informácie: označenie miesta a uvedenie množstva škodlivých látok v danej budove, diagnostika potenciálnej hrozby a harmonogram jej odstránenia, centrálné zhromažďovanie údajov jednotlivými verejnými orgánmi na štatistické účely a informácie pre navrhovanie stratégií odstraňovania a finančných stimulov, ako aj dostupnosť informácií týkajúcich sa bezpečnosti a zdravia pre verejné orgány, obyvateľov, dodávateľov a pracovníkov.

3.5. Treba zlepšiť postupy uznávania a odškodňovania obetí vystavenia účinkom azbestu a uľahčiť prístup k potrebným informáciám, aby sa obetiam umožnilo ozvať sa a aby sa im poskytla právna, finančná a osobná pomoc. Je potrebné podporovať združenia obetí azbestu. To môže zmenšiť individuálne zaťaženie obetí pri takýchto postupoch uznávania chorôb, ktoré sa pridáva k osobnému utrpeniu spôsobenému chorobou.

3.6. V rámci štruktúry riadenia v súvislosti so smernicou o energetickej hospodárnosti budov by sa mali na každej úrovni stanoviť presné ciele na základe identifikácie hlavných problémov a posúdenia pokroku. Na podporu vykonávania vnútroštátnych dlhodobých stratégií obnovy by sa mali vypracovať európske nástroje vo forme usmernení a ukazovateľov, referenčného porovnávania, výmeny najlepších postupov a partnerského preskúmania.

4. Prípomienky týkajúce sa vykonávania smernice o energetickej renovácii budov na národnej úrovni

4.1. Prepracovaná smernica o energetickej renovácii budov zaväzuje členské štáty, aby vypracovali dlhodobú stratégiu obnovy. V súlade s článkom 7 smernice o energetickej hospodárnosti budov je mimoriadne dôležité, aby členské štáty vypracovali dlhodobé stratégie obnovy s ohľadom na nebezpečenstvá neoddeliteľne späté s azbestom a inými škodlivými látkami.

4.2. Členské štáty sú povinné vypracovať a vykonávať dlhodobé stratégie obnovy. Malo by sa tak urobiť v súčinnosti s príslušnými subjektmi vrátane rôznych územných úrovní, ako sú regióny a obce. Samozrejme treba zohľadniť rozdiely medzi jednotlivými štátmi v oblasti administratívnych a organizačných štruktúr.

4.3. Kritériá pre finančnú podporu energetickej obnovy budov, napríklad daňové úľavy alebo dotácie, by sa mali výslovne vymedziť spôsobom, ktorý umožní vlastníkom nehnuteľností odstrániť škodlivé látky v rámci opatrení týkajúcich sa energetickej renovácie. Súčasťou toho môže byť využívanie energeticke aktívnych materiálov, ako sú integrované fotovoltaické systémy. Je dôležité, aby finančné stimuly na odstraňovanie škodlivých látok boli k dispozícii aj vtedy, keď ich odstránenie nie je priamo spojené s energetickou hospodárnosťou budovy. Môže to pomôcť vytvoriť zdravé a energeticke účinné životné a pracovné priestory a uľahčiť ambiciózne odstraňovanie azbestu.

4.4. Spotrebiteľia potrebujú dodatočnú podporu vo forme zvyšovania povedomia o rizikách škodlivých látok v budovách, ktoré môžu mať negatívne účinky na zdravie a kvalitu vzduchu v interiéri, a o tom, ako zmierniť tieto riziká v procese energetickej renovácie. Energetickí poradcovia a audítori a iní poskytovatelia pomoci spotrebiteľom by mali byť informovaní a kvalifikovaní na poskytovanie informácií o eliminácii škodlivých látok, ako aj o možnostiach financovania.

4.5. V súčasnosti nie sú požiadavky na odbornú prípravu a ustanovenia v mnohých členských štátoch dostatočné na to, aby primerane chránili pracovníkov pred rizikami vystavenia účinkom azbestu. V zásade každý pracovník v stavebníctve je vystavený potenciálnemu riziku, že vo svojej práci príde do kontaktu s azbestom. Podľa smernice o ochrane pracovníkov pred rizikami z vystavenia účinkom azbestu pri práci (smernica 2009/148/ES) potrebuje každý ohrozený pracovník prípravu primeranú miere rizika. To sa však neodráža dostatočne v transpozícii do národných právnych predpisov mnohých členských štátov, ktoré sa často obmedzujú len na pracovníkov potenciálne ohrozených vystaveniu vysokej koncentrácii (napríklad pri odstraňovaní azbestu/búracích prácach). Členské štáty by mali preskúmať svoju transpozíciu a praktické vykonávanie smernice z hľadiska rôznych rizikových skupín, a to s cieľom zlepšiť ochranu všetkých pracovníkov, ktorým hrozí vystavenie účinkom azbestu.

4.6. Je dôležité začleniť osvetu a špecializovanú prípravu zameranú na jednotlivé sektory vrátane všeobecného zvyšovania informovanosti, najmä medzi mladými pracovníkmi, ktorá môže zahŕňať odborné vzdelávanie a odbornú prípravu. Odborná príprava by mali byť navrhnutá tak, aby spĺňala potreby pracovníkov, ktorí budú vystavení účinkom azbestu príležitostne, a aby im umožnila odstraňovať nízkorizikové materiály, ako sú nepoškodené azbestové cementové strechy a potrubia. Je to obzvlášť dôležité pre malé a stredné podniky. Samostatne treba zohľadniť potreby spoločností špecializovaných na odstraňovanie azbestu, ktoré môžu pracovať pravidelne s vysokorizikovými materiálmi vo veľkom množstve.

4.7. Európski sociálni partneri v stavebníctve si už vytvorili informačné moduly na bezpečnejšie zaobchádzanie s azbestom, ktoré sú dostupné v mnohých jazykoch. Členské štáty sa vyzývajú na vykonávanie vlastných činností zameraných na zvyšovanie informovanosti alebo na šírenie existujúcich materiálov.

4.8. K dispozícii sú nové technológie a nové pracovné postupy na ochranu zdravia a bezpečnosti pracovníkov a obyvateľov budov a ich používanie a vykonávanie je potrebné podporovať. Široké spektrum nepriaznivých účinkov na zdravie v súvislosti s kryštalickým oxidom kremičitým, prachom z dreva, azbestom a ďalšími atď. možno zmierniť všeobecným znížením prašnosti na pracovisku. Urobiť to možno rôznymi spôsobmi, ako napríklad odsávaním prachu pri zdroji, zachytávaním prachu vodou alebo gélom. Na odstraňovanie materiálu z povrchov, uzavretých priestorov, stropov a stien budov sa už používajú diaľkovo ovládané roboty. Ak sa bude k nebezpečenstvu škodlivých látok pristupovať vážne, môže to stimulovať inovácie.

4.9. Je potrebné sa zaoberať skutočnosťou, že sektor stavebníctva je vnímaný ako nebezpečné a nezdravé pracovisko, a že ním niekedy skutočne je. Toto je dôležitá úvaha vzhľadom na starnúcu pracovnú silu. Riadenie rizika azbestu a iných škodlivých látok holičtým spôsobom počas energetickej renovácie môže pomôcť zabezpečiť väčšiu príťažlivosť tohto odvetvia pre mladých mužov a ženy.

4.10. Energetická obnova vytvára nové povolania a mení existujúce pracovné profily. Predstavuje príležitosť na zvýšenie atraktívnosti sektora a vytvorenie nových a príťažlivých pracovných miest. Je čoraz dôležitejšie riešiť demografické zmeny v sektore tým, že sa zaistia také profily pracovných miest a pracovné podmienky, ktoré budú vyhovovať očakávaniam mladých pracovníkov, najmä žien.

4.11. Každá osoba strávi približne 90 % svojho času vo vnútri budovy. V súčasnosti sa stavebné materiály zriedka skladajú z homogénnych zložiek. Dokonca aj zdanlivo jednoduché produkty sa vyrábajú s použitím širokej škály chemických výrobkov a prísad, čo často súvisí s technickými postupmi. Dlhodobé účinky na ľudské zdravie niekedy nie sú známe. Napríklad nanomateriály majú podobné geometrické vlastnosti ako azbest a v dlhodobom horizonte by mohli byť potenciálne nebezpečné. Tvorcovia politik a výrobcovia stavebných materiálov by mali uplatňovať zásadu obozretnosti ako základné pravidlo v rámci výskumu a vývoja stavebného materiálu.

4.12. Pri projektovaní budov a v súvislosti so stavebným materiálom by sa mal začleňovať prístup založený na životnom cykle, aby sa zaistilo použitie po skončení životnosti a recyklovateľnosť. Tvorcovia politik by mohli poskytovať podnety alebo stimuly na využívanie udržateľných stavebných techník a prírodných stavebných materiálov, ako je napríklad – nie však výlučne – drevo, v ideálnom prípade z miestnych zdrojov. Napríklad sme svedkami nárastu počtu budov s drevenou konštrukciou a technologického vývoja v oblasti biologických izolačných materiálov, ako je napríklad konopná izolácia alebo nových aplikácií pre výroby na báze dreva. Tento vývoj v oblasti využívania udržateľnejších materiálov a výrobkov by sa mal aktívnejšie propagovať a podporovať prostredníctvom rôznych nástrojov a iniciatív EÚ. Zohľadniť by sa pritom mal aj cieľ EÚ vybudovať obehové hospodárstvo.

4.13. Jednou z hlavných motivácií pre preskúmanie smernice o energetickej hospodárnosti budov bolo zmiernenie dôsledkov zmeny klímy. Napriek tomu môžeme predpokladať častejší výskyt prírodných katastrof, ktoré môžu viesť k nekontrolovanému uvoľňovaniu azbestových vlákien z budov a verejnej infraštruktúry. Táto skutočnosť by mala predstavovať ďalší stimul na urýchlenie odstraňovania azbestu a mala by byť súčasťou plánov reakcie na prírodné katastrofy. V takýchto situáciách sú riziku vystavení pracovníci záchranných služieb, ktorých treba primerane chrániť.

V Bruseli 15. mája 2019

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Luca JAHIER

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Prínos podnikov sociálneho hospodárstva k súdržnejšej a demokratickejšej Európe**(prieskumné stanovisko na žiadosť rumunského predsedníctva)**

(2019/C 240/05)

Spravodajca: **Alain COHEUR**

Konzultácia	list z 20.9.2018
Právny základ	článok 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
Príslušná sekcia	sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu
Prijaté v sekcii	2.4.2019
Prijaté v pléne	15.5.2019
Plenárne zasadnutie č.	543
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	118/1/1

1. Závbery a odporúčania

1.1. Podniky sociálneho hospodárstva pôsobia v rôznorodých oblastiach činnosti, vďaka čomu prinášajú mnohé riešenia umožňujúce posun smerom k spoločnosti, ktorá je súdržnejšia a pozornejšia k verejnému záujmu. Sociálne hospodárstvo je kľúčovou hnacou silou hospodárskeho a sociálneho rozvoja v Európe. Jeho základom je 2,8 milióna podnikov a 13,6 milióna pracovných miest, čo predstavuje 8 % HDP EÚ. Podniky sociálneho hospodárstva zohrávajú zásadnú úlohu z hľadiska vytvárania a udržiavania kvalitných pracovných miest, úspechu Európskeho piliera sociálnych práv a Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj.

1.2. Súčasná situácia v oblasti sociálneho hospodárstva v Európe je rôznorodá. Niektoré členské štáty tradične a tiež novými domácimi politickými opatreniami podporujú rozvoj tohto odvetvia, zatiaľ čo v iných členských štátoch je jeho rozvoj brzdený. Vzhľadom na túto situáciu, ako aj na nedostatočné finančné zdroje nemôže sociálne hospodárstvo prispievať k ekonomickému oživeniu a novej dynamike podnikov, zmierňovať sociálne napätie spôsobené rastúcou nerovnosťou a chudobou, znižovať nezamestnanosť v niektorých regiónoch a bojovať proti neistým pracovným podmienkam, čo sú javy, ktoré vedú k nárastu populizmu.

1.3. EHSV vyzýva členské štáty a Európsku komisiu, aby uznali prínos podnikov sociálneho hospodárstva z hľadiska rozvoja aktívneho občianstva a spoločného blaha, podpory európskeho sociálneho modelu a budovania európskej identity. Takéto uznanie nadobudne celý svoj význam iba vtedy, ak bude sprevádzané poskytnutím primeraných zdrojov, ale aj vtedy, ak sa bude podporovať šírenie a propagácia používania inovácií a vedomostí.

1.4. EHSV konštatuje, že modely podnikov sociálneho hospodárstva vo vzdelávacích programoch a v nástrojoch určených na zakladanie a rozvoj podniku prakticky absentujú. Otázka odbornej prípravy a vzdelávania v oblasti sociálneho hospodárstva by mala byť súčasťou učebných plánov v systémoch vzdelávania, čo je skutočnou bránou k vedomostiam a podnikateľskej iniciatíve. Preto by sa mal podporovať prístup podnikov sociálneho hospodárstva k programu Erasmus+.

1.5. EHSV opakuje, že je nevyhnutné podporovať podniky sociálneho hospodárstva prostredníctvom ambiciózných a prierezových verejných politík, ako aj prostredníctvom akčného plánu v oblasti sociálneho hospodárstva.

1.6. EHSV podobne ako vo svojich predchádzajúcich stanoviskách aj teraz vyzýva inštitúcie EÚ a členské štáty, aby zabezpečili sociálnej inovácii osobitnú podporu, ktorá zahŕňa uznanie a politickú podporu pre podniky sociálneho hospodárstva a občiansku spoločnosť ako kľúčových aktérov v spoločnosti a tiež zabezpečenie priaznivého prostredia.

1.7. EHSV vyzýva Európsku komisiu, aby objasnila pojem sociálne hospodárstvo na základe charakteristických vlastností jeho jednotlivých existujúcich foriem.

1.8. EHSV pripomína Európskej komisii, členským štátom a Eurostatu, že je potrebné implementovať návrhy obsiahnuté v príručke o satelitných účtoch, s cieľom vytvoriť štatistický register podnikov sociálneho hospodárstva.

1.9. EHSV opakuje, že je potrebný ďalší výskum na pochopenie významu a mechanizmov, pomocou ktorých podniky sociálneho hospodárstva prispievajú k posilňovaniu sociálnej súdržnosti a demokracie a k stimulovaniu hospodárstva. Tým by sa zmenšili rozdiely medzi novými členskými štátmi a zvyškom EÚ.

2. Všeobecné pripomienky

2.1. Podniky sociálneho hospodárstva sa vyznačujú tým, že slúžia verejnému záujmu alebo spoločenstvu a ich cieľom nie je maximalizácia zisku. Ich cieľ je jasne sociálny: ide o zlepšenie individuálneho a kolektívneho blahobytu znížením nerovnosti a zvyšovaním sociálnej súdržnosti. Takisto prispievajú k rozvoju kvalitných pracovných miest v sociálne zodpovedných podnikoch.

2.2. Sociálne hospodárstvo je forma organizácie ľudskej činnosti založená na kolektívnej zodpovednosti, solidarite a participatívnej demokracii, ktorá sa opiera o hospodársku efektívnosť svojich zdrojov a ktorá zabezpečuje výrobu, distribúciu, výmenu a spotrebu tovarov a služieb. Prispieva k prejavom aktívneho občianstva a podieľa sa na individuálnej a kolektívnej prosperite. Pôsobí vo všetkých oblastiach: hospodárskej, sociálnej, spoločenskej a environmentálnej.

2.3. Treba poznamenať, že v dôsledku mnohých faktorov sa postupne oslabujú základy našich spoločností, ktoré sú založené na demokracii a sociálnej súdržnosti: redukovanie verejných výdavkov a ochranných sietí, ktoré poskytujú, logika krátkodobého zisku a ziskovosti dosahovaná finančnými a špekulatívnymi trhmi, nárast populizmu a rastúce nerovnosti.

2.4. V snahe vyrovnať sa s týmito spoločenskými zmenami a rastúcou neistotou, ale aj v snahe zachovať svoje ambiciózne ciele v oblasti hospodárskeho rozvoja, sa EÚ musí podieľať na vytváraní demokratických spoločností vyznačujúcich sa súdržnosťou, ktoré sú synonymom hospodárskeho a sociálneho pokroku a boja proti diskriminácii a proti všetkým formám sociálneho vylúčenia. Prostredníctvom ambiciózneho vykonávania Európskeho piliera sociálnych práv a dosiahnutia cieľov trvalo udržateľného rozvoja môže EÚ naplniť svoje ambície a zároveň brániť svoje spoločné hodnoty.

3. Sociálna súdržnosť a občianska spoločnosť

3.1. Podľa Rady Európy sa pod sociálnou súdržnosťou rozumie schopnosť spoločnosti zabezpečiť blahobyt všetkých jej členov zmenšovaním rozdielov a predchádzaním marginalizácii. Podľa Európskej komisie je cieľom politiky hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti znižovanie rozdielov v bohatstve a rozvoji medzi regiónmi EÚ. Vplyvom oslabovania „sociálnej súdržnosti“ sa zvyšuje pocit frustrácie a dôraz na vlastnú identitu, čo zasa vytvára živnú pôdu pre antidemokratické ideológie. Demokracia a sociálna súdržnosť, slobodná a nezávislá organizácia občianskej spoločnosti sú neoddeliteľnou súčasťou európskeho projektu, aj keď dnes môžu byť spochybňované. Sociálne hospodárstvo je prostredníctvom svojich sociálnych cieľov alebo sociálneho vplyvu pragmatickou odpoveďou na ciele súdržnosti a rozvoja, a zároveň predstavuje demokratický model.

3.2. Z historických a kontextových dôvodov existujú veľmi rozdielne definície občianskej spoločnosti, ktorá môže mať v závislosti od členského štátu rôzne formy. Jej ukotvenie závisí od kultúrnych a politických tradícií. Niektoré z jej organizácií (odbory, skupiny, združenia atď.) majú trvalý charakter, iné sa objavujú v priebehu času. Podniky sociálneho hospodárstva možno považovať za súčasť tejto občianskej spoločnosti, pretože sú hospodárstvom orientovaným na ľudí a nie na kapitál.

3.3. Občianska spoločnosť je akýmsi inkubátorom rozvoja týchto podnikov, a tým prispieva k posilňovaniu súdržnosti. Vytváraním podnikov sociálneho hospodárstva môže občianska spoločnosť určitým menšinám zabezpečiť právo na vypočutie alebo na rozvoj činností, ktoré sú menej ziskové a ktoré by tradičnejšie podniky nemuseli zohľadňovať. V časoch xenofóbných hnutí alebo ústupu demokracie môžu podniky sociálneho hospodárstva prispievať k väčšej miere demokracie a súdržnosti (článok 2 zmluvy), napríklad pokiaľ ide o integráciu migrantov⁽¹⁾.

3.4. Pokiaľ ide o oblasť vzdelávania, sociálne hospodárstvo a jeho prínos a pridaná hodnota pre našu spoločnosť sa v učebných plánoch škôl a univerzít najčastejšie opomínajú a to isté sa dá povedať aj o činnostiach súvisiacich so zakladaním podnikov. Členské štáty a inštitúcie EÚ by preto mali umožniť vzdelávanie v oblasti sociálneho hospodárstva tak, aby ho nevnucovali, ale aby občanom dali nástroje na to, aby si ho osvojili.

4. Sociálne hospodárstvo – hospodársky model, ktorý funguje inak

4.1. Podniky sociálneho hospodárstva vznikli tak, že sa občania začali organizovať s cieľom uspokojiť svoje hospodárske a sociálne potreby, ale aj kultúrne potreby v kontexte hlbokých spoločenských zmien. Najskôr boli definované na základe svojej právnej formy, teda základných zmlúv, ktoré zúčastnené strany zaväzujú a ktorými sa slobodne stanovujú vnútorné pravidlá fungovania. Týmto spôsobom vznikli vzájomné spoločnosti, družstvá a združenia, ku ktorým sa pridali nadácie. Tieto právne nástroje sú naďalej najčastejšie používaným spôsobom na založenie podniku sociálneho hospodárstva⁽²⁾.

(1) Ú. v. EÚ C 283, 10.8.2018, s. 1.

(2) Štúdia EHSV z roku 2017 Recent Evolutions of the Social Economy in the European Union (Nedávny vývoj sociálneho hospodárstva v Európskej únii).

4.2. S vývojom spoločnosti sa pridali ďalšie typy štruktúr: podniky zamerané na začlenenie prostredníctvom práce (*Work Integration Social Enterprises – WISE*) pôsobiace v oblastiach sociálnej a profesijnej integrácie a integrácie osôb so zdravotným postihnutím, alebo sociálne orientované podniky aktívne v oblastiach rekuperácie a recyklácie, opatrovateľskej starostlivosti a ochrany životného prostredia.

4.3. Európska komisia v textoch rôzneho typu (iniciatíva, nariadenie ⁽³⁾) dala impulz na podporu rozvoja sociálnych podnikov, ktoré sú v podstate podnikmi spadajúcimi do oblasti sociálneho hospodárstva. Faktická integrácia sociálneho podnikania, ktorého definícia nie je jednoznačná, je v súčasnosti predmetom diskusie.

4.4. EHSV už dlho vyzýva na vypracovanie akčného plánu pre podniky sociálneho hospodárstva, aby sa zabezpečil rozvoj a rast a aby sa v plnej miere využil potenciál tohto sektora v Európe. Podľa EHSV sú podniky sociálneho hospodárstva súčasťou riadneho hospodárstva a nie sú v rozpore s inými obchodnými modelmi. Väčšina existujúcich programov na podporu podnikania, rozvoja a startupov, ako aj iné potrebné podmienky, ako sú právne predpisy a finančné nástroje, však často podniky sociálneho hospodárstva nepodporujú, a to najmä preto, že sú určené pre štandardný, tradičnejší model a spôsob fungovania podniku. Okrem toho musí dôjsť k riadnemu uznaniu podnikov sociálneho hospodárstva a ich zapojeniu do sociálneho dialógu.

5. Príspevok spolupráce a sociálneho hospodárstva k cieľom sociálnej súdržnosti a demokracie

5.1. Demokracia je základom definície sociálneho hospodárstva a dynamiky jeho podnikov. Pojem „vnútorná“ demokracia znamená zásadu, podľa ktorej má každá osoba v rozhodovacom orgáne jeden hlas a na riadení podniku sa zúčastňujú rôzne kategórie zainteresovaných strán, ako sú pracovníci, užívatelia a príjemcovia.

Úloha podnikov sociálneho hospodárstva pri demokratizácii nášho hospodárstva presahuje rámec ich vnútorných spôsobov riadenia. Existuje totiž demokratický rozmer, ktorý občanom ponúka možnosť zapojiť sa do kolektívnych činností a podieľať sa na spoločenských diskusiách. V tomto zmysle sú podniky sociálneho hospodárstva skutočnou školou participatívnej demokracie.

5.2. Táto demokratická funkcia podnikov sociálneho hospodárstva sa prejavuje rôznymi spôsobmi: formou ponuky tovaru a služieb, formou navrhovaných alternatív, odpovedí, ktorými reagujú na neuspokojené potreby, prostredníctvom platforiem na vyjadrenie a diskusie, ktoré pomáhajú vytvárať, a formou lobistických činností a činností v oblasti zvyšovania povedomia, ktoré vedú. Tieto podniky musia reprezentovať obchodný model, ktorý vo väčšej miere prihliada na environmentálne otázky, sociálne vzťahy a pracovné podmienky pre ich zamestnancov.

5.3. Keď hovoríme o prínose, ktorým sociálne hospodárstvo prispieva k súdržnosti, zvyčajne odkazujeme na jeho „reparačnú“ schopnosť, na pomoc, ktorú poskytuje obyvateľstvu v ťažkostiach a na jeho úlohu v sociálnej oblasti a oblasti zdravotnej starostlivosti a sociálnych služieb. Táto tendencia prisudzovať sociálnemu hospodárstvu reparačnú funkciu je nespochybniteľne a neoddeliteľne spojená s činnosťou dobrovoľníckeho sektora. Na súdržnosť a demokraciu však treba nazerať aj cez optiku opatrení a postupov, ktoré podniky sociálneho hospodárstva zaviedli na meranie svojho sociálneho vplyvu.

6. Sociálna a územná súdržnosť – konsolidácia integrovaného európskeho priestoru prostredníctvom sociálneho hospodárstva

6.1. Globalizácia, budovanie jednotného európskeho trhu a významné priemyselné revolúcie priniesli zásadné zmeny do miest a regiónov. Mnohé regióny stále trpia dôsledkami deindustrializácie a najmä nezamestnanosti.

6.2. Hospodárstva nových členských štátov prešli dlhým a niekedy zložitým procesom prechodu z komunistického plánovania na regulované trhové hospodárstva. Dôsledky inštitucionálnych a politických zmien sa prejavili v spoločnosti a ekonomike, ako aj na migračných tokoch. V každej z týchto krajín sa tieto zmeny dotkli aj malých a stredných podnikov, najmä družstevného sektora, ktorý bol niekoľko desaťročí účelovo zneužívaný, a dokonca aj počas prechodu na trhové hospodárstvo. Rozvoj sociálneho hospodárstva v týchto krajinách by mohol prispieť k cieľu EÚ upevniť integrovaný európsky priestor, v ktorom by sa znížili a odstránili sociálne a hospodárske nerovnosti medzi krajinami EÚ 15 a 12 novými členskými štátmi východnej a južnej Európy.

⁽³⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1296/2013 z 11. decembra 2013 o programe Európskej únie v oblasti zamestnanosti a sociálnej inovácie (EaSI) a ktorým sa mení rozhodnutie č. 283/2010/EÚ, ktorým sa zriaďuje európsky nástroj mikrofinancovania Progress v oblasti zamestnanosti a sociálneho začleňovania (Ú. v. EÚ L 347, 20.12.2013, s. 238).

6.3. Hoci spoločenský význam sociálneho hospodárstva v mnohých krajinách tohto regiónu sa podstatne zmenšil, toto odvetvie nezaniklo. Po polstoročí takmer úplnej absencie sa vzájomné spoločnosti, združenia a nadácie v týchto krajinách tešia postupnému znovuobjavovaniu a expanzii súbežne s rozvojom občianskej spoločnosti, sociálnych hnutí a odborov. Rozvoj tohto „tretieho piliera“ v nových členských štátoch by sa mal považovať za súčasť jeho úspešného začlenenia do európskeho sociálneho modelu.

6.4. Vzdelávacie a informačné kampane o národných dejinách, tradíciách a koreňoch sociálneho hospodárstva a družstevných hnutí by mali pomôcť zmierniť negatívny obraz spojený s nedobrovoľnými družstvami v komunistických režimoch a spojiť nové formy sociálneho podnikníka s tradíciami sociálneho hospodárstva.

6.5. Na druhej strane sa politici, podnikatelia a obyvatelia krajín, v ktorých má sociálne hospodárstvo silnú tradíciu, snažili vdýchnuť svojmu mestu a regiónu nový život a reagovať na hospodársku a sociálnu nerovnováhu. Tradičné alebo nové formy podnikov sociálneho hospodárstva boli základom mnohých politických opatrení na lokálnej úrovni a prispeli k súdržnosti a demokratickému životu.

7. Podniky sociálneho hospodárstva ako nositelia sociálnej a hospodárskej inovácie

7.1. Inovácie sa často označujú za sociálne alebo spoločenské inovácie, čo je téma, ktorú EHSV preskúmal v predchádzajúcich stanoviskách. Sociálne inovácie sú pre spoločnosť nielen prospešné, ale zlepšujú aj jej schopnosť konať. Základom sociálnej inovácie je etický, ideologický alebo všeobecný záujem, čo dokazuje úloha občianskej spoločnosti pri vytváraní systémov sociálneho zabezpečenia. Podniky sociálneho hospodárstva sú hnacími motormi sociálnej inovácie, pretože sú zamerané na konkrétnu skupinu používateľov, neuspokojujú potrebu v spoločnosti alebo vyplňajú medzery.

7.2. Vzniká množstvo nových obchodných modelov, ktoré menia vzťah medzi výrobcami, distribútormi a spotrebiteľmi (ako napríklad hospodárstvo zamerané na funkčnosť, hospodárstvo spoločného využívania zdrojov a zodpovedné financovanie). Podniky sociálneho hospodárstva nie sú novým obchodným modelom, ale zodpovedajú tejto kategórii alternatívnych hospodárskych modelov, pretože sa usilujú riešiť iné kľúčové výzvy pre ľudí a planétu, ktoré majú zásadný význam pre trvalo udržateľný rozvoj, ako je sociálna spravodlivosť, participatívna správa vecí verejných a ochrana zdrojov a prírodného kapitálu. EÚ sa môže stať lídrom v oblasti inovatívnych hospodárskych modelov, vďaka ktorým je myšlienka hospodárskej prosperity neoddeliteľná od kvalitnej sociálnej ochrany a environmentálnej udržateľnosti a ktorá definuje „európsku značku“. EÚ teda musí byť v tejto otázke ambiciózna.

7.3. V Belgicku projekt družstevnej spolupráce pod názvom SMART umožňuje svojim samostatne zárobkovo činným členom rozvíjať svoju ekonomickú činnosť bezpečným spôsobom. SMART je v súčasnosti zastúpený v deviatich európskych krajinách s celkovým počtom 120000 podnikateľov.

7.4. V Španielsku sa na hospodárskom a sociálnom rozvoji Baskicka už 70 rokov významnou mierou podieľa družstevná skupina Mondragon. Mondragon Corporation v súčasnosti zamestnáva viac ako 90000 ľudí.

7.5. Vo Francúzsku zohrávajú družstvá kolektívneho záujmu (SCIC) veľmi širokú úlohu pri podpore a reintegrácii ľudí v ťažkostiach. Stali sa aktérmi územného rozvoja a realizujú projekty miestneho rozvoja.

7.6. Čoraz viac odborníkov a výskumných pracovníkov v digitálnej oblasti pracuje vo forme družstiev, teda podnikov, ktoré si cenia nehmotné „spoločné statky“.

7.7. To isté platí pre spravodlivý obchod a výrobu a distribúciu kvalitných poľnohospodárskych výrobkov pochádzajúcich z ekologického alebo udržateľného poľnohospodárstva. V odvetviach spojených s ochranou životného prostredia rastie počet iniciatív podnikov sociálneho hospodárstva.

7.8. Podniky sociálneho hospodárstva sa neobmedzujú len na malé podniky. Niektoré takéto podniky z bankového a poisťovacieho sektora (ako napríklad Crédit Cooperative vo Francúzsku, skupina P&V v Belgicku) zaujímajú na svojich domácich trhoch vedúce postavenie. Podobne zohrávajú dôležitú úlohu v miestnom obchode v Európe aj spotrebiteľské a distribučné družstvá.

V Bruseli 15. mája 2019

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Luca JAHIER

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Európska filantropia: nevyužitý potenciál**(prieskumné stanovisko na žiadosť rumunského predsedníctva Rady EÚ)**

(2019/C 240/06)

Spravodajca: **Petru Sorin DANDEA**

Prieskumné stanovisko na žiadosť rumunského predsedníctva Rady EÚ	list z 20.9.2018
Právny základ	článok 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
Príslušná sekcia	sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo
Prijaté v sekcii	24.4.2019
Prijaté v pléne	15.5.2019
Plenárne zasadnutie č.	543
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	132/5/15

1. Závbery a odporúčania

1.1. EHSV plne oceňuje doplnkový a inovatívny prínos, ktorý môže mať filantropia pre sociálnu súdržnosť vďaka podpore spoločných hodnôt a zvyšovaniu odolnosti našej spoločnosti. Výbor odporúča, aby členské štáty uznali filantropiu za formu prejavu spoločenského záväzku a angažovanosti, aby pre ňu vytvárali priestor a spolupracovali s aktérmi v oblasti filantropie na primeraných legislatívnych aj nelegislatívnych iniciatívach.

1.2. EHSV vyzýva členské štáty, aby vytvárali pre filantropiu vhodné prostredie v súlade so slobodami a základnými právami EÚ, ktoré by podporovalo filantropickú a občiansku činnosť, darcovstvo súkromných subjektov na verejnoprospešné účely a zakladanie dobročinných organizácií, a aby takisto zabezpečili, že bezpečnostné opatrenia na vnútroštátnej úrovni aj na úrovni EÚ budú primerané a založené na posúdení rizík a na dôkazoch, ale zároveň budú podporovať transparentnosť filantropickej činnosti.

1.3. Sociálny štát a sociálne zabezpečenie sú európskou vymoženosťou, ktorú nám ostatné krajiny sveta závidia. Výbor sa domnieva, že členské štáty by mali na základe daňovej spravodlivosti a efektívnych politík zamestnanosti posilniť sociálny štát, európsky sociálny model a systémy sociálnej ochrany. Tým sa posilní komplementárnosť a dobročinné organizácie budú môcť lepšie naplňať skutočné potreby najzraniteľnejších osôb a riešiť problémy, ktoré verejné inštitúcie ani súkromný sektor nie sú schopné plne pokryť.

1.4. Keďže voľný tok kapitálu je základom jednotného trhu EÚ, EHSV sa domnieva, že zabezpečenie právneho a praktického uplatňovania tejto základnej slobody spolu s nediskriminačnou zásadou uľahčovať cezhraničné dobročinné príspevky a investície by malo byť pre EÚ a jej členské štáty prioritou. Malo by sa uvažovať aj o nadnárodných právnych formách na uľahčenie zapájania do filantropických činností.

1.5. EÚ by mohla posilniť dosah súkromných zdrojov na spoločné blaho zavedením finančných nástrojov, napríklad prostredníctvom programu InvestEU z roku 2018, ktoré by pôsobili ako katalyzátor spoločného poskytovania dobročinných príspevkov, stimulovali spoločné investície a ďalšie investície sociálnej povahy a zabezpečili záručné nástroje na zníženie finančných rizík v prípade investícií dobročinných organizácií súvisiacich s ich poslaním. Mala by takisto uľahčiť zapájanie sa do sociálnych inovácií.

2. Úvod

2.1. Filantropia vo veľkom aj malom meradle skvalitňuje životné podmienky pre ľudí v Európe aj po celom svete. Jednotlivci, rodiny, sociálni partneri, organizácie občianskej spoločnosti a podniky po celej Európe prispievajú k spoločnému blahu a podieľajú sa na tejto rokmi preverenej tradícii, ktorá nás robí ľudskejšími a jasne dopĺňa úlohu štátu.

2.2. Individuálne darcovstvo vo všetkých formách je pravdepodobne rovnako staré ako ľudská komunikácia a počiatky organizovaného darcovstva (napríklad vo forme nadácií) siahajú v mnohých európskych krajinách až do čias Rímskej ríše. Európa je však zároveň rozmanitý kontinent a filantropia je podmienená rozdielmi v oblasti histórie, kultúry, hospodárskych a politických podmienok a právneho rámca.

2.3. V súčasnosti je filantropia jednou z foriem spoločenskej angažovanosti, angažovanosti v záujme verejného blaha, solidarity a aktívneho občianstva. Základom filantropie sú jednotlivci: tí môžu zo svojich súkromných zdrojov slobodne prispievať na verejnoprospešné účely, a to aj prostredníctvom podpory alebo zriaďovania dobročinných organizácií viazaných zásadami transparentnosti a zodpovednosti.

2.4. Finančné toky dobročinnnej povahy sú chránené slobodami stanovenými v Zmluve o EÚ. Charta základných práv EÚ a konkrétne právo združovať sa zabezpečujú občanom slobodu vytvárať a organizovať štruktúry na účely filantropie. Mnohé z nich podporujú hodnoty EÚ načrtnuté v článku 2 Zmluvy o EÚ, medzi ktoré patrí rešpektovanie ľudskej dôstojnosti, ľudské práva a zásady právneho štátu.

2.5. Cieľom filantropie je vytvoriť spoločnosť zameranú na sociálnu súdržnosť, aktívne občianstvo, uspokojenie a rovnosť príležitostí. Toto sú pre našu spoločnosť dôležité hodnoty. Pramenia z pobúrenia nad nespravodlivosťou, zo starostlivosti o najzraniteľnejšie skupiny, zo súcitu, z aspirácií na inovatívnu budúcnosť a zo zodpovednosti za zachovanie cenných prírodných a kultúrnych hodnôt. Mnohí jednotlivci a dobročinné organizácie motivovaní týmito hodnotami ponúkajú riešenia a reálne výsledky.

2.6. Sektor filantropie v Európe pozostáva z rôznych druhov darcov a dobročinných subjektov. Aj keď neexistuje žiadna ucelená, aktuálna a komplexná štúdia o európskej filantropii, ktorá by pokrývala všetky členské štáty EÚ, určité informatívne údaje o tomto sektore k dispozícii sú. Z údajov zhromaždených Sieťou darcov a nadácií v Európe (DAFNE) v roku 2016 a analyzovaných Centrom USA pre nadácie vyplynulo, že v Európe existuje viac ako 147000 registrovaných tzv. verejnoprospešných nadácií s celkovými ročnými výdavkami takmer 60 miliárd EUR. Tieto čísla vychádzajú z najnovších dostupných údajov z 24 európskych krajín vrátane 18 členských štátov EÚ. Štúdia uverejnená Európskou výskumnou sieťou pre filantropiu v roku 2017 ⁽¹⁾ poskytla komplexný prehľad o dobročinných daroch domácností, obchodných spoločností, verejnoprospešných nadácií a charitatívnych lotérií v 20 európskych krajinách (v 19 členských štátoch EÚ a vo Švajčiarsku) na základe údajov z roku 2013. Odhaduje sa, že dobročinné príspevky v Európe (v týchto 20 krajinách) dosahujú ročne sumu najmenej 87,5 miliardy EUR (konzervatívny odhad).

3. Úloha a prínos filantropie

3.1. Filantropické iniciatívy riešia spoločenské problémy na miestnej, regionálnej, vnútroštátnej, európskej aj medzinárodnej úrovni. Dobročinné príspevky sú zamerané na verejnoprospešné účely od podpory plurality názorov, inkluzívnych spoločností, integrácie osôb so zdravotným postihnutím, Rómov a migrantov, ľudských práv a právneho štátu až po financovanie výskumu a inovácií, environmentálne otázky, umenie a kultúru, projekty v oblasti sociálnej spravodlivosti, startupy a podniky sociálneho hospodárstva vo všetkých oblastiach relevantných pre EÚ.

3.2. Vďaka svojej rozmanitej povahe umožňuje tento sektor zistiť potreby, zasiahnuť a poskytovať podporu v špecializovaných oblastiach, v ktorých je to pre trhové a štátne subjekty ťažšie ⁽²⁾. Filantropická činnosť často urýchľuje inovácie a nové nápady. Má výhodné postavenie, pokiaľ ide o objavovanie a skúšanie nových metód pri riešení spoločenských problémov. V oblasti filantropie sa veľa skúša, často úspešne, niekedy aj neúspešne, ale vždy to prináša poučenie a výmenu najlepších postupov.

3.3. V mnohých prípadoch verejní aktéri (ako sú národné vlády a miestne orgány) a aktéri v oblasti filantropie partnersky spolupracujú a vzájomne sa dopĺňajú v činnostiach, ktoré pomáhajú udržiavať silu našej spoločnosti. Dosah filantropie bude väčší, ak ju podporia verejné orgány. EHSV si uvedomuje skutočnosť, že filantropia pomáha ľuďom, ale nie je súčasťou tzv. európskeho sociálneho modelu (sociálna ochrana na základe solidarity, verejné služby, sociálny dialóg) a nemôže ho nahrádzať. Takisto si uvedomuje, že filantropia nemusí najodkázanejším osobám postačovať. Odporúča, aby sa zachovali a rozvíjali systémy sociálnej ochrany na základe solidarity, a uznáva podporu, ktorú týmto skupinám obyvateľstva poskytujú dobročinné organizácie.

3.4. Filantropia je otvorená pre všetkých – každý sa môže stať darcom. V Európe sa takto každoročne angažujú milióny darcov a investorov z radov súkromných osôb aj podnikov. V prvom rade ide o nadšenie, vďačnosť a odhodlanie, ktoré v súvislosti so spoločenskými otázkami dopĺňajú verejné opatrenia. Existuje mnoho spôsobov, ako môžu jednotlivci a organizácie vrátane podnikov prispievať na verejnoprospešné ciele – od dobročinných darov a príspevkov cez investície so sociálnym dosahom až po zriaďovanie darcami riadených fondov alebo zakladanie nezávislých súkromných dobročinných organizácií s dlhodobou víziou.

3.5. Filantropická činnosť je nadnárodná, cezhraničná a európska: verejnoprospešné otázky (ako sú zmena klímy alebo zdravotné riziká) sa nekončia na hraniciach a Európania sú čoraz mobilnejší. Dobročinné organizácie a darcovia preto čoraz viac pôsobia cezhranične a napriek existencii právnych prekážok cezhraničnej filantropie spolupracujú s partnermi po celej Európe. Dobročinné subjekty zároveň odhodlane naplňujú globálne hodnoty a iniciatívy, ako sú ciele trvalo udržateľného rozvoja a dohoda o zmene klímy, a podporujú ich vykonávanie na úrovni EÚ aj na vnútroštátnej a miestnej úrovni.

⁽¹⁾ www.ernop.eu

⁽²⁾ Pozri napríklad prípad belgickej mimovládnej organizácie Kick Cancer, ktorá financuje výskum zameraný na vývoj liekov pre deti s rakovinou, <https://kickcancer.org/?locale=en>

3.6. Nadácie a ďalšie dobročinné organizácie môžu takisto pôsobiť ako iniciátori, ktorí združujú rôzne zainteresované strany potrebné na riešenie konkrétnych výziev.

3.7. Vlády niektorých krajín zavádzajú alebo zvažujú prísnejšie pravidlá, ktorými by sa zmenšil priestor pre filantropickú činnosť, čo je sprevádzané aj čoraz negatívnejšou verejnou diskusiou o organizáciách občianskej spoločnosti⁽³⁾. Pre vytváranie kultúry darčovstva však majú zásadný význam mechanizmy na stimulovanie filantropie a celkovo priaznivé prostredie. Obmedzenie priestoru na jej fungovanie môže viesť k zvýšeniu nedôvery verejnosti k dôležitej úlohe, ktorú občianska spoločnosť zohráva pri podpore rozvoja spoločnosti ako celku.

4. Prekážky, ktoré je potrebné prekonať, aby bolo možné plne využiť potenciál filantropie v Európe

4.1. Na to, aby bolo možné plne využiť potenciál filantropie, je na úrovni EÚ aj členských štátov potrebné priaznivé prostredie pre filantropiu a jej organizované formy. To zahŕňa priaznivú kultúru v spoločnosti a právne prostredie, ktoré stimuluje zapájanie sa do filantropických činností. Zo štúdie Oonagh Breenovej z roku 2018 s názvom *Enlarging the Space for European Philanthropy* (Rozšírenie priestoru pre európsku filantropiu)⁽⁴⁾ vyplýva, že zatiaľ čo podniky môžu v rámci jednotného trhu EÚ voľne presúvať ziskové kapitálové toky cez hranice bez zbytočných obmedzení, neplatí to pre dobročinné organizácie a finančné toky dobročinnnej povahy. Navyše, znepokojujúci vývoj v súvislosti so zavádzaním obmedzení financovania zo zahraničia v niektorých krajinách EÚ a ďalšie požiadavky v súvislosti s bezpečnosťou ešte viac zužujú ich operačný priestor.

4.2. Organizovaná filantropia je kľúčovým partnerom v občianskom dialógu, ktorý treba dôraznejšie presadzovať⁽⁵⁾. Filantropické organizácie a darcovia čoraz väčšmi pôsobia cezhranične a spolupracujú s rôznymi partnermi, ale narážajú pri tom na rôzne právne, administratívne a fiškálne prekážky:

- Po prvé, keď chcú filantropické organizácie pôsobiť v inej krajine, v niektorých prípadoch sa predtým musia zaregistrovať. Ich právna subjektivita sa niekedy v zahraničí neuznáva.
- Po druhé, vo väčšine krajín neexistujú zákonné ustanovenia o presune sídla dobročinných organizácií cez hranice, a preto tento proces sprevádza vysoká miera právnej neistoty.
- Dobročinné subjekty sa nemôžu cezhranične zlučovať, ako to môžu obchodné spoločnosti.
- Vlády by nemali obmedzovať stimuly na dary a sponzorstvo pre dobročinné organizácie, a to aj v cezhraničnom kontexte, najmä v prípade organizácií ponúkajúcich služby, ktoré trh alebo verejné orgány neposkytujú.
- Existujú takisto fiškálne a administratívne prekážky, ktoré im bránia v práci, najmä v prípade cezhraničnej filantropie, keďže členské štáty zatiaľ neuplatňujú zásadu nediskriminácie rovnocenne a zmysluplne aj na cezhraničnú filantropiu⁽⁶⁾.

4.3. Okrem toho existujú aj obmedzenia financovania zo zahraničia, pričom financovanie filantropickej činnosti by podľa zásady voľného toku kapitálu v EÚ malo byť voľné, a bezpečnostné politiky na vnútroštátnej úrovni aj na úrovni EÚ niekedy v tejto oblasti obmedzujú priestor. Aj keď je bezpečnosť veľmi dôležitá a je vecou spoločného záujmu, je potrebné venovať pozornosť jej potenciálnym nežiaducim dôsledkom pre tento sektor. Politické opatrenia musia byť primerané a zodpovedať rizikám.

4.4. Dobročinný sektor aktívne pôsobí aj v oblasti riešenia extrémizmu a poskytovania humanitárnej pomoci. Vedomosti a odborné poznatky z tohto sektora sú pri riešení týchto výziev veľkou devízou.

4.5. Politické prostredie: na úrovni členských štátov, ale najmä na európskej úrovni je potrebné posilniť vnímanie doplnkovej úlohy filantropie voči verejným opatreniam. V európskych inštitúciách sa o filantropii stále diskutuje pomerne málo.

⁽³⁾ Pozri štúdiu Agentúry EÚ pre základné práva z roku 2018 o priestore občianskej spoločnosti, v ktorej sa uvádza, akým výzvam čelí občianska spoločnosť v jednotlivých krajinách EÚ, o. i. aj v oblasti filantropie <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/challenges-facing-civil-society-orgs-human-rights-eu>

⁽⁴⁾ Štúdia *Enlarging the space for European philanthropy* (Rozšírenie priestoru pre európsku filantropiu).

⁽⁵⁾ EESC Liaison Group Action Plan for the implementation of Articles 11(1) and 11(2) TEU (Akčný plán kontaktnej skupiny EHSV na vykonávanie článku 11 ods. 1 a 2 ZEÚ).

⁽⁶⁾ Boosting cross-border philanthropy in Europe: towards a tax-effective environment (Podpora cezhraničnej filantropie v Európe: smerom k účinnému daňovému prostrediu), štúdia EFC/TGE, Hanna Surmatz a Ludwig Forrest, máj 2017.

5. Rast a potenciál filantropie

5.1. Sektor filantropie rýchlo rastie. V uplynulom desaťročí sa zvýšil počet súkromných iniciatív zameraných na riešenie spoločenských problémov, ktoré vlády a hospodárske subjekty nedokážu bez ťažkostí riešiť samy, a tieto iniciatívy sa stali dôležitým základom našej spoločnosti. EHSV vyjadruje poľutovanie nad tým, aký negatívny dosah majú obmedzené schopnosti vlád poskytovať občanom ochranu a sociálne služby. V tejto súvislosti je veľmi aktuálna otázka zlepšenia podmienok umožňujúcich rozkvet filantropie. Moderné európske dobročinné organizácie sú mladé. Počet verejnoprospešných nadácií sa za posledné dve až tri desaťročia rapídne zvýšil. Napríklad vo Francúzsku sa v rokoch 2001 – 2014 počet nadácií viac ako zdvojnásobil. V Belgicku zas viac ako polovica nadácií existujúcich v roku 2012 vznikla po roku 1995 a v poslednom desaťročí sa tento sektor výrazne rozrástol. V Španielsku bolo až vyše 70 % verejnoprospešných nadácií, ktoré fungovali v roku 2014, založených po roku 1994 (7).

5.2. Objem dobročinných príspevkov a miera zapájania sa do dobročinnosti sa v rôznych európskych krajinách stabilne zvyšujú, najmä v priebehu niekoľkých posledných rokov. Prieskumy v oblasti filantropie vykazujú jej rast po celej Európe.

5.3. Posilňuje sa komunitná angažovanosť aj filantropia na miestnej úrovni. Komunitné nadácie po celej Európe sú dnes veľmi dôležité z hľadiska sociálnej súdržnosti.

5.4. Najmä mladá generácia sa odhodlane angažuje v prospech spoločného dobra a zapája sa do tejto oblasti novými spôsobmi. Výskumní pracovníci upozorňujú na globálne hnutie, nové hodnoty a pozitívny vplyv technologického rozvoja (kolektívne financovanie, sociálne médiá, globálne cezhraničné ciele, ale aj iniciatívy na skutočne miestnej úrovni). Kľúčové sú sociálne investície.

5.5. Dôležitú úlohu v oblasti filantropie v Európe zohrávajú aj ženy. Do filantropie sa zapájajú čoraz viac. Ženy neraz prispievajú aktívnejšie a inkluzívnejšie, chcú sa stretnúť s ľuďmi, ku ktorým ich príspevky smerujú, partnersky spolupracovať a osobne sa zapojiť do vecí, ktorú riešia. Ženy často prispievajú na riešenie zložitejších problémov, ako je rodovo motivované násilie alebo zdravie.

5.6. Darcovstvo sa stáva aj súčasťou činnosti podnikového sektora. Zapájanie sa do filantropickej činnosti je dnes pevnou súčasťou stratégií podnikov v oblasti sociálnej zodpovednosti po celej Európe. Čoraz viac podnikov bez ohľadu na veľkosť venuje finančné prostriedky, výrobky, poznatky a čas na spoločné blaho.

5.7. Osobitná pozornosť a podpora by sa mala venovať rastúcemu sektoru sociálneho hospodárstva, ktoré je oblasťou inovačnej filantropickej činnosti. Čoraz väčší počet ľudí a podnikateľov sa obracia k podnikateľským modelom sociálneho hospodárstva, ktoré sú kľúčovou hybnou silou trvalo udržateľného hospodárskeho a sociálneho rozvoja (8).

6. Podpora filantropie v Európe

6.1. *Uznanie filantropie*: uznať pridanú hodnotu, ktorú môže filantropia prinášať pre sociálnu súdržnosť posilňovaním spoločných hodnôt a zvyšovaním odolnosti spoločnosti. Podporovať filantropiu ako formu prejavu spoločenského záväzku. Spolupracovať s aktérmi v oblasti filantropie a vytvárať priestor pre legislatívnu a regulačnú podporu tejto formy spoločenskej angažovanosti.

6.2. *Poskytovať pre filantropiu priestor a chrániť ju*: vyzvať členské štáty, aby vytvárali pre filantropiu priaznivé prostredie. Zaisťiť, aby bezpečnostné opatrenia na vnútroštátnej úrovni aj na úrovni EÚ zodpovedali rizikám, boli primerané a založené na dôkazoch. Neodrádzať od filantropickej a občianskej činnosti. V kontexte fiškálnej spravodlivosti stimulovať súkromné príspevky na verejnoprospešné ciele.

6.3. *Uľahčovať cezhraničnú filantropiu*: voľný tok kapitálu je základom jednotného trhu EÚ. Zabezpečiť zákonné a praktické uplatňovanie tejto základnej slobody spolu so zásadou nediskriminácie v záujme uľahčenia cezhraničnej filantropickej činnosti. Cezhraničné investície dobročinných organizácií majú kľúčový význam. Malo by sa uvažovať aj o nadnárodných právnych formách na uľahčenie zapájania do filantropických činností.

6.4. *Spoločné príspevky a spoločné investície pre verejné dobro a v prospech silnejšej občianskej spoločnosti*: uľahčovať zapájanie sa do nástrojov sociálnych inovácií a nadväzovanie strategických partnerstiev s filantropickými aktérmi. EÚ by mohla využiť prínos súkromných investícií pre spoločné dobro zavedením finančných nástrojov, ktorými by sa uľahčilo spoločné poskytovanie príspevkov a stimulovali by sa spoločné investície dobročinných organizácií.

(7) http://www.fundaciones.org/EPORAL_DOCS/GENERAL/AEF/DOC-cw585d042d56ecf/Aefsectorfundacional3erInforme3.pdf

(8) Podpora sociálneho hospodárstva ako kľúčovej hybnej sily hospodárskeho a sociálneho rozvoja v Európe – závery Rady, 7. decembra 2015.

6.5. *Využívanie inovácií*: dnes je pre filantropiu veľmi zaujímavá doba. Inovačné prístupy, ako sú sociálne investície, dlhopisy so sociálnym vplyvom, spoločensky prospešné investovanie a riziková filantropia, prinášajú prelomové výsledky a inšpirujú charitu v tradičnom ponímaní aj nové podnikové postupy. Nové technológie a sociálne médiá umožňujú rýchlo sa zapájať do nových iniciatív s reálnym dosahom. Využívanie dát a digitalizácie na dobročinné účely ponúka novú perspektívu pre filantropiu v celej Európe. V súčasnosti sa vytvára nová digitálna európska cezhraničná platforma na príspevky, ktorá umožní darcom z celej Európy podporovať organizácie po celej Európe. Verejné aj súkromné zainteresované strany by mali tieto iniciatívy podporovať a ďalej rozvíjať, aby filantropia mohla byť cielenejšia a mať väčší vplyv.

V Bruseli 15. mája 2019

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Luca JAHIER

III

(Prípravné akty)

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

543. PLENÁRNE ZASADNUTIE EHSV, 15.5.2019 – 16.5.2019

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Návrh nariadenia Rady, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 904/2010, pokiaľ ide o opatrenia na posilnenie administratívnej spolupráce v záujme boja proti podvodom v oblasti DPH

[COM(2018) 813 final – 2018/0413 (CNS)]

(2019/C 240/07)

Spravodajca: **Krister ANDERSSON**

Konzultácia	Rada Európskej únie, 20.12.2018
Právny základ	článok 113 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
Rozhodnutie plenárneho zhromaždenia	13.12.2018
Príslušná sekcia	sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť
Prijaté v sekcii	12.4.2019
Prijaté v pléne	15.5.2019
Plenárne zasadnutie č.	543
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	212/2/2

1. Závbery a odporúčania

1.1. EHSV podporuje zámer Komisie nadviazať intenzívnejšiu operačnú spoluprácu medzi daňovými orgánmi, pokiaľ ide o podvody v oblasti DPH v odvetví elektronického obchodu, a to na základe jasných legislatívnych ustanovení.

1.2. EHSV odporúča, aby sa priebežne zlepšovala reakcia verejných orgánov na sofistikované formy podvodov v oblasti DPH, pokiaľ ide o účinnosť presadzovania predpisov – s využitím vhodných technológií, ako je napríklad umelá inteligencia – a takisto spoluprácu zainteresovaných národných orgánov. Tieto orgány by mali spolupracovať, aby zaručili komplexnú a účinnú európsku odpoveď na podvody v oblasti DPH.

1.3. EHSV zároveň konštatuje, že z hľadiska spotrebiteľov sa návrhom zavedie nová výmena a spracovanie osobných údajov súvisiacich s DPH, pričom tieto činnosti budú upravené všeobecným nariadením o ochrane údajov. EHSV zdôrazňuje, že počet výnimiek a obmedzení v súvislosti s ustanoveniami všeobecného nariadenia o ochrane údajov by mal byť nízky a ich účelom by mal byť presne vymedzený cieľ boja proti podvodom v oblasti DPH. Keďže ide o osobitné výnimky zo všeobecných a záväzných pravidiel na ochranu osobných údajov a súkromia jednotlivcov, orgány presadzovania práva by ich mali vykladať jednoznačne a dôsledne.

1.4. V tejto súvislosti by sa mala venovať mimoriadna pozornosť: i) cieľu spracúvania údajov, ktoré bude možné len na účely boja proti protiprávnemu konaniu; ii) jednotlivcom, ktorí majú prístup k zhromaždeným, uloženým a vymieňaným údajom, ktorými by mali byť výlučne úradníci Eurofiscu, a to za osobitných podmienok a na všeobecne známe a obmedzené účely súvisiace s bojom proti podvodom v oblasti DPH; iii) následnému využívaniu údajov s cieľom spustiť prípadné činnosti v oblasti vyšetrovania a presadzovania práva.

1.5. Všetky uvedené aspekty sú v návrhu Komisie formálne zohľadnené, čo je jednoznačne jeho pozitívnym aspektom. EHSV však požaduje, aby Komisia zaručila, že pri budúcom každodennom využívaní tohto systému sa budú v plnom rozsahu a účinne uplatňovať všetky záruky týkajúce sa základných slobôd, ktoré sú uvedené v návrhu, čím sa zabezpečí náležitá rovnováha medzi dôsledným presadzovaním pravidiel v oblasti DPH a nevyhnutnou ochranou práv jednotlivcov a základných slobôd.

2. Návrh Komisie a všeobecný kontext

2.1. V návrhu Komisie na zmenu nariadenia Rady (EÚ) č. 904/2010 sa stanovujú pravidlá, podľa ktorých majú členské štáty harmonizovaným spôsobom zhromažďovať záznamy, ktoré podľa článku 24 3b smernice o DPH elektronicky sprístupnili poskytovatelia platobných služieb.

2.2. Elektronický obchod zaznamenal v posledných rokoch mimoriadny rast a spotrebiteľia si dnes môžu vo svojich počítačoch alebo smartfónoch vyberať medzi tisíckami dodávateľov, výrobkov a značiek. Tieto príležitosti však využívajú aj podvodné podniky, aby sa vyhli povinnostiam súvisiacim s DPH.

2.3. Celková strata na DPH v členských štátoch z cezhraničných dodávok tovaru sa odhaduje na 5 miliárd EUR ročne. Podľa aktuálnych odhadov by však mala byť ešte oveľa vyššia a dosahovať 7 až 10 miliárd EUR. Z tohto dôvodu je nevyhnutná dôrazná reakcia verejných orgánov, ktorá by mala vychádzať z účinnej spolupráce medzi daňovými orgánmi v EÚ aj na medzinárodnej úrovni.

2.4. V praxi sa v návrhu zavádza nový centrálny elektronický systém na zhromažďovanie, uchovávanie a spracovanie informácií o platbách a na ďalšie spracúvanie týchto informácií úradníkmi pre boj proti podvodom v členských štátoch v rámci siete Eurofisc, ktorá je určená na mnohostrannú výmenu včasných varovných signálov na boj proti podvodom s DPH.

2.5. Po dôkladnej a rozsiahlej analýze posúdenia vplyvu sa Komisia domnieva, že najúčinnnejším spôsobom, ako zabezpečiť, aby mali daňové orgány ucelený prehľad o situácii na účely kontroly súladu s pravidlami pre DPH týkajúcimi sa elektronického obchodu a boja proti podvodom v oblasti DPH, je centrálny európsky systém na zhromažďovanie a výmenu platobných údajov (CESEP). Systém umožní členským štátom výmenu informácií o platbách, ktoré uchovávajú na svojej úrovni, čo pomôže účinne bojovať proti podvodom v oblasti DPH v elektronickom obchode.

2.6. Systém CESOP umožní: i) zoskupiť informácie o platbách týkajúce sa DPH odovzdané členskými štátmi podľa príjemcu platby, ii) vytvoriť ucelený prehľad platieb, ktoré príjemcovia platieb prijali od platiteľov v EÚ, iii) rozpoznávať prípadné viacnásobné záznamy tej istej platobnej transakcie, iv) vyčistiť informácie prijaté od členských štátov, v) styčným úradníkom Eurofiscu krížovo overiť platobné údaje s vymieňanými informáciami o DPH, vi) uchovávať dané informácie len na obdobie, ktoré daňové orgány potrebujú na vykonanie kontrol DPH.

2.7. Informácie sa budú v systéme CESOP uchovávať dva roky a styční úradníci Eurofiscu budú môcť vidieť, či platby, ktoré určitý príjemca platby prijal za určité obdobie, prekročujú 10000 EUR za všetky členské štáty. Do systému by mali prístup len styční úradníci Eurofiscu z členských štátov a jediným účelom, na ktorý by tento systém umožňoval vyhľadávanie, sú vyšetrovania podozrení z podvodu alebo odhalených podvodov v oblasti DPH.

2.8. Komisia každých päť rokov predloží správu Európskemu parlamentu a Rade o fungovaní nového nástroja administratívnej spolupráce.

3. Všeobecné a konkrétne pripomienky

3.1. EHSV podporuje zámer Komisie nadviazať hlbšiu operačnú spoluprácu medzi daňovými orgánmi, pokiaľ ide o podvody v oblasti DPH v odvetví elektronického obchodu, a to na základe jasných legislatívnych ustanovení. Podporou vzájomnej administratívnej pomoci medzi daňovými orgánmi sa rozpočtom jednotlivých štátov a EÚ zabezpečí viac finančných prostriedkov, ako aj jednoduchšie rovnaké podmienky podnikom, ktoré konajú v súlade s daňovými predpismi.

3.2. Vzhľadom na to, že účastníci trhu využívajú komunikačné technológie čoraz viac, je potrebné neustále aktualizovať právne predpisy v oblasti boja proti podvodom, aby odzrkadľovali rôzne spôsoby obchádzania daňových predpisov a povinností súvisiacich s DPH. Preto je zásadne dôležité, aby sa priebežne zlepšovala reakcia verejných orgánov na sofistikované formy podvodov v oblasti DPH, pokiaľ ide o účinnosť presadzovania predpisov (s využitím náležitých technológií) a spoluprácu zainteresovaných národných orgánov. Tieto orgány by mali spolupracovať a využívať pri tom podporu Komisie, aby sa zaručila komplexná a účinná európska reakcia na podvody v oblasti DPH, a to v súlade so zásadou subsidiarity zakotvenou v zmluvách.

3.3. Podľa EHSV by mohlo byť v tejto súvislosti prospešné a užitočné investovať do umelej inteligencie s cieľom odhaľovať podvody v oblasti DPH v rámci nového systému, ktorý sa práve vytvára, vďaka čomu by sa stal plne funkčným, a to za predpokladu, že sa budú v rámci nového prevádzkového scenára v plnej miere dodržiavať základné práva jednotlivcov a osobitné predpisy EÚ, ako napríklad všeobecné nariadenie o ochrane údajov⁽¹⁾, vrátane využívania nových technológií a umelej inteligencie na podporu činnosti verejných orgánov presadzovania práva.

3.4. Cezhraničný charakter podvodov v oblasti DPH a skutočnosť, že aj vďaka technológiám je čoraz jednoduchšie rýchlo vypracovať nelegálne postupy (napríklad možnosť rýchleho presunu kapitálu pochádzajúceho z podvodov v oblasti DPH), si vyžadujú rozvoj intenzívnejších foriem spolupráce nielen v rámci EÚ, ale aj medzi príslušnými orgánmi na celom svete. Opatrenia na boj proti podvodom v oblasti DPH môžu byť úspešné len vtedy, ak budú daňové správy jednotlivých krajín užšie spolupracovať v duchu vzájomnej dôvery, čo si bude vyžadovať výmenu relevantných informácií, aby mohli vykonávať svoje úlohy.

3.5. V tomto záujme OECD odporúča prehĺbiť medzinárodnú administratívnu spoluprácu v oblasti DPH alebo dane z predaja zameranú na riešenie problémov spojených s výberom DPH od dodávateľov, ktorí nie sú rezidentmi, a to najmä v obchode medzi podnikmi a koncovými zákazníkmi (B2C), ako uvádza Komisia vo svojej analýze posúdenia vplyvu.

3.6. Krokom vpred týmto smerom je dohoda medzi EÚ a Nórskom o administratívnej spolupráci v oblasti DPH (z júna 2018), ktorá zahŕňa aj osobitné nástroje na vymáhanie pohľadávok v oblasti DPH. EHSV dúfa, že EÚ bude ďalej podporovať medzinárodnú spoluprácu v oblasti boja proti podvodom v snahe zabezpečiť účinnú a koordinovanú reakciu na aktivity, ktoré presahujú hranice štátov i kontinentov a poškodzujú rozpočet EÚ, ako aj jednotlivých členských štátov.

3.7. EHSV zdôrazňuje, že z hľadiska spotrebiteľov sa návrhom zavedie nová výmena a spracovávanie osobných údajov súvisiacich s DPH, pričom tieto činnosti budú upravené všeobecným nariadením o ochrane údajov. Toto nariadenie bolo nedávno schválené a zavedené v celej Európe a podnikom v EÚ spôsobuje značné náklady na dodržiavanie predpisov.

3.8. Vo všeobecnom nariadení o ochrane údajov sa stanovuje všeobecné vymedzenie osobných údajov, ku ktorým patria všetky informácie o identifikovanej alebo identifikovateľnej fyzickej osobe, ktorú možno priamo alebo nepriamo identifikovať. V dôsledku toho patria informácie o platbách, na ktoré sa vzťahuje návrh Komisie, do jeho rozsahu pôsobnosti a do rozsahu pôsobnosti zásad platných pre ochranu osobných údajov, ktoré sú uvedené v Charte základných práv.

3.9. Podľa Komisie je zdaňovanie „dôležitým cieľom všeobecného verejného záujmu Únie a členských štátov, čo bolo uznané v súvislosti s obmedzeniami, ktoré možno uložiť na povinnosti a práva podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679⁽²⁾, a so zreteľom na ochranu informácií podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1725⁽³⁾. Obmedzenia týkajúce sa práv na ochranu údajov sú nutné z dôvodu povahy a objemu daných informácií, ktoré pochádzajú od poskytovateľov platobných služieb, a mali by byť založené na špecifických a vopred vymedzených podmienkach a údajoch stanovených v článkoch 243b až 243d smernice Rady 2006/112/ES.“⁽⁴⁾

3.10. EHSV dôrazne upozorňuje, že počet výnimiek a obmedzení v súvislosti s ustanoveniami všeobecného nariadenia o ochrane údajov by mal byť nízky a ich účelom by mal byť jediný a presne vymedzený cieľ boja proti podvodom v oblasti DPH. Keďže ide o osobitné výnimky zo všeobecných a záväzných pravidiel na ochranu osobných údajov a súkromia jednotlivcov, orgány presadzovania práva by ich mali vykladať jednoznačne a dôsledne. V tejto súvislosti by sa mala venovať mimoriadna pozornosť: i) cieľu spracovávania údajov, ktoré bude možné len na účely boja proti protiprávnemu konaniu; ii) jednotlivcom, ktorí majú prístup k zhradeným, uloženým a vymieňaným údajom, ktorými by mali byť výlučne úradníci Eurofiscu, a to za osobitných podmienok a na všeobecne známe a obmedzené účely súvisiace s bojom proti podvodom v oblasti DPH; iii) následnému využívaniu údajov s cieľom spustiť prípadné činnosti v oblasti vyšetrovania a presadzovania práva.

⁽¹⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=celex%3A32016R0679>

⁽²⁾ Všeobecné nariadenie o ochrane údajov: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016R0679&qid=1561362293078&from=SK>

⁽³⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018R1725&from=SK>

⁽⁴⁾ Smernica o DPH: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:32006L0112&from=SK>

3.11. Všetky uvedené aspekty sú v návrhu Komisie formálne zohľadnené, čo je jednoznačne jeho pozitívnym aspektom. EHSV však požaduje, aby Komisia zaručila, že pri budúcom každodennom využívaní tohto systému sa budú v **plnom rozsahu a účinne uplatňovať** všetky záruky týkajúce sa základných slobôd, ktoré sú uvedené v návrhu, čím sa zabezpečí náležitá rovnováha medzi dôsledným presadzovaním pravidiel v oblasti DPH a nevyhnutnou ochranou práv jednotlivcov a základných slobôd.

3.12. Pokiaľ ide o poslednú z uvedených požiadaviek, EHSV žiada, aby príslušné národné orgány dôkladne monitorovali a overovali, či sa v plnom rozsahu a konkrétne dodržiavajú pravidlá, ktoré v rámci návrhu obmedzujú využívanie údajov a informácií, ako aj ustanovenia všeobecného nariadenia o ochrane údajov. EHSV vyzýva Komisiu, aby pri získavaní spätnej väzby od členských štátov, ktoré by sa malo uzavrieť do konca roku 2024, spolu s národnými orgánmi zodpovednými za ochranu osobných údajov a európskym dozorným úradníkom pre ochranu údajov dôkladne overila, či boli v plnej miere dodržané ustanovenia všeobecného nariadenia o ochrane údajov, a aby o tom informovala Európsky parlament a Radu v rámci svojej plánovanej správy o fungovaní nového nástroja administratívnej spolupráce [článok 59 nariadenia (EÚ) č. 904/2010]. Ak sa zistí porušenie pravidiel alebo protiprávne konanie, musí sa tomu samozrejme okamžite zabrániť a musí dôjsť k náprave.

3.13. Pokiaľ ide o ochranu európskych podnikov pôsobiacich v oblasti elektronického obchodu, EHSV odporúča, aby nový systém dokázal účinne chrániť a zabezpečovať obchodné tajomstvo nielen vo fáze predbežného monitorovania zhromažďovania a analýzy údajov, ale takisto najmä v následnej (hypotetickej) fáze presadzovania práva. V tejto súvislosti by mohli skúsenosti Európskej komisie v oblasti ochrany duševného vlastníctva a priemyselného tajomstva v rámci prípadov týkajúcich sa práva hospodárskej súťaže slúžiť ako porovnávací norma.

V Bruseli 15. mája 2019

Prededa
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Luca JAHIER

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Návrh smernice Rady, ktorou sa mení smernica 2006/112/ES, pokiaľ ide o zavedenie určitých požiadaviek na poskytovateľov platobných služieb

[COM(2018) 812 final – 2018/0412(CNS)]

Návrh smernice Rady, ktorou sa mení smernica Rady 2006/112/ES z 28. novembra 2006, pokiaľ ide o ustanovenia týkajúce sa predaja tovaru na diaľku a určitých domácich dodaní tovaru

[COM(2018) 819 final – 2018/0415(CNS)]

(2019/C 240/08)

Spravodajca: **Krister ANDERSSON**

Konzultácia	Rada Európskej únie, 20.12.2018
Právny základ	článok 113 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
Príslušná sekcia	sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť
Prijaté v sekcii	12.4.2019
Prijaté v pléne	15.5.2019
Plenárne zasadnutie č.	543
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	209/1/3

1. Závbery a odporúčania

1.1. EHSV podporuje cieľ Komisie zaviesť ďalšie pravidlá, ktoré zabezpečia proporionalitu a posilnia právnu istotu pre obchodníkov prevádzkujúcich elektronické rozhrania, ktorí uľahčujú dodávku tovaru spotrebiteľom v EÚ, najmä ak sa s nimi zaobchádza ako s dodávateľmi.

1.2. EHSV ďalej podporuje zámer Komisie nadviazať pravidelnú spoluprácu s poskytovateľmi platobných služieb na základe jasných legislatívnych predpisov. Sľubné výsledky očakávané po implementácii nových opatrení zabezpečia viac zdrojov pre národné rozpočty, ako aj rozpočet EÚ a zároveň prinesú zjednodušené rovnaké podmienky pre podniky, ktoré odvádzajú dane.

1.3. EHSV poznamenáva, že regulačný prístup, ktorý prijala Komisia, je v súlade so zásadou subsidiarity, keďže podvody súvisiace DPH v elektronickom obchode sú spoločné pre všetky členské štáty a európske právne predpisy sú najefektívnejším nástrojom na účinnú podporu členských štátov pri získavaní informácií na kontrolu DPH pri cezhraničných dodávkach tovaru. Viacero legislatívnych iniciatív vykonávaných na vnútroštátnej úrovni by bolo naopak nevhodných na účinné riešenie otázok súvisiacich s podvodmi v oblasti DPH a viedlo by to k príliš komplikovanému regulačnému scenáru.

1.4. EHSV však zároveň zdôrazňuje, že z hľadiska spotrebiteľa bude návrh znamenať nové výmeny a spracovanie osobných údajov súvisiacich s DPH, ktoré sa teraz riadia všeobecným nariadením o ochrane údajov (GDPR) ⁽¹⁾. V tejto súvislosti EHSV jasne zdôrazňuje, že je dôležité v plnej miere rešpektovať ustanovenia nariadenia GDPR a potrebu obmedziť používanie údajov na jediný a prísne obmedzený cieľ, a to boj proti podvodom v oblasti DPH spôsobom, ktorý je nákladovo efektívny a prijateľný pre širokú verejnosť.

1.5. Na záver EHSV odporúča, aby Komisia realizovala primerané investície do hmotných aktív a informačných technológií s cieľom zabezpečiť funkčný systém centrálného registra, pričom konštatuje, že odhadované náklady na projekt by sa dali ľahko a rýchlo pokryť očakávanými výsledkami v oblasti znižovania podvodov v oblasti DPH a výpadku príjmov z DPH.

2. Návrh Komisie a všeobecný kontext

2.1. V návrhu Komisie sa zavádzajú určité požiadavky na poskytovateľov platobných služieb, aby sa zabezpečila účinná spolupráca medzi týmito poskytovateľmi a daňovými orgánmi s cieľom zlepšiť nástroje boja proti podvodom v oblasti DPH. Návrh je v súlade so smernicou o elektronickom obchode s DPH, ktorou sa zaviedli nové povinnosti týkajúce sa DPH pre online trhy a nové opatrenia na zjednodušenie, ktoré podnikom pomôžu dodržiavať povinnosti týkajúce sa DPH prostredníctvom jednotného kontaktného miesta („one stop shop“).

⁽¹⁾ Všeobecné nariadenie o ochrane údajov – <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32016R0679>

2.2. V návrhu Komisie COM(2018) 819 final sa zavádzajú ďalšie pravidlá, ktoré by mali zlepšiť fungovanie balíka týkajúceho sa elektronického obchodu s DPH prijatého v decembri 2017, ktorý nadobudne účinnosť 1. januára 2021. Zavádzajú sa ním ďalšie objasnenia týkajúce sa režimu DPH pre dodávateľov, ktorí používajú elektronické rozhranie na uľahčenie dodávok tovaru spotrebiteľom v EÚ, ak sú považovaní za dodávateľov podľa článku 14a ods. 2 smernice o DPH, a teda sú zodpovední za výber DPH a jej platbu daňovým orgánom. V zásade podľa článku 369b smernice o DPH 2006/112/ES^(?) sa jednotné kontaktné miesto môže využiť len na vyhlásenie a zaplatenie DPH z cezhraničných dodávok služieb a na predaj tovaru na diaľku v rámci Spoločenstva, a nie na vnútroštátne dodávky tovaru. Keďže však dodávatelia, ktorí predávajú tovar prostredníctvom elektronického rozhrania, môžu skladovať tovar v rôznych členských štátoch, z ktorých vykonávajú domáce dodávky, znamenalo by to, že obchodníci, ktorí prevádzkujú takéto elektronické rozhrania a ktorí sú považovaní za dodávateľov týchto dodávok, by sa museli zaregistrovať vo všetkých členských štátoch EÚ, kde pôvodní dodávatelia skladajú zásoby a vykonávajú domáce dodávky. Preto sa navrhuje, aby sa im umožnilo používať aj jednotné kontaktné miesto pre domáce dodávky, pri ktorých sú podľa článku 14a ods. 2 smernice o DPH považovaní za dodávateľov. Zachová sa tak zjednodušenie jednotného kontaktného miesta pre elektronické rozhrania, čím sa predíde ďalším zaťažujúcim postupom pre spoločnosti. V návrhu Komisie COM(2018) 819 final sa stanovujú osobitné pravidlá potrebné na podporu prijatia jednotného kontaktného miesta prostredníctvom cieľených zmien súčasného právneho rámca.

2.3. Elektronický obchod zaznamenal v posledných rokoch mimoriadny rast a spotrebiteľia si dnes môžu vo svojich počítačoch alebo smartfónoch vyberať medzi tisíckami dodávateľov, výrobkov a značiek. Túto príležitosť však využívajú aj podvodné podniky, aby sa vyhli povinnostiam súvisiacim s DPH.

2.4. Konkrétnejšie, existujú tri hlavné prípady cezhraničných podvodov v oblasti DPH v oblasti elektronického obchodu: **i)** dodávky tovaru a služieb v rámci EÚ; **ii)** dovoz tovaru od podnikov so sídlom v tretej krajine pre spotrebiteľov v členských štátoch; **iii)** poskytovanie služieb od podnikov so sídlom v tretej krajine spotrebiteľom v členských štátoch.

2.5. Celková strata na DPH v členských štátoch z cezhraničných dodávok tovaru sa odhaduje na 5 miliárd EUR ročne. Odhady sa však výrazne zvýšili a dosahujú 7 až 10 miliárd EUR. Preto je potrebná dôrazná reakcia verejných orgánov, ktorá by v prípade potreby a primeranosti mala zahŕňať spoluprácu súkromných zainteresovaných strán.

2.6. Cieľom návrhu Komisie COM(2018) 812 final je odstrániť problém podvodov súvisiacich s DPH v elektronickom obchode posilnením spolupráce medzi daňovými orgánmi a poskytovateľmi platobných služieb, pretože viac ako 90 % online nákupov v EÚ sa v súčasnosti vykonáva prostredníctvom sprostredkovateľa. V tejto súvislosti skúsenosti niektorých členských štátov ukázali, že dostatočná spolupráca medzi daňovými orgánmi a poskytovateľmi platobných služieb môže priniesť konkrétne a rýchle výsledky v boji proti podvodom súvisiacim s DPH v elektronickom obchode.

2.7. Návrh umožní daňovým orgánom zhromažďovať a vymieňať si informácie o platbách poskytovaných prostredníctvom poskytovateľov platobných služieb s využitím systému centrálného registra, ktorý vypracuje Komisia v spolupráci s vnútroštátnymi daňovými orgánmi s cieľom zabezpečiť jednotný prístup k zhromažďovaniu a analýze údajov.

2.8. V praxi sa zavádza nová povinnosť viesť záznamy pre poskytovateľov platobných služieb podľa článku 243b smernice 2006/112/ES o DPH. Relevantné budú v tomto smere len tie platobné služby, pri ktorých dochádza k cezhraničnému prevodu finančných prostriedkov príjmom platieb (alebo subjektu konajúcemu v mene príjemcov platieb), a to len vtedy, ak platiteľ býva v niektorom z členských štátov. Inými slovami, podľa návrhu sa pojem „cezhraničný“ týka transakcií, pri ktorých je spotrebiteľ v členskom štáte a dodávateľ v inom členskom štáte alebo tretej krajine. Vnútroštátne platby nepatria do rozsahu pôsobnosti tohto návrhu.

2.9. S cieľom vylúčiť cezhraničné prevody finančných prostriedkov vykonané zo súkromných dôvodov a zamerať sa iba na platby spojené s hospodárskou činnosťou, musia poskytovatelia platobných služieb viesť záznamy o tomto príjemcovi a sprístupniť ich daňovým orgánom len vtedy, ak celková suma platieb prijatých daným príjemcom presiahne strop 25 platieb v kalendárnom štvrtroku. Táto prahová hodnota sa stanovila s prihliadnutím na priemernú hodnotu online objednávok vo výške 95 EUR, čo v spojení s minimálnym počtom 100 platobných transakcií za rok vedie k sume takmer 10000 EUR v ročných predajoch.

2.10. Informácie, ktoré budú viesť poskytovatelia platobných služieb, umožnia identifikáciu poskytovateľa platobných služieb, ktorý vedie záznamy, príjemcu platieb a zároveň pôjde aj o informácie o platbách prijatých príjmom platieb. Na informácie na identifikáciu platiteľov sa povinnosť poskytovateľov platobných služieb viesť záznamy nevzťahuje, pretože nie sú potrebné na odhaľovanie podvodov. Obdobie vedenia záznamov poskytovateľmi platobných služieb bude dva roky.

(?) Smernica o DPH 2006/112/ES – <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006L0112>

3. Všeobecné a konkrétne pripomienky

3.1. EHSV podporuje cieľ Komisie uvedený v návrhu COM(2018) 819 final, a to zaviesť ďalšie pravidlá, ktoré zabezpečia proporionalitu a posilnia právnu istotu pre obchodníkov prevádzkujúcich elektronické rozhrania, ktorí uľahčujú dodávku tovaru spotrebiteľom v EÚ, najmä ak sa s nimi zaobchádza ako s dodávateľmi.

3.2. EHSV ďalej podporuje cieľ Komisie nadviazať pravidelnú spoluprácu s poskytovateľmi platobných služieb na základe jasných a transparentných legislatívnych predpisov. Sľubné výsledky očakávané po implementácii nových opatrení odôvodňujú legislatívne úsilie Komisie a zabezpečia viac zdrojov pre národné rozpočty, ako aj rozpočet EÚ a zároveň prinesú zjednodušené rovnaké podmienky pre podniky, ktoré odvádzajú dane.

3.3. Návrh Komisie nadväzuje na rozsiahle konzultácie s viacerými zainteresovanými stranami, a najmä s poskytovateľmi platobných služieb, inými zástupcami podnikov a daňovými orgánmi členských štátov. EHSV oceňuje, že Komisia získala rozsiahlu spätnú väzbu a príspevky od verejných a súkromných subjektov, ktoré boli určite užitočné pri navrhovaní vhodného a primeraného legislatívneho návrhu.

3.4. EHSV poznamenáva, že regulačný prístup uvedený v návrhu je v súlade so zásadou subsidiarity stanovenou v zmluvách, keďže podvody súvisiace s DPH v elektronickom obchode sú spoločné pre všetky členské štáty a európske právne predpisy sú najefektívnejším nástrojom na účinnú podporu členských štátov pri získavaní informácií na kontrolu DPH pri cezhraničných dodávkach tovaru. Viacero legislatívnych iniciatív vykonávaných na vnútroštátnej úrovni by bolo naopak nevhodných na účinné riešenie otázok súvisiacich s podvodmi v oblasti DPH a viedlo by to k príliš komplikovanému regulačnému scenáru.

3.5. V návrhu Komisie sa od poskytovateľov platobných služieb vyžaduje, aby viedli záznamy o údajoch, ktoré už majú k dispozícii na vykonávanie platobných transakcií, v súlade so zásadou proporcionality stanovenou v zmluvách a ďalej rozpracovanou v judikatúre Európskeho súdneho dvora. Okrem toho, povinnosťou viesť záznamy a odosielať údaje správcom dane, harmonizovanou na úrovni EÚ, sa obmedzí administratívne zaťaženie poskytovateľov platobných služieb na rozdiel od zaťaženia, ktoré títo poskytovatelia platobných služieb znášajú pri dodržiavaní najrôznejších vnútroštátnych prístupov.

3.6. V tejto súvislosti, ako sa preukázalo analýzou hodnotenia vplyvu, harmonizácia oznamovacích povinností v jednotnom formáte na prenos informácií zníži náklady poskytovateľov platobných služieb na dodržiavanie predpisov, pričom títo poskytovatelia budú môcť spolupracovať pri riešení podvodov súvisiacich s DPH s primeraným a vyváženým vplyvom na ich každodenné fungovanie činnosti.

3.7. Prahová hodnota 25 platieb za štvrťrok, ktorá sa rovná približne 10000 EUR ročne na základe priemernej hodnoty transakcií elektronického obchodu v EÚ vo výške 95 EUR, sa zdá byť odôvodnená a primeraná, aj so zreteľom na to, že sumou vo výške 10000 EUR už zvyčajne vzniká povinnosť v oblasti DPH v členských štátoch. Navyše, táto suma zodpovedá aj prahovej hodnote 10000 EUR zavedenej v smernici o DPH v elektronickom obchode, ktorá sa týka dodávok v rámci EÚ. Minimálna suma 10000 EUR sa preto zdá byť primeraná, aby sa dosiahla rovnováha medzi ochranou čisto súkromných transakcií, ktoré nemajú nič spoločné s podvodmi súvisiacimi s DPH, a cieľom vytvoriť životaschopný systém monitorovania na zníženie podvodov. Komisia by však mala monitorovať vývoj, aby sa zabezpečilo, že prahové hodnoty budú v priebehu času primerané, a v prípade potreby iniciovať zmeny.

3.8. EHSV zdôrazňuje, že z hľadiska spotrebiteľov sa návrhom zavedie nová výmena a spracovávanie osobných údajov súvisiacich s DPH, pričom tieto činnosti budú upravené všeobecným nariadením o ochrane údajov. Toto nariadenie, ktoré bolo nedávno schválené a zavedené v celej Európe, podnikom v EÚ spôsobuje značné náklady na dodržiavanie predpisov.

3.9. Vo všeobecnom nariadení o ochrane údajov sa stanovuje všeobecné vymedzenie osobných údajov, ku ktorým patria všetky informácie o identifikovanej alebo identifikovateľnej fyzickej osobe, ktorú možno priamo alebo nepriamo identifikovať. V dôsledku toho patria informácie o platbách, na ktoré sa vzťahuje návrh Komisie, do jeho rozsahu pôsobnosti a do rozsahu pôsobnosti zásad platných pre ochranu osobných údajov, ktoré sú uvedené v Charte základných práv.

3.10. Podľa Komisie sa v rámci tejto iniciatívy budú spracúvať iba informácie o platbách, ktoré sú potrebné na boj proti podvodom v oblasti DPH v elektronickom obchode. Informácie, ktoré sa budú spracúvať, sa týkajú iba príjemcov finančných prostriedkov (príjemcov platieb) a samotných platobných transakcií (suma, mena, dátum), zatiaľ čo informácie o spotrebiteľoch platiacich za tovar alebo služby (platiateľoch) nie sú súčasťou výmeny informácií. Tieto informácie sa teda nebudú používať na iné účely, napríklad na sledovanie nákupných zvyklostí spotrebiteľov [...]. Z rozsahu pôsobnosti iniciatívy budú vylúčené aj vnútroštátne platby. A napokon, informácie o platbách budú k dispozícii iba styčným úradníkom Eurofiscu členských štátov a iba na obdobie potrebné na boj proti podvodom v oblasti DPH v elektronickom obchode.

3.11. EHSV jasne zdôrazňuje, že je dôležité v plnej miere rešpektovať ustanovenia nariadenia GDPR a potrebu obmedziť používanie údajov na jediný a prísne obmedzený cieľ, a to boj proti podvodom v oblasti DPH spôsobom, ktorý je nákladovo efektívny a prijateľný pre širokú verejnosť. EHSV v tejto súvislosti vyzýva Komisiu, aby pri zhromažďovaní spätnej väzby od členských štátov, ktoré má byť dokončené do konca roku 2024, dôkladne overila, či sa v plnom rozsahu dodržiavajú ustanovenia GDPR a či sa prípady porušovania ustanovení v členských štátoch dajú identifikovať a napraviť.

3.12. EHSV napokon odporúča, aby Komisia prispôbila investície do hmotných aktív a IT s cieľom zabezpečiť funkčný systém centrálného registra, pričom berie na vedomie, že odhadované náklady projektu – 11,8 milióna EUR na jeho zriadenie a 4,5 milióna na jeho ročnú prevádzku – by sa dali ľahko a rýchlo pokryť očakávanými výsledkami, pokiaľ ide o zníženie podvodov v oblasti DPH a výpadok príjmov z DPH, keďže celková strata DPH súvisiaca s cezhraničnými dodávkami tovaru presahuje 5 miliárd EUR a celková hodnota online predaja v roku 2017 predstavovala približne 600 miliárd EUR.

V Bruseli 15. mája 2019

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Luca JAHIER

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov Udržateľné biohospodárstvo pre Európu: ako lepšie prepojiť hospodárstvo, spoločnosť a životné prostredie

[COM(2018) 673 final]

(2019/C 240/09)

Spravodajca: **Mindaugas MACIULEVIČIUS**

Pomocný spravodajca: **Udo HEMMERLING**

Konzultácia	Európska komisia, 14.12.2018
Právny základ	článok 29 ods. 1 a článok 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
Rozhodnutie predsedníctva	16.10.2018
Príslušná sekcia	sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie
Prijaté v sekcii	25.4.2019
Prijaté v pléne	15.5.2019
Plenárne zasadnutie č.	543
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	203/1/4

1. Závbery a odporúčania

1.1. **Pocítujeme celkovú naliehavosť situácie:** globálne výzvy, ako sú zmena klímy a celosvetový populačný rast, nás nútia súrne nájsť náhrady za fosílnu palivá a efektívnejšie využívať biologické zdroje. Poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo sú hlavnými producentmi biomasy na iné využitie než v potravinách alebo krmivách a ako také sú významnými prispievateľmi do biohospodárstva. Nové hodnotové reťazce ponúkajú ďalšie príležitosti na to, aby sa činnosti v rámci vidieckeho hospodárstva preorientovali z hospodárstva založeného na fosílnych palivách na biohospodárstvo.

1.2. V tejto súvislosti musí byť prioritou **lepšia osвета o našej spotrebe** biologických zdrojov v súlade s klimatickými cieľmi Parížskej dohody. Okrem dosiahnutia lepšieho pochopenia je potrebné, aby sa do činností v oblasti biohospodárstva **zapájali spotrebiteľia** prostredníctvom pravidelného poradenstva a informovania s cieľom uľahčiť potrebné zmeny a pripraviť podmienky na zavedenie opatrení na vytvorenie trhu, a tak ďalej posilniť dôveru spotrebiteľov a využívanie biovýrobkov pochádzajúcich z EÚ zo strany verejných obstarávateľov.

1.3. Existujú **príležitosti** pre biodiverzitu, priemysel, hospodársky rozvoj a pracovné miesta. EHSV víta aktualizáciu stratégie pre biohospodárstvo z roku 2012, ktorá je významným krokom správnym smerom. Existuje celosvetový dopyt po udržateľných biovýrobkoch založených na efektívnom využívaní zdrojov. Napriek výraznému pokroku, ktorý sa podarilo dosiahnuť v novej verzii, sa však niektoré zo zahrnutých opatrení ešte musia zaviesť do praxe:

1.3.1. Okrem prístupu k finančným nástrojom je nevyhnutné **vytvoriť individuálne a flexibilné konzultačné alebo poradenské služby**, ktoré by pomáhali agropotravinárskym malým a stredným podnikom (MSP) začať dlhodobé a inovatívne projekty. Týmto podnikom z mnohých dôvodov často chýbajú potrebné interné odborné znalosti alebo vedomosti, a to vrátane ľudských, finančných a infraštruktúrnych zdrojov.

1.3.2. **V rámci spolupráce medzi verejným a súkromným sektorom** by sa mala venovať náležitá pozornosť prvovýrobcom. Tento model by sa mohol podporiť celým radom opatrení a nástrojov v rámci **spoločnej poľnohospodárskej politiky** (SPP).

1.3.3. Začlenenie činností v oblasti **výskumu, inovácií a biohospodárstva** do dlhodobej stratégie uľahčí podporu **rozvoja a replikácie**.

1.3.4. Rozhodujúce je pokračovať vo **vzdelávaní a v odbornej príprave** pracovníkov a prvovýrobcom. Je dôležité uľahčovať **výmennú poznatkov**, poskytovať podporu pre nadnárodné siete a držať krok so spoločenskými a technologickými zmenami. Prístupy v oblasti vzdelávania, angažovanosti a komunikácie, ktoré zahŕňajú vidiecke biohospodárstvo, sú kľúčové.

1.3.5. Je nevyhnutné podporovať **obehové hospodárstvo a medziodvetvové územné prepojenia** v EÚ aj mimo nej, najmä pokiaľ ide o plnenie záväzkov vyplývajúcich z cieľov trvalo udržateľného rozvoja a cieľov COP21.

1.3.6. Všetky členské štáty by mali **začleniť komplexnú stratégiu pre biohospodárstvo** do svojich politík a programov a zapojiť príslušné miestne orgány a príslušné zainteresované strany (prvovýrobcov, výskumných pracovníkov a poskytovateľov vzdelávania, priemysel, občiansku spoločnosť a sociálnych partnerov atď.).

1.3.7. EÚ by sa mala usilovať o vytvorenie **celosvetového systému stanovovania cien pre emisie oxidu uhličitého**, ktorý by bol neutrálnym a účinným spôsobom podpory biohospodárstva a zapojenia všetkých účastníkov trhu do zmiernenia zmeny klímy.

1.4. Dodržiavanie princípov trvalej udržateľnosti je nevyhnutné pre „nové“ biohospodárstvo a prírodné zdroje sa musia zachovať, aby boli produktívne. V tomto ohľade sa musí biohospodárstvo podriadiť kritériám udržateľnosti. Aby sa predišlo narušeniu a znevýhodneniu životného prostredia, hospodárstva a spoločnosti, musia sa rovnaké pravidlá vzťahovať na biomasu z Európskej únie a zo zahraničia.

2. Všeobecné pripomienky

Biohospodárstvo zahŕňa produkciu obnoviteľných biologických zdrojov a ich premenu na potraviny, krmivo, biovýrobky a bioenergiu. Jeho súčasťou sú poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo, rybné hospodárstvo, potravinárstvo, výroba papiera a celulózy, ako aj časti odvetví chémie, biotechnológie a energetiky.

2.1. Stratégia EÚ pre biohospodárstvo z roku 2012 mala za cieľ „[...] pripraviť pôdu pre inovatívnejšiu a konkurencieschopnejšiu spoločnosť efektívnejšie využívajúcu zdroje, ktorá popri zaistovaní ochrany životného prostredia zabezpečuje aj rovnováhu medzi potravinovou bezpečnosťou a udržateľným využívaním obnoviteľných zdrojov na priemyselné účely“. Komisia v roku 2017 vykonala preskúmanie svojej stratégie EÚ pre biohospodárstvo z roku 2012, z ktorého vyplynulo, že ciele tejto stratégie sú dôležité a že v Európe, ako aj mimo nej sa čoraz viac uznáva význam príležitostí, ktoré ponúka biohospodárstvo. V októbri 2018 Komisia predložila akčný plán na rozvoj udržateľného a obehového hospodárstva „s cieľom zlepšiť a zintenzívniť udržateľné využívanie obnoviteľných zdrojov na riešenie globálnych a miestnych výziev, ako sú zmena klímy a trvalo udržateľný rozvoj“⁽¹⁾.

2.2. Očakáva sa, že do roku 2050⁽²⁾ sa zvýši počet obyvateľov planéty na takmer 10 miliárd, a preto treba účinnejšie využívať biologické zdroje, aby boli k dispozícii bezpečné, výživné, vysokokvalitné a cenovo dostupné potraviny pre viac ľudí s menšími dôsledkami pre životné prostredie a klímu na vyrobenú jednotku, ako aj dostatok obnoviteľného biologického materiálu na výrobu značného podielu z objemu energie, ktorú v súčasnosti získavame využívaním fosilnej ropy v kombinácii s vetrom, so slnkom a s inými zdrojmi obnoviteľnej energie. Vzhľadom na nedávny politický vývoj, ako aj na ciele OSN pre trvalo udržateľný rozvoj⁽³⁾ a Dohovor o zmene klímy (záväzky COP21) preto bolo potrebné zmeniť zameranie opatrení a aktualizovať stratégiu pre biohospodárstvo.

2.3. Komisia v aktualizovanej stratégii o biohospodárstve⁽⁴⁾ uvádza, že v roku 2019 zavedie 14 opatrení vrátane týchto:

- vytvoriť tematickú investičnú platformu pre obehové biohospodárstvo s rozpočtom vo výške 100 miliónov EUR s cieľom priblížiť biotechnologické inovácie k trhu a odstrániť riziká spojené so súkromnými investíciami do udržateľných riešení; uľahčiť vývoj nových udržateľných biorafinérií v celej Európe;
- vypracovať program strategického zavádzania pre udržateľné potravinové a poľnohospodárske systémy, lesné hospodárstvo a biovýrobky;
- vytvoriť nástroj EÚ na podporu politiky v oblasti biohospodárstva pre krajiny EÚ v rámci programu Horizont 2020 s cieľom rozvíjať národné a regionálne programy v oblasti biohospodárstva;
- zaviesť pilotné opatrenia zamerané na rozvoj biohospodárstva vo vidieckych, v pobrežných a mestských oblastiach, napríklad pokiaľ ide o nakladanie s odpadmi alebo sekvestráciu oxidu uhličitého v pôde;
- zaviesť celoeurópsky monitorovací systém na sledovanie pokroku smerom k udržateľnému obehovému biohospodárstvu;

⁽¹⁾ https://ec.europa.eu/research/bioeconomy/pdf/ec_bioeconomy_strategy_2018.pdf

⁽²⁾ <https://www.un.org/development/desa/en/news/population/world-population-prospects-2017.html>

⁽³⁾ <https://sustainabledevelopment.un.org/?menu=1300>

⁽⁴⁾ <https://ec.europa.eu/research/bioeconomy/index.cfm?pg=policy&lib=strategy>

- rozšíriť našu vedomostnú základňu a pochopiť konkrétne oblasti biohospodárstva zhromažďovaním údajov a zabezpečením lepšieho prístupu k týmto údajom prostredníctvom Vedomostného centra pre biohospodárstvo;
- poskytnúť usmernenia a podporovať osvedčené postupy, ako fungovať v oblasti biohospodárstva v rámci bezpečných ekologických limitov.

2.4. Biohospodárstvo môže poskytnúť možnosti, ktoré môžu prispieť k zníženiu emisií CO₂ a závislosti od dovážaných fosílnych zdrojov. Napríklad lesy EÚ zadržiavajú množstvo uhlíka zodpovedajúce 10 % ročných emisií EÚ a zároveň zabezpečujú udržateľnú a nepretržitú ponuku biomasy na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov. Okrem toho sa odhaduje, že 100 000 chemických látok, ktoré sa v súčasnosti vyrábajú, by mohlo teoreticky pochádzať z obnoviteľných surovín. Neznamená to, že by sa tak mali vyrábať všetky, ale teoreticky je to možné. Ponúka to nielen možnosť vyrábať predmety každodennej potreby pre domácnosti lokálne a z obnoviteľných zdrojov, ale zároveň to pomôže pri tvorbe pracovných miest, najmä v pobrežných a vidieckych oblastiach, a rastu v Európe, ktorá má naďalej veľký technologický náskok. Podľa odhadov odvetvia by sa do roku 2030 mohlo v sektore biopriemyslu vytvoriť milión nových pracovných miest.

2.5. Rozsiahlejšej inovácii v biohospodárstve EÚ však naďalej bránia viaceré závažné prekážky. Zásadnou prekážkou je nákladová konkurencieschopnosť výrobkov, a to tak v porovnaní s fosílnymi alternatívami, ako aj s rovnocennými produktmi z iných častí sveta. Nákladová konkurencieschopnosť ovplyvňujú mnohé faktory vrátane úrovne technologickej pripravenosti, nákladov práce, dotácií na fosílnu palivá a amortizácie, ako aj nízkej miery podpory trhu pre biovýrobky. Problém týkajúci sa konkurencieschopnosti znásobujú ťažkosti spojené s prístupom k finančným prostriedkom pre inovačné projekty a výrobné zariadenia a často pretrvávajúca nízka informovanosť koncových používateľov o biovýrobkoch, ako aj nedostatok zručností a prevádzkových vzťahov, vďaka ktorým by tento sektor mohol napredovať. Povoľovacie postupy pre nové projekty v biohospodárstve sú navyše čoraz zdĺhavejšie a zaťažujúcejšie, čo pre hospodárske subjekty znamená značnú právnu neistotu a finančné riziká.

3. Konkrétne pripomienky

EHSV víta oznámenie o aktualizácii stratégie pre biohospodárstvo z roku 2012. Je potrebná dlhodobá, konzistentná a účinná politika na podporu biohospodárstva. Prepojenie medzi touto zastrešujúcou stratégiou pre biohospodárstvo a ostatnými existujúcimi politickými nástrojmi však stále nie je automatické. Kľúčom k účinnej tvorbe politiky v oblasti biohospodárstva je preto naďalej identifikovať synergie medzi oblasťami politiky spôsobom, ktorý zohľadní ciele životaschopnej výroby potravín, trvalo udržateľné riadenie prírodných zdrojov, vyvážený územný rozvoj vo vidieckych oblastiach a bezpečné a dôstojné živobytie.

3.1. Hoci cieľom aktualizovanej stratégie je využiť investície EÚ a klásť značný dôraz na rozvoj a podporu odvetví využívajúcich biologické materiály, a to prostredníctvom budovania potenciálu pre investície a trhy, je tu naďalej istá medzera (okrem V&V), pokiaľ ide o pomoc biohospodárskym podnikom pri získavaní finančných prostriedkov, stratégiu vstupu na trh, organizačný rozvoj a zrenie produktov. Investori v počiatočnom štádiu rastu na národnej a regionálnej úrovni s poradenstvom na mieru sú pre mikrostartupy, malé až stredné startupy rovnako nevyhnutní ako mobilizácia investícií EÚ pre veľké projekty. Vyžaduje sa komplexný prístup k financovaniu s cieľom uvádzať nové produkty na trh.

3.2. V aktualizovanej stratégii sa tiež zdôrazňuje skutočnosť, že prostredníctvom synergií medzi verejným a súkromným sektorom možno najlepšie využiť rôzne zdroje investícií. V tejto súvislosti sa spoločný podnik pre priemyselné odvetvia využívajúce biologické materiály osvedčil ako rozhodujúci nástroj na podporu rozvoja súvisiacej európskej priemyselnej infraštruktúry a hodnotových reťazcov zameraných na využívanie obnoviteľných zdrojov vrátane odpadu.

3.3. Nedostatočná pozornosť sa však venuje súkromnému sektoru a najmä prvovýrobcom, t. j. poľnohospodárom, vlastníkom lesov a ich družstvám, ktoré zohrávajú významnú úlohu pri rozvoji udržateľného biohospodárstva. Náležitá pozornosť sa musí venovať aj MSP, ktoré sú dôležitou súčasťou agropotravinového reťazca. V tejto súvislosti by sa SPP mohla stať zaujímavým nástrojom na pomoc poľnohospodárom, vlastníkom lesov a ich družstvám, aby mohli viac investovať do svojej produkcie a zvýšiť jej udržateľnosť.

3.4. V tejto súvislosti je rozhodujúce vytvoriť priaznivé trhové podmienky, ktoré idú ruka v ruku so zaistením dôvery spotrebiteľov, pokiaľ ide o informácie o výrobkoch, ktoré zvažujú kúpiť. Treba zväziť informačné normy, pričom dôležitým prvým krokom už bolo stanovenie jasných noriem pre biovýrobky v celej EÚ, aby sa lepšie chránila dôveryhodnosť noriem dohodnutých v odvetví a zároveň predišlo mäteniu spotrebiteľov a zabezpečila dôvera priemyselných odberateľov a verejných obstarávateľov. Treba ešte veľa vykonať, aby sa spotrebiteľom pomohlo rozhodovať sa na základe informácií prostredníctvom inteligentných komunikačných stratégií.

3.5. Aktualizovaná stratégia tiež posilňuje myšlienku „podpory“, ale chýba v nej pojem „replikácia“. V tejto oblasti prebieha výskum, pričom stratégie v oblasti dlhodobých inovácií a biohospodárstva musia ísť ruka v ruke. Základný a aplikovaný výskum by sa mali náležite zosynchronizovať a prispievať k spoločným strategickým cieľom. Pozornosť by sa mala venovať aj rozvoju, prístupu a udržiavaniu vysokokvalitnej výskumnej a inovačnej infraštruktúry alebo klastrov. Napríklad vytvorenie centier svetovej úrovne zameraných na aplikovaný výskum v oblasti úplnej výroby založenej na biotechnologických procesoch a vytváranie inovatívnych a udržateľných riešení by mohlo pomôcť MSP využívať celú škálu vedomostí. Prenosu vedomostí by pomohli názorné ukážky a príklady. Názorné ukážky by poskytli MSP komplexný prehľad technológií dostupných v tejto konkrétnej oblasti biohospodárstva.

3.6. Vidiecke oblasti prechádzajú obdobím hlbokej hospodárskej, demografickej a inštitucionálnej transformácie v EÚ. Náležitá pozornosť sa preto musí venovať aj zlepšeniu infraštruktúry a logistiky s cieľom podporiť existujúce a nové dodávateľské reťazce biomasy a zároveň optimalizovať trvalo udržateľné hospodárenie s prírodnými zdrojmi a vytváranie pracovných miest a pridanej hodnoty vo vidieckych oblastiach.

3.7. Vždy treba jasne zdôrazňovať, že zavedenie technologicky vyspelých zariadení do biohospodárstva si vyžaduje lepšie prevádzkové a údržbové zručnosti vrátane ďalších zručností v oblasti informačných a počítačových technológií, nových programov vzdelávania v oblasti zdravia a bezpečnosti, ako aj lepšieho pochopenia aspektov ochrany životného prostredia a pozornosti venovanej týmto aspektom. Mimoriadne dôležité je zabezpečiť ďalší rozvoj a prispôbovanie zručností jednotlivcov počas ich života, ako aj bojovať proti nedostatku zručností v tomto rozvíjajúcom sa sektore biohospodárstva. V tejto aktualizovanej stratégii neboli predložené partnerské výmeny, spoločné aktivity výskumných pracovníkov, služieb na podporu inovácií, poľnohospodárov, lesníkov, ich družstiev a iných súkromných subjektov, hoci by boli kľúčové na uľahčenie výmeny poznatkov.

3.8. Nemôžeme splniť ciele OSN v oblasti trvalo udržateľného rozvoja a zmierniť zmenu klímy⁽⁹⁾ bez toho, aby sme zhodnocovali rezíduá, vedľajšie toky a odpad a podporovali obehové hospodárstvo. V tomto smere je nevyhnutná spolupráca medzi sektormi (potravinové, nepotravinové systémy a vidiecke územia) a kontinentmi. Je potrebné venovať viac pozornosti územným a miestnym prepojeniam (mestsko-vidieckym, vidiecko-vidieckym, pevninsko-morským) a ich prínosu k trvalo udržateľným hodnotovým reťazcom biohospodárstva a klastrom vo vidieckych oblastiach. Rozvoj týchto väzieb v strednej a východnej Európe by bol kľúčom k tomu, ako pomôcť týmto krajinám formulovať strategické rozvojové ciele pre lepšie spracovanie biomasy. Región strednej a východnej Európy je bohatý na biomasu vďaka svojim rozsiahlym aktivitám v oblasti poľnohospodárstva, lesníctva a rybolovu, s vysokou, ale nevyužitou alebo nedostatočne využitou kapacitou biomasy z hľadiska potravín, krmív, priemyselných surovín, biopalív a využívania energie. Aktualizovaná stratégia okrem toho dostatočne nepresadzuje myšlienku, že na zhromaždenie existujúcich odborných znalostí a kapacít čo najúčinnejším spôsobom a na posilnenie synergii s členskými štátmi a výskumnými programami mimo EÚ je nevyhnutná medzinárodná spolupráca. Medzinárodné partnerstvá sú mimoriadne dôležité pre testovanie a replikáciu riešení.

3.9. A napokon, pri dosahovaní cieľov stanovených v Parížskej dohode by sa mali v maximálnej miere využívať trhové mechanizmy. Globálny systém stanovovania cien emisií CO₂ by bol neutrálnym a účinným spôsobom, ako zapojiť všetkých účastníkov trhu. EHSV podporuje Komisiu, aby na ceste smerom ku globálnemu stanovovaniu cien emisií uhlíka aktívne skúmala rôzne postupy a kroky a spolupracovala s inými krajinami. Efektívny a spravodlivý globálny systém stanovovania cien uhlíka by pre vyvážajúce podniky zabezpečil rovnaké podmienky na svetových trhoch a znížil by tak riziko úniku investícií alebo pracovných miest. Okrem toho by sa odstránila konkurenčná výhoda dovážaných tovarov, ktoré sú lacnejšie z dôvodu nižších požiadaviek v oblasti klímy.

V Bruseli 15. mája 2019

predseda

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Luca JAHIER

⁽⁹⁾ Ú. v. EÚ C 440, 6.12.2018, s. 45.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2015/757 s cieľom náležite zohľadniť globálny systém zberu údajov o spotrebe lodného paliva

[COM(2019) 38 final – 2019/0017 (COD)]

(2019/C 240/10)

Spravodajca: **Constantine CATSAMBIS**

Konzultácia	11.2.2019, Európsky parlament 13.2.2019, Rada
Právny základ	článok 192 ods. 1 a článok 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
Rozhodnutie predsedníctva	19.2.2019
Príslušná sekcia	sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie
Prijaté v sekcii	25.4.2019
Prijaté v pléne	15.5.2019
Plenárne zasadnutie č.	543
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	204/0/2

1. Závbery a odporúčania

1.1. Toto stanovisko sa týka návrhu Európskej komisie na zmenu nariadenia EÚ 2015/757 o monitorovaní, nahlasovaní a overovaní emisií oxidu uhličitého z námornej dopravy⁽¹⁾ („nariadenie EÚ MNO“). V tejto súvislosti sa v ňom odkazuje aj na stanovisko spravodajcu Stefana Backa, NAT/616 o emisiách z námornej dopravy z roku 2013 týkajúce sa navrhovaných zmien nariadenia EÚ MNO z roku 2015, ktoré obsahuje mnoho dôležitých návrhov vrátane článku 22 nariadenia z roku 2015 prijatého Komisiou, podľa ktorého Komisia v prípade, že sa dosiahne medzinárodná dohoda o globálnom systéme monitorovania, nahlasovania a overovania preskúma nariadenie EÚ MNO a v prípade potreby navrhne zmeny s cieľom zabezpečiť zosúladenie s touto medzinárodnou dohodou.

1.2. V roku 2016 prijal Výbor pre ochranu morského prostredia (MEPC) Medzinárodnej námornej organizácie (IMO) Organizácie Spojených národov zmeny a doplnenia dohovoru MARPOL, čím sa vytvoril právny rámec pre globálny systém zberu údajov o spotrebe lodného paliva („globálny systém zberu údajov IMO OSN“), podľa ktorého sa povinnosť monitorovania začala v januári 2019.

1.3. Komisia zdôraznila, že čiastočné zosúladenie dvoch systémov monitorovania, nahlasovania a overovania by mohlo prispieť k zníženiu administratívneho zaťaženia lodných spoločností a správnych orgánov a zároveň zachovať ciele nariadenia EÚ MNO. Na tento účel Komisia navrhla obmedzené zosúladenie nariadenia EÚ MNO s globálnym systémom zberu údajov IMO OSN v súvislosti s vymedzeniami pojmov, parametrami monitorovania, plánmi monitorovania a vzormi.

1.4. Navrhované zmeny nariadenia EÚ MNO sú:

1.4.1. Povinnosť nahlasovania v prípade zmeny spoločnosti musí zohľadňovať paralelné ustanovenia globálneho systému zberu údajov IMO OSN. Tým sa zabezpečí, že tie isté právnické osoby budú monitorovať a nahlasovať údaje podľa podobne vypočítaných období nahlasovania.

1.4.2. Parameter „prepravovaný náklad“ sa zachová ako dobrovoľný parameter monitorovania pre tie spoločnosti, ktoré sú ochotné poskytnúť výpočet priemernej energetickej efektívnosti svojich lodí na základe prepravovaného nákladu.

1.4.3. Súčasný parameter „čas na mori“ sa nahrádza definíciou „počet hodín plavby“ podľa globálneho systému zberu údajov IMO.

1.4.4. Výpočet „precestovanej vzdialenosti“ by mal vychádzať z možností uvedených v rámci príslušných usmernení globálneho systému zberu údajov IMO OSN.

⁽¹⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/757 z 29. apríla 2015 o monitorovaní, nahlasovaní a overovaní emisií oxidu uhličitého z námornej dopravy a o zmene smernice 2009/16/ES (Ú. v. EÚ L 123, 19.5.2015, s. 55).

1.4.5. Mal by sa zefektívniť minimálny obsah plánov monitorovania s cieľom zohľadniť Usmernenia IMO pre vypracovanie plánu riadenia energetickej efektívnosti v oblasti námornej dopravy (SEEMP), s výnimkou ustanovení potrebných na zaručenie toho, aby sa podľa nariadenia EÚ MNO monitorovali a nahlasovali iba údaje súvisiace s EÚ.

1.4.6. Samostatne by sa tiež mali monitorovať a nahlasovať emisie CO₂ z lodí v prístavoch EÚ s cieľom podnietiť zavádzanie dostupných opatrení na zníženie emisií CO₂ v prístavoch EÚ a zvýšiť informovanosť o emisiách z lodnej dopravy.

1.4.7. Mali by sa zachovať platné ustanovenia o monitorovaní, nahlasovaní a overovaní týkajúce sa overovania údajov akreditovanými tretími stranami v záujme zachovania cieľa EÚ poskytovať spoľahlivé informácie porovnateľné v čase pre ďalšie rozhodovanie na úrovni EÚ alebo na celosvetovej úrovni.

1.5. Zostávajúce dôležité otázky týkajúce sa dosiahnutia úplného zosúladenia s usmerneniami globálneho systému zberu údajov IMO sa týkajú najmä orgánov a spôsobov overovania, položiek monitorovania a uverejňovania citlivých obchodných údajov. Cieľom úplného zosúladenia nariadenia EÚ MNO s globálnym systémom zberu údajov IMO OSN je dosiahnuť globálnu regulačnú jednotnosť, aby sa minimalizovalo dodatočné zaťaženie, ktoré má veľký vplyv najmä na malé a stredné prepravné spoločnosti, a aby sa predišlo akýmkoľvek požiadavkám dvojitého nahlasovania v rámci dvoch rôznych systémov.

2. Všeobecné pripomienky

2.1. EHSV vo svojom stanovisku z roku 2013 ⁽²⁾ spochybnil potrebu a pridanú hodnotu prevádzkových informácií a údajov presahujúcich rámec spotreby paliva a emisií, ktoré sa majú monitorovať a nahlasovať v rámci nariadenia EÚ MNO, a najmä potrebu informácií uvedených v článku 9 písm. d) až g) o monitorovaní parametrov na základe jednotlivých plavieb a článku 10 písm. g) až j) o monitorovaní parametrov na ročnom základe, ako aj v prílohe II týkajúcej sa monitorovania iných (relevantných) informácií, keďže tieto informácie sú citlivé z obchodného hľadiska a môžu vzniknúť otázky týkajúce sa hodnoty dostupnosti týchto informácií v súhrnnej forme.

2.2. Komisia súčasnými navrhovanými zmenami nariadenia EÚ MNO vo všeobecnosti zachováva svoj postoj, pokiaľ ide o uverejňovanie zozbieraných údajov z jednotlivých lodí. Navrhované zmeny sú technickými úpravami, ktoré predstavujú technické opravy na úrovni parametrizácie. Ako také nepredstavujú úplné zosúladenie nariadenia EÚ MNO s globálnym systémom zberu údajov IMO OSN, ako to požaduje IMO OSN a odvetvie lodnej dopravy vo svojich verejných vyhláseniach, a dôležité otázky zostávajú otvorené. Týkajú sa najmä orgánov a spôsobov overovania, položiek monitorovania a uverejňovania citlivých obchodných údajov.

2.3. Vo svojom hodnotení navrhovaných zmien by Komisia mala vziať do úvahy skutočnosť, že svetové odvetvie lodnej dopravy je plne odhodlané znížiť do roku 2030 emisie CO₂ aspoň o 40 %, pričom vyvinie úsilie smerom k 70 % do roku 2050 v porovnaní s rokom 2008, a znížiť emisie skleníkových plynov aspoň o 50 % do roku 2050 v porovnaní s rokom 2008 v súlade s cieľmi Parížskej dohody. IMO OSN prijala v apríli 2018 počiatočnú stratégiu, ktorá sa má v roku 2023 zrevidovať a ktorá poskytuje rámec pre vypracovanie a prijatie konkrétnych krátkodobých opatrení na zníženie emisií CO₂, ako aj možných strednodobých až dlhodobých opatrení na dosiahnutie primeraného zníženia emisií v rámci dohodnutých termínov a harmonogramov vykonávania v súlade s plánom OSN na dekarbonizáciu, ktorý odsúhlasila IMO až do roku 2050.

2.4. Vzhľadom na počet a kontext predložených návrhov členských štátov a odvetvia, ktoré sa majú posúdiť pri nadchádzajúcich rokovaniach IMO OSN sa zdá, že všetky zainteresované strany intenzívne pracujú na regulácii energetickej účinnosti svetovej obchodnej flotily v konkrétnom časovom rámci s presnými informáciami a údajmi, ktoré poskytuje globálny systém zberu údajov IMO OSN o emisiách CO₂ z lodí.

2.5. EHSV sa domnieva, že navrhované čiastočné zosúladenie povedie k zatažujúcim a neúčinným požiadavkám na dvojité monitorovanie a nahlasovanie, keďže povinnosť nahlasovania zostáva v rámci dvoch rôznych systémov: regionálneho (európskeho) a celosvetového (IMO OSN). Z toho vyplýva, že na lode sa budú vzťahovať požiadavky na monitorovanie a nahlasovanie na základe nariadenia EÚ MNO, ako aj na základe globálneho systému zberu údajov IMO OSN. Vzory EÚ a IMO OSN pre nahlasovanie sú odlišné, čo zvyšuje pracovné zaťaženie, administratívnu záťaž a náklady pre posádky lodí a námornú dopravu.

2.6. Úplné zosúladenie nariadenia EÚ MNO s globálnym systémom zberu údajov IMO OSN by slúžilo nielen na vytvorenie medzinárodne jednotnej spoľahlivej databázy údajov o emisiách CO₂ lodí, ale bolo by tiež v súlade s programom Európskej komisie v oblasti lepšej právnej regulácie, ktorého cieľom je cielená regulácia s cieľom dosiahnuť jeho ciele a priniesť výhody pre európske hospodárstvo pri minimálnych nákladoch. Takisto sa zabezpečí vytvorenie rovnakých podmienok pre európsku flotilu na medzinárodnej úrovni. Cieľom úplného zosúladenia nariadenia EÚ MNO s globálnym systémom zberu údajov IMO OSN je dosiahnuť globálnu regulačnú jednotnosť, aby sa minimalizovalo dodatočné zaťaženie, ktoré má veľký vplyv najmä na malé a stredné prepravné spoločnosti, a aby sa predišlo akýmkoľvek požiadavkám dvojitého nahlasovania v rámci dvoch rôznych systémov.

(²) Stanovisko EHSV o emisiách oxidu uhličitého z námornej dopravy (Ú. v. EÚ C 67, 6.3.2014, s. 170).

2.7. Nariadenie EÚ MNO vyžaduje, aby Komisia zverejnila získané údaje spolu s identifikátormi spoločností a jednotlivých lodí, aby ich mohli používať tretie strany. Účelom režimu IMO OSN je jednoducho stanoviť celkové emisie CO₂ pre odvetvie medzinárodnej lodnej dopravy s cieľom uľahčiť ďalšie politické rozhodnutia a zväziť ďalšie opatrenia na zníženie emisií skleníkových plynov. Komisia však chce zverejniť podrobné (a z obchodného hľadiska citlivé) údaje o jednotlivých lodiach plávajúcich do prístavov EÚ/EHP, ktoré môžu byť zneužitú. To by mohlo viesť k nespravodlivej penalizácii lodí a mohlo by to tiež narušiť hospodársku súťaž a priniesť veľké konkurenčné nevýhody pre majiteľov lodí z EÚ na globálnom trhu lodnej dopravy a pre lode, ktoré zastavujú v prístavoch EÚ.

2.8. Bolo by žiaduce, aby správne orgány vlajkového štátu využívali existujúce mechanizmy IMO OSN na presadzovanie a vykonávanie v rámci jednotného a funkčného globálneho systému zberu údajov o spotrebe paliva. Podľa systému IMO OSN sú informácie z lodí, ktoré boli predložené IMO OSN prostredníctvom vlajkového štátu, anonymné pre tretie strany.

3. Konkrétne pripomienky

3.1. Treba poukázať na tieto technické body týkajúce sa návrhu. Podľa článku 21 písm. f) Európska komisia musí zverejniť priemernú ročnú spotrebu paliva a emisie CO₂ na precestovanú vzdialenosť a náklad prepravovaný v rámci plavieb. Zdá sa, že je to v rozpore s novým zmeneným ustanovením návrhu v článku 9 ods. 1 písm. f) (nové), v ktorom sa uvádza, že akékoľvek monitorovanie (na základe jednotlivých plavieb) prepravovaného nákladu je dobrovoľné, keďže navrhovaná zmena prepravovaného tovaru je len dobrovoľnou položkou monitorovania a ako taká nie je v súlade s globálnym systémom zberu údajov IMO OSN. Okrem toho napriek skutočnosti, že vymedzenie pojmu nosnosť lode (DWT) bolo zahrnuté do článku 3 písm. p) a článku 11 ods. 3 písm. a) bod xi) návrhu, zdá sa, že táto metrika nie je integrovaná konzistentne vo všetkých článkoch návrhu a mohla by sa interpretovať ako nedostatočná dôvera zo strany Komisie, pokiaľ ide o efektívnosť globálneho systému zberu údajov IMO OSN.

3.2. Zmeny v článku 11 ods. 2 a v článku 3 písm. d) návrhu o zmene spoločnosti sú vítané, pretože teraz zavádzajú zodpovednosť bývalého vlastníka, ktorá bola veľmi potrebná v prípadoch, keď k zmene spoločnosti došlo v rámci obdobia nahlasovania. Vymedzenia pojmov „spoločnosť“ a „obdobie nahlasovania“, ako aj pridelenie povinností týkajúcich sa monitorovania a nahlasovania v prípade „zmeny spoločnosti“ sú teraz väčšmi v súlade s paralelnými ustanoveniami globálneho systému zberu údajov IMO OSN. Zdá sa však, že novozavedený opis nie je dostatočne presný na to, aby reguloval vzťah medzi „starou“ a „novou“ spoločnosťou. V záujme zabezpečiť maximálnu právnu zrozumiteľnosť by nový vlastník mohol byť právne zodpovedný odo dňa nadobudnutia účinnosti zmeny. Navrhovaný článok 11 ods. 2 (nový) by sa mohol zmeniť takto:

„2. Ak dôjde k zmene spoločnosti, predchádzajúca spoločnosť zašle Komisii a orgánom štátu, pod ktorého vlajkou sa loď plaví, čo najbližšie ku dňu dokončenia zmeny, nie však neskôr ako tri mesiace po takomto dni, správu, ktorá obsahuje rovnaké časti ako správa o emisiách, je však obmedzená na obdobie zodpovedajúce činnostiam vykonávaným v rámci jej zodpovednosti. Nová spoločnosť zabezpečí, že všetky lode spĺňajú požiadavky tohto nariadenia odo dňa nadobudnutia účinnosti zmeny.“

V Bruseli 15. mája 2019

predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Luca JAHIER

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Európskej rade, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Jednotný trh vo svete, ktorý sa mení – Jedinečná výhoda, ktorá si vyžaduje obnovenie politického záväzku

[COM(2018) 772 final]

(2019/C 240/11)

Spravodajca: **Gonçalo LOBO XAVIER**

Pomocný spravodajca: **Juan MENDOZA CASTRO**

Konzultácia	Komisia, 18.2.2019
Právny základ	článok 304 Zmluvy o fungovaní EÚ
Príslušná sekcia	sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu
Prijaté v sekcii	2.4.2019
Prijaté v pléne	15.5.2019
Plenárne zasadnutie č.	543
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	153/1/1

1. Závbery a odporúčania

1.1. EHSV víta dôrazné posolstvo Komisie o posilnení jednotného trhu a potrebe záväzku všetkých členských štátov a občanov. Jednotný trh si vyžaduje rovnováhu medzi očakávaniami ľudí a koordinovanými politikami, aby sa Európa prispôbila rôznym výzvám, ktoré prinášajú globalizácia, nové trendy a technologický pokrok.

1.2. EHSV žiada, aby bol jednotný trh rovnaký pre všetky štáty EÚ a vnímaný ako príležitosť na opätovné potvrdenie európskych hodnôt, základných práv a povinností s cieľom dosiahnuť pokrok a blahobyt pre všetky členské štáty a občanov.“

1.3. Hladký, ale konkrétny proces integrácie je dobrým dôvodom vyhnúť sa hrozbám protekcionizmu, individualizmu a extrémistickým spoločnostiam a bojovať proti nim. Medzi občanmi a členskými štátmi treba lepšie komunikovať o základných úspechoch jednotného trhu.

1.4. Existujú dobré príklady toho, aké výhody prináša jednotný trh európskym občanom vďaka úsiliu a angažovanosti jednotlivých aktérov. Hodnoty ako sloboda, hospodársky rast, demokracia, mier, veda a inovácie, politická stabilita, spotrebiteľia a sociálne práva musia byť prítomné v mysliach občanov ako výsledok procesu, ktorý sa začal pred 60 rokmi. Nesmieme zabúdať na ťažkosti pri naplňaní týchto hodnôt, ale do budúcnosti by sme sa z nich mali poučiť.

1.5. EHSV sa opätovne vyslovuje za obmedzenie štátnej pomoci a boj proti zneužívaniu dominantného postavenia, pričom zdôrazňuje ťažkosti, ktorým čelia európske podniky v celosvetovej konkurencii s oligopolmi alebo monopolmi, ktoré sú v niektorých prípadoch vo vlastníctve štátu.

1.6. EHSV tiež zdôrazňuje kľúčovú úlohu jednotného trhu ako nástroja na podporu ambicioznejšej európskej priemyselnej stratégie s jasnými cieľmi na rok 2030. Prioritou budúcej Európskej komisie by mala byť aj inkluzívnejšia a komplexnejšia integrácia jednotného trhu založená na skutočnej európskej priemyselnej stratégii so zameraním na zvýšenie investícií do inovácií a technológií a pružnejšie a pre používateľa prístupnejšie rámcové podmienky hospodárskej súťaže na celosvetovej úrovni bez toho, aby sme zabúdali na to, že na zabezpečenie zdravej celosvetovej hospodárskej súťaže je potrebné rešpektovať pravidlá a udržateľné postupy.

1.7. EHSV opätovne vyzýva na rozvíjanie sociálneho rozmeru Európskej únie s cieľom podporiť vytváranie kvalitných pracovných miest, zlepšiť zručnosti a schopnosti, zvýšiť sociálne investície a rozvíjať sociálne hospodárstvo s dôrazom na sociálne zodpovedné podniky, ako aj predchádzať chudobe, nerovnostiam, diskriminácii a sociálnemu vylúčeniu, pričom osobitný dôraz treba klásť na začlenenie mladých ľudí do spoločnosti. EHSV považuje za vhodné zaviesť sociálne politiky v snahe riešiť túto situáciu, ktorá vyvoláva nespokojnosť s EÚ, zvýšený populizmus a šírenie xenofóbie u častí obyvateľstva.

1.8. EHSV konštatuje, že napriek obrovskému úsiliu o vykonávanie a uplatňovanie pravidiel jednotného trhu z faktov vyplýva ⁽¹⁾, že vnútroštátne opatrenia môžu viesť k neprimeranému zaťaženiu občanov a podnikov. Podľa EHSV je nesmierne dôležité vyzvať členské štáty, aby sa takýmto praktikám vyhýbali.

1.9. EHSV už niekoľko rokov podporuje digitálne hospodárstvo, pričom si uvedomuje, že s ním súvisí budúcnosť jednotného trhu. EHSV súhlasí s Komisiou, že všeobecné nariadenie o ochrane údajov ⁽²⁾ je nevyhnutnou podmienkou na zabezpečenie dôvery v jednotný trh s osobnými údajmi. Musia sa však prijať dodatočné opatrenia na vytvorenie lepšieho, jasnejšieho a pre používateľa prístupného rámca, ktorý zabráni zbytočnému zaťaženiu a nedorozumeniam. Je to nevyhnutné aj preto, aby sa zvýšila mobilita v záujme lepšieho sektora služieb, ktorý naďalej rastie a má veľký význam pre hospodársky rast a nové pracovné miesta. Rastúci sektor služieb a rastúci nedostatok kompetencií si vyžaduje lepšie fungovanie jednotného trhu.

1.10. EHSV podporuje cieľ vytvorenia rámca, ktorý by umožnil prechod na obehový model a pripomína, že kľúčovou hnacou silou na obnovenie dôvery v trh a prepojenie úspor s udržateľnými investíciami je spoľahlivý systém financovania udržateľného rastu s dlhodobým prístupom.

1.11. EHSV víta jasný pokrok pri transformácii Európskeho mechanizmu pre stabilitu (ESM) na Európsky menový fond, ktorý by mohol preventívne ponúkať likviditu, čím by sa znížili programy podmienenosti. Aby sa však predišlo budúcim rizikám vo finančnom systéme, EHSV podporuje hľadanie konsenzu medzi členskými štátmi, pokiaľ ide o dokončenie bankovej únie. Jednou z priorit programu musí byť aj dosiahnutie plne integrovaných finančných trhov a únie kapitálových trhov.

2. Súvisiace informácie

2.1. V rámci stratégie jednotného trhu ⁽³⁾, únie kapitálových trhov ⁽⁴⁾ a stratégie pre jednotný digitálny trh ⁽⁵⁾ Komisia predložila za posledné štyri roky ambiciózný a vyvážený súbor opatrení na ďalšie prehĺbenie jednotného trhu a posilnenie jeho spravodlivosti.

2.2. Niekoľko návrhov už bolo prijatých, avšak Európsky parlament a Rada sa ešte musia dohodnúť na 20 zo 67 návrhov uvedených v týchto stratégiách.

2.3. V marci 2018 Európska rada požiadala Komisiu, aby posúdila existujúci stav jednotného trhu, pokiaľ ide o vykonávanie, uplatňovanie a presadzovanie platných právnych predpisov, ako aj zostávajúce prekážky a príležitosti pre plne fungujúci jednotný trh.

2.4. Toto oznámenie sa prijíma v súvislosti s ročným prieskumom rastu ⁽⁶⁾ a oznámením zameraným na zhodnotenie Investičného plánu ⁽⁷⁾.

2.5. V súvislosti so stratégiou pre jednotný digitálny trh Komisia predložila niekoľko iniciatív na riešenie najväčších prekážok elektronického obchodu. Viaceré z nich už boli prijaté v oblasti geografického blokovania ⁽⁸⁾, služieb cezhraničného dodávania balíkov ⁽⁹⁾, dane z pridanej hodnoty v prípade elektronického obchodu ⁽¹⁰⁾ a spolupráce v oblasti ochrany spotrebiteľa ⁽¹¹⁾.

2.6. Online platformy sa stali dôležitými aktérmi na jednotnom trhu, čo umožňuje viac ako miliónu podnikov osloviť zákazníkov v celej únii. Komisia predložila návrh nových harmonizovaných pravidiel pre postupy týkajúce sa platforiem pre podniky ⁽¹²⁾, o ktorých Európsky parlament a Rada vo februári 2019 dosiahli politickú dohodu.

⁽¹⁾ COM(2018) 772 final, kapitola 2.1.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ L 119, 4.5.2016, s. 1.

⁽³⁾ COM(2015) 550 final, Ú. v. EÚ C 177, 18.5.2016, s. 1.

⁽⁴⁾ COM(2015) 468 final, Ú. v. EÚ C 133, 14.4.2016, s. 17.

⁽⁵⁾ COM(2015) 192 final, Ú. v. EÚ C 71, 24.2.2016, s. 65.

⁽⁶⁾ COM(2018) 770 final.

⁽⁷⁾ COM(2018) 771 final.

⁽⁸⁾ Nariadenie (EÚ) 2018/302.

⁽⁹⁾ Nariadenie (EÚ) 2018/644.

⁽¹⁰⁾ Smernica (EÚ) 2017/2455.

⁽¹¹⁾ Nariadenie (EÚ) 2017/2394.

⁽¹²⁾ COM(2018) 238 final.

3. Všeobecné pripomienky

3.1. EHSV podporuje jasné poslanstvo Komisie posilniť jednotný trh, ktorý je významným úspechom a kľúčovým prvkom procesu európskej integrácie. Mal by byť základným kameňom prosperity v Európe.

3.2. Zavedenie eura v eurozóne a Schengenská dohoda boli rozhodujúcimi okamihmi na ceste k dokončeniu jednotného trhu. Zároveň je tu stále veľa rozdielov medzi členskými štátmi, ktoré je potrebné riešiť. Na zmenu tejto situácie a zabezpečenie súdržnosti je potrebný silný záväzok zo strany všetkých členských štátov.

3.3. Jednotný trh si vyžaduje rovnováhu medzi očakávaniami ľudí a koordinovanými politikami s cieľom naplniť neustálu potrebu prispôbiť Európu rôznym výzvam, ktoré prinášajú globalizácia, nové trendy, technologický pokrok a digitalizácia.

3.4. Jednotný trh, ktorý ponúka prístup k viac ako 512 miliónom spotrebiteľov, je jasným úspechom: pre viac ako 80 % priemyselných výrobkov boli odstránené regulačné prekážky prijatím spoločných pravidiel, ale tento proces nemožno považovať za samozrejmý. Rozdiely medzi záväzkami členských štátov a potrebou lepšieho vykonávania súvisiacich právnych predpisov musia byť politickou prioritou. Jednotný trh sa musí rozšíriť aj na internetových predajcov.

3.5. To, že Komisia pripúšťa potrebu schváliť legislatívne návrhy a odstrániť rozdiely medzi slovami a skutkami, je dobrým znamením. Členské štáty si to musia uvedomovať v rámci každodenného procesu.

3.6. Úplná integrácia jednotného trhu sa nikdy nedosiahne, pokiaľ si členské štáty neuvedomia skutočnú hodnotu procesu a nebudú o ňom informovať svojich občanov. Politickí lídri musia zdôrazňovať úspechy vo forme pozitívneho posolstva pre blaho ľudí.

3.7. Európsky projekt je založený na mieri, prosperite a sociálnom rozvoji. Tým, ktorí pochybujú o Európe, sa musia pripomínať dôsledky v prípade vzdania sa politickej činnosti EÚ. Európski občania musia oceniť úspechy, aby sa mohli aktívne podieľať na procese, ktorý zabráni nedorozumeniam a radikalizmu. Proces jednotného trhu prispel k rozvoju Európy a mohol by sa použiť ako dobrý príklad na podporu európskych hodnôt.

3.8. Jednotný trh nemôže existovať v situácii, keď sa na jednotnom trhu predávajú výrobky v „dvojakej“ kvalite, keď výrobky dodávané do nových krajín EÚ pod rovnakou značkou sa kvalitou (s nižším obsahom kvalitných surovín) líšia od výrobkov predávaných v starých členských štátoch EÚ. EHSV považuje takýto postup za neprijateľný.

4. Konkrétne pripomienky

4.1. *Jednotný trh ako komunikačný nástroj pre európske hodnoty a úspechy*

4.1.1. EHSV sa domnieva, že na lepšie informovanie o úspechoch jednotného trhu sa musí používať spoločný jazyk. Mali by sa lepšie využívať fakty, ako napríklad mobilita občanov pre prácu a voľný čas, finančné služby alebo sociálne aspekty týkajúce sa bezpečnosti, pracovných príležitostí a ochrany spotrebiteľa.

4.1.2. EHSV sa domnieva, že niektorí jednotlivci používajú diskurz, ktorý oslabuje proces rozvoja EÚ. Tento diskurz je podporovaný tým, že sú zdôrazňované rozdiely medzi členskými štátmi a individuálne skutočnosti, ktoré úplne neodrážajú realitu jednotného trhu. Je nevyhnutné predchádzať tomuto druhu prejavu medzi občanmi a bojovať proti nemu, pretože integračná politika je veľmi dynamická a napreduje rôznym tempom. Treba zdôrazňovať celkový výsledok a prioritou musí byť potreba predchádzať nervozitiam na rôznych úrovniach (hospodárskej, sociálnej, vzdelávacej atď.).

4.2. *Viac príležitostí a výhod pre občanov*

4.2.1. Pri rozvoji jednotného trhu zohrala dôležitú úlohu politika hospodárskej súťaže EÚ a politika EÚ v oblasti spotrebiteľa. Jednotný trh by mal fungovať účinne, aby mohli spotrebiteľia využívať jeho výhody. Spotrebiteľia musia tiež dôverovať tovarom a službám, či už online alebo offline, a bez ohľadu na to, či sú poskytované v domovskej krajine alebo iným členskými štátom. Členské štáty musia zabezpečiť, aby podniky dodržiavali pravidlá v oblasti hospodárskej súťaže a ochrany spotrebiteľa a aby nedochádzalo k diskriminácii konkurentov na úkor dobrých blahobytu spotrebiteľov.

4.2.2. Politika hospodárskej súťaže EÚ, ktorá má celosvetovú prestíž, zohrala dôležitú úlohu pri rozvoji jednotného trhu. Ako už EHSV niekoľko rokov zdôrazňoval, obmedzenie štátnej pomoci a boj proti zneužívaniu dominantného postavenia viedli k dynamike trhu EÚ a priniesli výhody spotrebiteľom a podnikom.

4.2.3. Jednotný trh EÚ musia v rámci pravidiel hospodárskej súťaže rešpektovať aj internetoví predajcovia a musí sa vymedziť postavenie nadnárodných spoločností.

4.3. *Výhody pre podniky*

4.3.1. Jednotný trh ponúka podnikateľom otvorený, multilaterálny obchodný systém založený na pravidlách, ktorý zabezpečuje prístup k medzinárodným hodnotovým reťazcom.

4.3.2. Cieľom únie kapitálových trhov je mobilizovať kapitál v Európe a nasmerovať ho do všetkých podnikov, infraštruktúry a udržateľných dlhodobých projektov s pozitívnym vplyvom na zamestnanosť⁽¹³⁾.

4.3.3. Pred nami je však ešte dlhá cesta: európske podniky sú v oveľa väčšej miere závislé od bankových pôžičiek než americké spoločnosti.

4.3.4. Veľkosť jednotného trhu znamená, že Únia dokáže vytvárať otvorený multilaterálny obchodný systém založený na pravidlách. Ak chcú podniky z tretích krajín získať prístup na jednotný trh, musia dosiahnuť súlad s právnymi predpismi Únie, a to aj v oblasti zdravia, životného prostredia, bezpečnosti potravín a výrobkov a ochrany spotrebiteľa.

4.3.5. EHSV poukazuje na ťažkosti, ktorým čelia európske podniky v konkurencii na svetových trhoch s oligopolmi alebo monopolmi, ktoré sú v niektorých prípadoch vo vlastníctve štátu. Príkladom je železničná doprava, letecká doprava, veterné elektrárne a iné odvetvia, kde európske spoločnosti čelia dravej konkurencii (zo strany podnikov z tretích krajín, najmä zo strany Číny).

4.4. *Sociálny rozmer*

4.4.1. EHSV už vyzval Komisiu, aby rozvinula sociálny rozmer EÚ s cieľom podporiť vytváranie kvalitných pracovných miest, zlepšiť zručnosti a schopnosti, zvýšiť sociálne investície a rozvíjať sociálne hospodárstvo, ako aj predchádzať chudobe, nerovnostiam, diskriminácii a sociálnemu vylúčeniu, pričom osobitný dôraz treba klásť na začlenenie mladých ľudí do spoločnosti.

4.4.2. Panuje presvedčenie, že zamestnanci vyšli z hospodárskej krízy ako porazení, čo malo za následok zvýšenú nezamestnanosť a chudobu, stagnáciu alebo pokles reálnych miezd a zníženie sociálnych dávok. EHSV považuje za vhodné zaviesť sociálne politiky v snahe riešiť túto situáciu, ktorá vyvoláva nespokojnosť s EÚ, zvýšený populizmus a šírenie xenofóbie u častí obyvateľstva. Hoci dôsledky tejto krízy nie sú ani zďaleka za nami, výskum Európskeho odborového inštitútu (ETUI)⁽¹⁴⁾ hovorí, že pracovníci v deviatich členských štátoch zarobili v roku 2017 menej ako v roku 2010. EHSV pripomína, že v šiestich členských štátoch EÚ neexistujú povinné minimálne mzdy, zatiaľ čo v iných sú veľmi nízke⁽¹⁵⁾.

4.4.3. EHSV víta pokrok, ktorý sa dosiahol v súvislosti s úpravou Európskeho paktu o prístupnosti na podporu práv osôb so zdravotným postihnutím a nabáda členské štáty, aby boli vo fáze transpozície ambiciózne a vyvážené. EHSV tiež vyzýva budúcu Komisiu, aby predložila európsky akčný plán pre odvetvie sociálneho hospodárstva, ktorý zabezpečí rovnaké podmienky pre podniky sociálneho hospodárstva a podporí rozvoj tohto sektora.

4.5. *Efektívnejšie vykonávanie a uplatňovanie pravidiel jednotného trhu*

4.5.1. EHSV poznamenáva, že napriek obrovskému úsiliu, pokiaľ ide o vykonávanie smerníc o jednotnom trhu, z faktov vyplýva⁽¹⁶⁾, že vnútroštátne opatrenia môžu viesť k neprimeranému zaťaženiu občanov a podnikov⁽¹⁷⁾. Ide o otázku, ktorú musia riešiť najmä členské štáty a prioritne by sa mali rozvíjať nové nástroje na nápravu tejto situácie.

4.5.2. EHSV zdôrazňuje, že nedávne signály týkajúce sa vykonávania právnych predpisov EÚ „neboli vždy povzbudzujúce“, čo si vyžaduje väčšie rozhodnutie členských štátov.

⁽¹³⁾ Ú. v. EÚ C 81, 2.3.2018, s. 117.

⁽¹⁴⁾ Benchmarking Working Europe 2018.

⁽¹⁵⁾ Európska nadácia pre zlepšovanie životných a pracovných podmienok.

⁽¹⁶⁾ COM(2018) 772 final, kapitola 2.1.

⁽¹⁷⁾ Pozri francúzsku iniciatívu <https://ue.delegfrance.org/suppression-de-sur-transpositions>

4.6. Využitie plného potenciálu jednotného trhu

4.6.1. Jednotný digitálny trh a hospodárstvo služieb

4.6.1.1. EHSV už niekoľko rokov podporuje digitálne hospodárstvo, pričom si uvedomuje, že s ním súvisí budúcnosť jednotného trhu ⁽¹⁸⁾.

4.6.1.2. Z tohto dôvodu EHSV s potešením víta politickú dohodu ⁽¹⁹⁾ o vôbec prvom programe Digitálna Európa na obdobie 2021 – 2027 ⁽²⁰⁾ s celkovým rozpočtom 9,2 miliardy EUR na vytvorenie a podporu digitálnej transformácie európskych spoločností a hospodárstiev, čím sa zabezpečí široké využitie a zavádzanie digitálnych technológií v hospodárstve a spoločnosti s cieľom posilniť vedúce postavenie európskych priemyselných technológií.

4.6.1.3. Keďže sektor služieb v čoraz väčšej miere prispieva ku globálnemu hospodárstvu EÚ ⁽²¹⁾ a k vytváraniu pracovných miest v EÚ, je viac ako kedykoľvek predtým potrebné v plnej miere využiť potenciál tohto sektora, a to najmä na jeho značný odhadovaný prínos ⁽²²⁾.

4.6.2. Európske dátové hospodárstvo

4.6.2.1. Hlavnou výzvou jednotného trhu je vybudovať európsky dátový ekosystém ako nevyhnutný vektor hospodárskeho a sociálneho pokroku, ako aj silnej konkurencieschopnosti vo svete, ktorý sa v súčasnosti nachádza v procese radikálnej transformácie so silnými konkurentmi v Spojených štátoch a v Ázii. V záujme podpory prepojitelnosti a kapacity na ukladanie údajov sú v celej Európe naliehavo potrebné verejno-súkromné investície do infraštruktúry ⁽²³⁾.

4.6.2.2. EHSV súhlasí s Komisiou, že nariadenie GDPR ⁽²⁴⁾ má zásadný význam pre zabezpečenie dôvery v jednotný trh s osobnými údajmi ⁽²⁵⁾, je však potrebné objasniť navrhované nariadenie o súkromí a elektronických komunikáciách ⁽²⁶⁾, aby sa zabezpečilo uplatňovanie Charty základných práv a ľudských práv (články 5, 8 a 11), ako aj to, do akej miery možno vnútroštátnymi právnymi predpismi zaviesť obmedzenia ⁽²⁷⁾.

4.6.3. Obehové hospodárstvo a udržateľné financovanie

4.6.3.1. Výbor podporuje cieľ vytvoriť rámec, ktorý umožňuje prechod na **obehový model** pokrývajúci celý životný cyklus výrobkov ⁽²⁸⁾.

4.6.3.2. Zdravý systém financovania **trvalo udržateľného rastu** s dlhodobým prístupom je dôležitým stimulom pre obnovenie dôvery v trhu a prepojenie úspor s udržateľnými investíciami. Akčný plán EÚ ⁽²⁹⁾ v tejto oblasti musí podporovať trvalý, inkluzívny a udržateľný hospodársky rast, úplnú a produktívnu zamestnanosť a dôstojnú prácu pre všetkých (cieľ trvalo udržateľného rozvoja 8) ⁽³⁰⁾.

⁽¹⁸⁾ Ú. v. EÚ C 71, 24.2.2016, s. 65; Ú. v. EÚ C 440, 6.12.2018, s. 57; Ú. v. EÚ C 75, 10.3.2017, s. 119; Ú. v. EÚ C 125, 21.4.2017, s. 51; Ú. v. EÚ C 288, 31.8.2017, s. 1; Ú. v. EÚ C 81, 2.3.2018, s. 102.

⁽¹⁹⁾ IP/19/528.

⁽²⁰⁾ COM(2018) 434 final, Ú. v. EÚ C 62, 15.2.2019, s. 292.

⁽²¹⁾ Sektor služieb je v súčasnosti najdôležitejším sektorom v EÚ, keďže predstavuje približne 75 % HDP EÚ.

⁽²²⁾ Pozri COM(2018) 772 final: Oznámenie Komisie *Jednotný trh vo svete, ktorý sa mení*, bod 3.4.

⁽²³⁾ Ú. v. EÚ C 345, 13.10.2017, s. 130.

⁽²⁴⁾ Ú. v. EÚ L 119, 4.5.2016, s. 1.

⁽²⁵⁾ Ú. v. EÚ C 229, 31.7.2012, s. 90.

⁽²⁶⁾ COM(2017) 010 final.

⁽²⁷⁾ Ú. v. EÚ C 345, 13.10.2017, s. 138.

⁽²⁸⁾ Ú. v. EÚ C 230, 14.7.2015, s. 91.

⁽²⁹⁾ COM(2018) 97 final; Ú. v. EÚ C 62, 15.2.2019, s. 73; Ú. v. EÚ C 62, 15.2.2019, s. 103; Ú. v. EÚ C 62, 15.2.2019, s. 97.

⁽³⁰⁾ Ú. v. EÚ C 62, 15.2.2019, s. 73.

4.6.4. Trhy s výrobkami a službami

4.6.4.1. Normalizačný model stavia EÚ do pozície svetového lídra. EHSV vyzdvihuje prácu Komisie v tejto oblasti. Jednotnosť a konzistentnosť orgánov európskych noriem je zaistená prostredníctvom základnej zásady „jedna norma, jeden test – prijaté v celej Európe“. Toto poskytuje podnikom investície, ako aj právnu a finančnú bezpečnosť⁽³¹⁾.

4.6.4.2. Cieľom balíka „Čistá energia pre všetkých Európanov“ je urýchliť, transformovať a konsolidovať prechod hospodárstva EÚ na čistú energiu, pričom sa zachovávajú dôležité ciele hospodárskeho rastu a tvorby pracovných miest⁽³²⁾.

4.6.4.3. Po štvrtom železničnom balíku (2013)⁽³³⁾ sa v šiestej správe o monitorovaní železničného trhu (RMMS)⁽³⁴⁾ poukazuje na to, že celková dĺžka železničnej siete EÚ sa zvýšila.

4.6.4.4. 5G pre Európu: akčný plán⁽³⁵⁾ sa zaoberá jedným z najkritickejších prvkov digitálneho hospodárstva a spoločnosti. Komerčné služby sa budú poskytovať v roku 2020. EHSV sa domnieva, že rozhodujúcimi faktormi budú úspešné projekty v rámci verejno-súkromného partnerstva (5G – PPP) počas fázy výskumu a integrácia sietí typu fronthaul so sieťami typu backhaul pri prenose údajov prostredníctvom prepínačov s veľkou kapacitou, heterogénnych spojení v rámci prenosu a prostredníctvom procesorových jednotiek v cloude, pričom treba využiť viacerých poskytovateľov internetových služieb⁽³⁶⁾.

4.6.5. Integrovanjšie kapitálové trhy a plnohodnotná banková únia

4.6.5.1. Po opatreniach prijatých v dôsledku finančnej krízy sa teraz európske banky dokážu lepšie vyrovnávať s budúcimi nepokojmi. EHSV víta jasný pokrok v transformácii mechanizmu ESM na Európsky menový fond, ktorý by mohol preventívne poskytnúť likvidné prostriedky, a tým znížiť počet programov podmienenosti.

Aby sa však predišlo budúcim rizikám vo finančnom systéme, EHSV podporuje hľadanie konsenzu medzi členskými štátmi, pokiaľ ide o vytvorenie silnej bankovej únie zameranej na opatrenia, ktoré môžu občanom a podnikom priniesť väčšiu dôveru.

4.6.6. Zníženie administratívneho zaťaženia a uľahčovanie dodržiavania daňových predpisov

4.6.6.1. Moderné pravidlá práva obchodných spoločností v EÚ majú pre jednotný trh zásadný význam. V tomto zmysle predstavuje balík opatrení v oblasti európskeho práva obchodných spoločností komplexný prístup zameraný na vyváženie a ochranu legitímnych záujmov a potrieb všetkých zainteresovaných strán, MSP, menšinových akcionárov, veriteľov a zamestnancov⁽³⁷⁾.

4.6.6.2. Požiadavka jednomyselnosti v Rade sťažuje prijímanie spoločných pravidiel v určitých aspektoch zdaňovania, najmä pokiaľ ide o spoločný (konsolidovaný) základ dane z príjmov právnických osôb (CCCTB) a jednotnú daň z pridanej hodnoty EÚ. EHSV tiež schvaľuje balík opatrení týkajúci sa reformy DPH⁽³⁸⁾.

4.6.7. Európa v pohybe – trvalo udržateľná mobilita pre náš kontinent

4.6.7.1. Štyria z desiatich opýtaných európskych vodičov⁽³⁹⁾ uviedli, že očakávajú, že ďalšie auto, ktoré si kúpi, bude elektrické. Normy pre čisté vozidlá a stimulačné opatrenia pre elektrické vozidlá pomôžu európskym výrobcam automobilov udržať si konkurencieschopnosť na svetovom trhu, kde elektrifikácia rýchlo napreduje.

4.6.7.2. EHSV víta Európsku alianciu pre batérie ako dobrý príklad strategického hodnotového reťazca v Európe. Je však potrebné vynaložiť oveľa viac úsilia, pretože európske značky do značnej miery zaostávajú za ázijskými a americkými výrobcami v pretekoch o dodávanie elektrických vozidiel pre masový trh.

⁽³¹⁾ Ú. v. EÚ C 197, 8.6.2018, s.17.

⁽³²⁾ Ú. v. EÚ C 246, 28.7.2017, s. 64.

⁽³³⁾ Ú. v. EÚ C 327, 12.11.2013, s. 122.

⁽³⁴⁾ COM(2019) 51 final.

⁽³⁵⁾ COM(2016) 588 final.

⁽³⁶⁾ Ú. v. EÚ C 125, 21.4.2017, s. 74.

⁽³⁷⁾ Ú. v. EÚ C 62, 15.2.2019, s. 24.

⁽³⁸⁾ Ú. v. EÚ C 237, 6.7.2018, s. 40.

⁽³⁹⁾ <https://www.euractiv.com/section/electric-cars/opinion/dont-let-european-automakers-lose-the-race-to-electrification>.

4.7. Ďalší postup

4.7.1. Proces európskeho semestra sa musí využívať ako jeden z nástrojov na efektívnejšie a rýchlejšie napredovanie k lepšiemu jednotnému trhu, ak je to vhodné.

4.7.2. Členské štáty môžu profitovať z inkluzívnejšieho dialógu založeného na očakávaniach občianskej spoločnosti. Európsky semester je súčasťou tohto dialógu a skutočnosť, že členské štáty dostávajú odporúčania pre jednotlivé krajiny, ktorými sa môžu zlepšiť – nie predpisovať – vnútroštátne reformy, sa javí ako mimoriadne dôležitý krok k dosiahnutiu úspechu a zapojeniu spoločnosti.

4.7.3. Úsilie o podporu výsledkov jednotného trhu musí byť prítomné vo všetkých politikách a záväzkoch členských štátov spolu s účasťou občanov a zapojenia spoločnosti. Je rozhodujúce zabezpečiť, aby efektívna komunikácia medzi občanmi a európskym projektom založeným na jednotnom trhu patrila medzi priority členských štátov. Týmto spôsobom európski lídri prispievajú k predchádzaniu extrémizmu a radikálnym opatreniam voči jednotnému trhu.

4.7.4. EHSV víta výzvy a požiadavky Komisie adresované Európskej rade, najmä výzvu, aby zabezpečila, že „Rada a Európsky parlament budú urýchlene spolupracovať“, aby čo najskôr „prijali legislatívne iniciatívy v rámci stratégie pre jednotný trh, jednotný digitálny trh a únie kapitálových trhov a bankovej únie“⁽⁴⁰⁾.

V Bruseli 15. mája 2019

predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Luca JAHIER

⁽⁴⁰⁾ COM(2018) 772 final.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Európskej rade, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Koordinovaný plán v oblasti umelej inteligencie

[COM(2018) 795 final]

(2019/C 240/12)

Spravodajkyňa: **Tellervo KYLÄ-HARAKKA-RUONALA**

Konzultácia	Komisia, 18.2.2019
Právny základ	článok 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
Príslušná sekcia	sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu
Prijaté v sekcii	2.4.2019
Prijaté v pléne	15.5.2019
Plenárne zasadnutie č.	543
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	210/2/1

1. Závbery a odporúčania

1.1. EHSV víta koordinovaný plán v oblasti umelej inteligencie a žiada jeho urýchlené zavedenie do praxe vzhľadom na rýchly pokrok v rozvoji a zavádzaní umelej inteligencie v krajinách mimo EÚ. Ak chce EÚ uspieť v celosvetovej konkurencii musí byť na čele pokiaľ ide o inovácie a investície, v súlade so zásadou, že umelá inteligencia je dôveryhodná a kontroluje ju človek.

1.2. EHSV zdôrazňuje, že rozvoj a využívanie umelej inteligencie musí byť inkluzívne so zreteľom na aktérov občianskej spoločnosti vrátane podnikov, pracovníkov a spotrebiteľov. Zavádzanie stratégie v oblasti umelej inteligencie do praxe by sa malo zameriavať na to, ako čo najviac vyťažiť z možností, ktoré ponúka umelá inteligencia pre celú spoločnosť.

1.3. EHSV podporuje iniciatívy na vyčlenenie väčšieho množstva finančných prostriedkov na inovácie, infraštruktúru, vzdelávanie a odbornú prípravu v EÚ súvisiace s umelou inteligenciou. Výbor súčasne nabáda členské štáty, aby podnikli kroky potrebné na dosiahnutie spoločných cieľov.

1.4. Na zlepšenie rozvoja a využívania umelej inteligencie v súkromnom sektore žiada EHSV vytvorenie priaznivého podnikateľského prostredia vrátane priaznivého a stabilného politického a regulačného rámca, ktorý by stimuloval inovácie a investície v oblasti umelej inteligencie, a zohľadnenie osobitných potrieb MSP, začínajúcich (start-up) a rozširujúcich sa podnikov (scale-up).

1.5. EHSV považuje za nevyhnutné zabezpečiť kvalitu, dostupnosť, prístupnosť, interoperabilitu a bezproblémový tok údajov na jednotnom trhu, pričom sa súčasne zabezpečí ochrana údajov a súkromia. Výbor nabáda na uľahčenie prístupu k verejným údajom a žiada vytvorenie podmienok, ktoré by podporili zriaďovanie európskych digitálnych platforiem.

1.6. EHSV podporuje iniciatívy v oblasti cezhraničnej spolupráce, partnerstiev a sietí na podporu inovácií a využívania umelej inteligencie a zdôrazňuje význam širokej spolupráce medzi rôznymi aktérmi spoločnosti.

1.7. EHSV vyzýva členské štáty, aby prispôsobili svoje vzdelávacie systémy novým požiadavkám v oblasti zručností, čo si vyžaduje reformy od základného vzdelávania až po univerzitné. Okrem toho je nevyhnutnosťou celoživotné a sústavné vzdelávanie, ktoré sa bude čoraz viac odohrávať v pracovnom prostredí. Pri predvídaní zmien a potrieb týkajúcich sa pracovného sveta zohráva dôležitú úlohu sociálny dialóg.

1.8. Pokiaľ ide riadenie štrukturálnych zmien súvisiacich s umelou inteligenciou, EHSV považuje posilnenie Európskeho fondu na prispôbenie sa globalizácii za krok smerom k plnohodnotnému európskemu transformačnému fondu, ktorý pomôže zvládnuť digitálnu transformáciu.

1.9. EHSV zdôrazňuje, že rozvoj a využívanie umelej inteligencie sa musí uskutočňovať v súlade s hodnotami EÚ a rešpektovať právne predpisy týkajúce sa spotrebiteľov, zamestnancov a podnikov. Zástupcovia občianskej spoločnosti a sociálni partneri musia byť zapojení do vypracúvania politiky a opatrení súvisiacich s umelou inteligenciou. Na získanie dôvery ľudí je tiež potrebné sprostredkovať poznatky o umelej inteligencii.

1.10. Keďže umelá inteligencia má slúžiť spoločnosti ako celku a súčasne zohľadňovať hospodárske, sociálne a environmentálne aspekty, EHSV navrhuje, aby EÚ prijala rámec pre trvalo udržateľný rozvoj ako riadiaci prístup pre budúci rozvoj umelej inteligencie. EHSV takisto vyzýva, aby jednotlivé organizácie zavádzali umelú inteligenciu udržateľne, vrátane náležitých informačných a konzultačných postupov.

2. Všeobecné pripomienky

2.1. V nadväznosti na stratégiu pre umelú inteligenciu pre Európu uverejnenú v apríli 2018 spolupracovala Európska komisia s členskými štátmi pri príprave koordinovaného plánu v oblasti umelej inteligencie s cieľom maximalizovať celkový vplyv opatrení, predovšetkým investícií, na úrovni EÚ a na úrovni členských štátov a zabezpečiť, aby sa EÚ dokázala vyrovnáť s celosvetovou konkurenciou.

2.2. V koordinovanom pláne sa navrhujú spoločné opatrenia v štyroch oblastiach: zvýšenie investícií, zlepšenie dostupnosti a prístupnosti údajov, podpora talentov a zručností, a zabezpečenie dôvery. V koordinovanom pláne sa tiež žiada, aby členské štáty ustanovili do polovice roku 2019 svoje národné stratégie v oblasti umelej inteligencie.

2.3. EHSV víta koordinovaný plán v oblasti umelej inteligencie, ktorý je podľa neho dôležitým krokom k posilneniu realizácie stratégie. Výbor vyjadril svoje pripomienky k stratégii v predchádzajúcom stanovisku⁽¹⁾. Výbor predložil aj stanovisko o programe Digitálna Európa⁽²⁾. Okrem toho pripravil EHSV stanovisko z vlastnej iniciatívy o rôznych aspektoch umelej inteligencie⁽³⁾, ako aj viacero ďalších stanovísk súvisiacich s melou inteligenciou.

2.4. EHSV považuje za dôležité, aby sa vykonávacie opatrenia plánovali na oboch úrovniach, teda na úrovni EÚ aj členských štátov, keďže EÚ a členské štáty majú v rôznych oblastiach politiky rôzne kompetencie. Spolupráca a koordinácia sú potrebné aj na to, aby sa maximalizovali výsledky a efektívnosť z hľadiska EÚ ako celku. EHSV nabáda všetky členské štáty, aby podnikli kroky potrebné na dosiahnutie spoločných cieľov a aby pritom uznali, že v jednotlivých krajinách sa podmienky líšia.

2.5. Okrem spolupráce a koordinácie medzi tvorcami politiky na rôznych úrovniach je potrebná spolupráca medzi všetkými aktérmi spoločnosti. Je to potrebné na to, aby sa predišlo nezrovnalostiam, prekrývaniu a medzerám v činnosti, a tým sa zvýšila efektívnosť a vplyv opatrení.

2.6. EHSV žiada urýchlené zavedenie tejto stratégie do praxe vzhľadom na rýchly pokrok v rozvoji a zavádzaní umelej inteligencie v krajinách mimo EÚ. Súčasne by sa EÚ a členské štáty mali pevne pridržať dlhodobých cieľov stratégie. EHSV podporuje úsilie, aby sa Európa „stala svetovým lídrom vo vývoji a v zavádzaní špičkovej, etickej a bezpečnej umelej inteligencie, ktorá podporuje prístup zameraný na človeka v globálnom kontexte“⁽⁴⁾.

2.7. Na to, aby EÚ uspela v celosvetovej konkurencii, musí ísť odhodlane svojou vlastnou cestou a súčasne brať na vedomie vonkajší vývoj a trendy. EHSV považuje za dôležité, aby sa konkurencieschopnosť a dôvera posudzovali ako celok. Dôveryhodnosť má potenciál stať sa konkurenčnou výhodou pre EÚ, hoci musia fungovať aj ďalšie prvky konkurencieschopnosti.

2.8. Keďže umelá inteligencia má slúžiť spoločnosti ako celku, EHSV navrhuje, aby si EÚ stanovila rámec pre trvalo udržateľný rozvoj ako riadiaci prístup pre budúci rozvoj umelej inteligencie. Trvalo udržateľný rozvoj a jeho tri rozmery si vyžadujú politiky a opatrenia, ktoré posilňujú hospodárstvo a vytvárajú blahobyt pre spoločnosť, pričom súčasne pomáhajú znižovať vplyv na klímu a životné prostredie.

2.9. EHSV poukazuje na to, že politiky týkajúce sa umelej inteligencie musia byť navrhnuté z pohľadu aktérov občianskej spoločnosti vrátane podnikov, pracovníkov a spotrebiteľov. Náležitú pozornosť treba venovať tomu, ako čo najviac vyťažiť z možností, ktoré umelá inteligencia ponúka pre celú spoločnosť, a tomu, ako minimalizovať riziká, vrátane manipulácie demokratických procesov.

2.10. EHSV zdôrazňuje význam inkluzívnosti a zásady na nikoho nezabúdať pri rozvoji a zavádzaní umelej inteligencie. Týka sa to prístupnosti údajov a infraštruktúry, dostupnosti ľahko použiteľných produktov a prístupu k vedomostiam a zručnostiam. Inkluzívnosť je dôležitá tak pre ľudí, ako aj pre podniky, najmä pre MSP. Mali by sa prijať osobitné opatrenia s cieľom zvýšiť zručnosti žien v oblasti umelej inteligencie a nabádať ich, aby prijímali pracovné miesta a úlohy v oblasti umelej inteligencie, a to aj v priemysle.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 440, 6.12.2018, s. 51.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 62, 15.2.2019, s. 292.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 288, 31.8.2017, s. 43; Ú. v. EÚ C 440, 6.12.2018, s. 1; Ú. v. EÚ C 345, 13.10.2017, s. 52; Ú. v. EÚ C 190, 5.6.2019, s. 17.

⁽⁴⁾ COM(2018) 795 final, PRÍLOHA.

2.11. Vzhľadom na obrovské spoločenské výzvy a extrémne rýchly rozvoj technológií by EÚ mala v plnej miere využívať umelú inteligenciu pri prognostickej analýze v odvetviach ako zdravotníctvo a doprava vrátane otázok súvisiacich s pracovnými miestami a prácou. Okrem toho by EÚ mala predvídať príležitosti vyplývajúce z prevratných technológií, akými sú kvantové technológie.

3. Uľahčiť inováciu a rozvoj podnikateľskej činnosti

3.1. Okrem toho, že ponúka zvýšenie efektívnosti a produktivity v podnikateľských operáciách, prináša umelá inteligencia aj nové podnikateľské možnosti pre širokú škálu priemyselných odvetví a služieb. To platí tak pre veľké podniky, ako aj pre MSP a začínajúce a rozširujúce sa podniky. Okrem toho budú vznikať aj úplne nové podnikateľské modely.

3.2. Keďže mimo EÚ sa už deje mnoho v oblasti rozvoja a zavádzania umelej inteligencie, EÚ musí tiež posilniť úsilie zlepšiť svoju konkurencieschopnosť. Nejde o to „vyberať víťazov“, ale o to, aby sa zistili problémy a výzvy, ktoré treba riešiť, s cieľom vytvoriť a udržať správne podmienky na to, aby sa využili príležitosti a minimalizovali riziká súvisiace s umelou inteligenciou.

3.3. Investície do inovácie a infraštruktúry, ako aj ďalší rozvoj jednotného trhu sú kľúčovými oblasťami, na ktoré by sa mali zameriavať ďalšie kroky. Okrem toho EHSV vyzdvihuje význam celkového podnikateľského prostredia, ako je zdaňovanie, regulácia a dostupnosť výrobných faktorov, pre inovačné činnosti a investičné rozhodnutia podnikov.

3.4. EHSV podporuje iniciatívy na vyčlenenie väčšieho množstva finančných prostriedkov na umelú inteligenciu. Programy Horizont Európa, Digitálna Európa, InvestEU a Európsky fond pre strategické investície sú veľmi cennými a potrebnými nástrojmi na podporu inovácií a investícií v oblasti umelej inteligencie.

3.5. Hoci verejný sektor zohráva dôležitú úlohu prostredníctvom svojich vlastných investícií do umelej inteligencie a verejného obstarávania, na dosiahnutie dostatočného pokroku pri rozvoji aj využívaní umelej inteligencie budú vo viacerých sektoroch potrebné značné súkromné investície. Verejné financovanie má prilákať súkromné investície a ako také má teda zásadný význam. Postupy financovania by však mali byť pre užívateľov jednoduchšie. Pravidlá financovania by sa mali prepracovať tak, aby podporovali určité riziko.

3.6. Na rozvoj a využívanie umelej inteligencie sú potrebné podnikateľské ekosystémy, ktoré tvoria podniky rôznych veľkostí a z rôznych odvetví a rôznych častí hodnotového reťazca, rovnako ako aj spolupráca medzi rôznymi podnikmi a rôznymi zainteresovanými stranami. EHSV podporuje plány Komisie rozšíriť cezhraničnú spoluprácu, partnerstvá a siete prostredníctvom prepojených výskumných centier excelentnosti, testovacích zariadení a centier digitálnych inovácií. EHSV zdôrazňuje, že je potrebné uľahčiť prepojenie s MSP a vyzýva na zapojenie organizácií občianskej spoločnosti a sociálnych partnerov do spolupráce v rámci centier digitálnych inovácií.

3.7. Kompetencie a zručnosti zohrávajú významnú úlohu pri podpore inovácií a rozvoja podnikania súvisiaceho s umelou inteligenciou. Existuje nielen dopyt po špecifických „zručnostiach v oblasti umelej inteligencie“, ale aj po zručnostiach, ktoré umožňujú využívať umelú inteligenciu v jednotlivých podnikoch, vrátane podnikateľských zručností. Keďže sa na podporu mladých talentov pre podniky a priemysel najlepšie hodia výskumné projekty, EHSV nabáda EÚ a členské štáty, aby zabezpečili primerané financovanie pre tento druh výskumu.

3.8. Rýchle tempo rozvoja si vyžaduje rýchlu reakciu pri uľahčovaní inovácií v oblasti umelej inteligencie. To si vyžaduje testovacie miesta a regulačné experimentálne prostredie, ktoré umožní experimentovať a skúšať nové myšlienky. Okrem toho je dôležité zabezpečiť šírenie a vzájomné uznávanie výsledkov testov.

3.9. EHSV žiada zvýšiť investície do technológie a infraštruktúry potrebnej pre umelú inteligenciu a aplikácie založené na umelí inteligencii vrátane vysokovýkonných počítačov a mobilných sietí 5G, ako aj opatrenia na zlepšenie kybernetickej bezpečnosti. EÚ by okrem toho mala stať na čele vývoja kvantovej technológie, najmä v oblasti kvantovej výpočtovej techniky a kvantovej komunikácie.

3.10. Keďže umelá inteligencia sa zameriava predovšetkým na dáta, EHSV považuje za nevyhnutné zabezpečiť kvalitu, dostupnosť, prístupnosť, interoperabilitu a bezproblémový tok údajov, pričom sa súčasne zabezpečí ochrana údajov a súkromia. Dobre fungujúci jednotný trh s údajmi je čoraz dôležitejší, keďže je prepojený s jednotným trhom s tovarom, kapitálom a službami.

3.1.1. EHSV podporuje iniciatívu Komisie vytvoriť spoločný európsky dátový priestor. Výbor vyzýva, aby sa otvoril a uľahčil prístup k veľkým dátam (big data), ktoré generuje verejný sektor, pre všetkých používateľov, a aby sa zlepšili aplikačné programovacie rozhrania. EHSV tiež žiada priaznivé podmienky pre vytváranie európskych platforiem na výmenu údajov. Zlepšenie prístupnosti a opätovného používania údajov musí ísť ruka v ruke so spravodlivou súťažou a primeranou ochranou údajov a duševného vlastníctva.

3.1.2. Podnikateľské modely založené na údajoch, platformách a ekosystémoch sa stávajú novou normalitou. Hoci v súčasnosti v oblasti platforiem služieb, ktoré poskytujú podniky koncovým zákazníkom (business-to-consumer platforms), dominujú predovšetkým veľké spoločnosti so sídlom mimo EÚ, EÚ by mala obrovský potenciál úspešne konkurovať v oblasti platforiem služieb verejného sektora občanom (public-to-citizen) a podnikov podnikom (business-to-business). V každom prípade bude vo vzťahu k zahraničným konkurentom nevyhnutné, aby mali všetci rovnaké podmienky.

3.1.3. EHSV žiada priaznivý rámec, ktorý podporuje inovácie a vyhýba sa príliš podrobným pravidlám a nadmerným požiadavkám, ktoré by bránili rozvoju, ale súčasne zabezpečuje dôveryhodnosť umelej inteligencie. EHSV tiež žiada Komisiu, aby spoločne s priemyslom a zainteresovanými stranami posúdila, či existujú jednotlivé právne predpisy, ktoré by bránili rozvoju alebo zavádzaniu dôveryhodnej umelej inteligencie, a aby preskúmala vhodnosť právnych predpisov v oblasti hospodárskej súťaže.

3.1.4. EHSV tiež žiada, aby tvorcovia politiky posudzovali politické nástroje z hľadiska príslušného sektora. Neexistujú žiadne univerzálne riešenia, jednotlivé sektory majú vlastné potreby a špecifické výzvy, ktoré musia zvládať. Príležitosti, ktoré ponúka normalizácia, by sa mali v plnej miere využiť napríklad pri podpore interoperability, keďže zmeny sú veľmi rýchle a je potrebné neustále zlepšovanie.

4. Umožniť ľuďom pripraviť sa na budúcnosť

4.1. Je zjavné, že väčšina ľudí si neuvedomuje možnosti, ktoré umelá inteligencia ponúka, pokiaľ ide o pomoc ľuďom, zatiaľ čo obavy týkajúce sa kontroly nad zariadením sú veľmi zjavné. EHSV je preto presvedčený, že je potrebné zlepšiť informovanosť o možnostiach, ktoré ponúka umelá inteligencia pre spoločnosť ako celok. Posilniť poznatky a pochopenie povahy a fungovania umelej inteligencie je potrebné aj na to, aby sa zvýšila dôvera ľudí na základe kritického myslenia. EHSV okrem toho žiada lepšie štatistické údaje a viac výskumu, pokiaľ ide o vplyv umelej inteligencie na zamestnanosť a prácu vrátane štúdií o vplyve na jednotlivé sektory.

4.2. Keďže umelá inteligencia môže mať značný vplyv na každodenný život ľudí ako spotrebiteľov, ale aj na rozvoj v oblasti pracovných miest a práce budúcnosti, je nevyhnutné poskytnúť ľuďom potrebné vedomosti a zručnosti, aby boli pripravení na zmenu. Sociálni partneri zohrávajú zásadnú úlohu pri predvídaní zmien v pracovnej sfére, podpore rozvoja digitálnych zručností a zlepšovaní zamestnateľnosti pracovníkov na trhu práce.

4.3. Zavádzanie umelej inteligencie znamená aj výraznú zmenu v dopyte po zručnostiach. Vzhľadom na to, že rozvoj umelej inteligencie je značný a rýchly, je potrebné určiť okamžité aj dlhodobé potreby v oblasti odbornej prípravy a vzdelávania. Vzdelávanie musí reagovať na potreby v oblasti základných aj pokročilých digitálnych zručností. Okrem zabezpečenia základnej gramotnosti v oblasti umelej inteligencie by mali všeobecné zručnosti poskytovať ľuďom možnosť uplatňovať umelú inteligenciu pri vytváraní a využívaní inováčných riešení v každodennom živote a v práci, spojených napríklad so systémami spolupráce medzi človekom a robotom.

4.4. EHSV vyzýva členské štáty, aby reagovali na nový dopyt po zručnostiach a prispôsobili svoje vzdelávacie systémy. EHSV tiež zdôrazňuje význam spolupráce medzi vládami, vzdelávacími inštitúciami, sociálnymi partnermi, organizáciami spotrebiteľov a ďalšími organizáciami občianskej spoločnosti, ktorých sa týka vytváranie a zavádzanie nových programov vzdelávania a odbornej prípravy s cieľom zlepšiť zručnosti potrebné na trhu práce a v spoločnosti vo všeobecnosti. Umelá inteligencia by sa mala využívať pri posudzovaní potrieb v oblasti zručností, ako aj pri organizovaní a poskytovaní obsahu pre vzdelávanie a odbornú prípravu.

4.5. Potrebné sú reformy učebných osnov, a to od základných škôl až po univerzity. Nevyhnutný je dobrý základ v prírodných vedách, technológii, inžinierstve a matematike, pričom treba uznať, že rozvoj aj využívanie umelej inteligencie si vyžadujú rozsiahlejšie kompetencie. To len zdôrazňuje význam vzdelávania v oblastiach ako sú okrem iného spoločenské vedy a umenie.

4.6. Okrem rozvoja základného vzdelávania je zjavne potrebné zvyšovanie kvalifikácie a rekvalifikácia ľudí vrátane učiteľov. Celoživotné a sústavné vzdelávanie je pre každého nevyhnutnosťou, ak chce zvládnuť aktuálny i budúci vývoj. Učenie bude čoraz viac prebiehať v kontexte práce a bude založené na individuálnych ambíciách.

4.7. EHSV sa domnieva, že investície do vzdelávania a odbornej prípravy by mali stáť v centre národnej stratégie v oblasti umelej inteligencie a že osvedčené postupy v rámci národných iniciatív by sa mali vymieňať na európskej úrovni. EHSV žiada zvýšiť pridelené prostriedky EÚ s cieľom podporovať potrebné reformy a nové iniciatívy v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy.

4.8. Je tiež dôležité zaoberať sa štrukturálnymi zmenami súvisiacimi s umelou inteligenciou v regiónoch a sektoroch, ktoré najviac poznamenalo zavádzanie umelej inteligencie. Členské štáty by mali pripraviť prístupy na odstránenie nedostatku zručností a zníženie negatívnych sociálnych vplyvov vrátane ochrany tých, ktorých nie je možné zamestnať. Prístup k internetu musí byť zabezpečený vo všetkých oblastiach, aby sa zabránilo vzniku digitálnej priepasti. EHSV považuje posilnenie Európskeho fondu na prispôbenie sa globalizácii, ktoré navrhuje Komisia, za krok smerom k vytvoreniu plnohodnotného európskeho transformačného fondu, ktorý pomôže zvládnuť digitálnu transformáciu sociálne zodpovedným spôsobom.

5. Podpora dôvery v umelú inteligenciu

5.1. EHSV je pevne presvedčený, že pevná dôvera v umelú inteligenciu je kľúčová pre úspešné využívanie možností, ktoré umelá inteligencia prináša. Dôveryhodnosť očakávajú tak spotrebiteľia a zamestnanci, ako aj podniky – zamestnávateľa, podnikatelia, investori a finančníci.

5.2. Obavy súvisiace s umelou inteligenciou sa pravdepodobne budú znižovať úmerne tomu, ako budú narastať vedomosti a pochopenie toho, čo vlastne umelá inteligencia znamená, ako sa dá využiť a ako sa v nej rozhoduje. To bude základom dôvery v umelú inteligenciu, keďže to umožní kritické myslenie a zváženie zásadných otázok, akou je napríklad zásada kontroly človekom a vyhliadky na to, že si ľudia udržia kontrolu nad vlastným životom. Dôvera však na druhej strane závisí aj od čisto praktických aspektov, napríklad ľahkú použiteľnosť.

5.3. Európska expertná skupina na vysokej úrovni pre umelú inteligenciu nedávno vydala etické usmernenia pre dôveryhodnú umelú inteligenciu. EHSV berie tieto usmernenia na vedomie a poukazuje na kľúčovú úlohu otvorených, primeraných a spoľahlivých údajov, transparentnosti rozhodovania umelej inteligencie a jej inkluzívnosti, pokiaľ ide o rozvoj a využívanie umelej inteligencie. EHSV tiež žiada širokú diskusiu o otázkach, ako sú dôsledky profilovania ľudí a predpoklady pre napadnutie rozhodnutí umelej inteligencie.

5.4. Ak to posudzujeme v rámci trvalo udržateľného rozvoja, týkajú sa tieto etické aspekty najmä aspektov súvisiacich s človekom a spadajú teda pod sociálny rozmer udržateľnosti. Okrem toho by umelá inteligencia mala zohľadňovať aj environmentálne aspekty, ako sú napríklad aspekty súvisiace so zmenou klímy a prírodnými zdrojmi vrátane udržateľného využívania energie a surovín a predchádzanie predčasnému zastarávaniu výrobkov a ďalších. Hospodárska udržateľnosť si okrem toho vyžaduje, aby boli riešenia v oblasti umelej inteligencie nákladovo efektívne, teda produktívne, ziskové a konkurencieschopné.

5.5. Vplyv aplikácií umelej inteligencie je ďalším prvkom dôvery. Ak je umelá inteligencia prínosom pre spoločnosť, v duchu udržateľného rozvoja, tým, že vytvára hospodársku prosperitu, sociálny blahobyt a je aj prínosom v oblasti životného prostredia, dá sa povedať, že „koná dobro“.

5.6. EHSV sa domnieva, že dôvera v umelú inteligenciu sa dá posilniť prostredníctvom verejných politík zameraných na občanov, a to zapojením zástupcov občianskej spoločnosti do prípravy politík a opatrení v oblasti umelej inteligencie. Verejný sektor môže zvyšovať dôveru v umelú inteligenciu aj prostredníctvom verejnej správy zameranej na občanov, kde môže umelá inteligencia zohrávať dôležitú úlohu tým, že budú administratívne postupy jednoduchšie a lepšie prispôbené. Okrem toho by sa mali zohľadniť aj príležitosti, ktoré poskytujú na rozšírenie dôveryhodných digitálnych služieb napríklad technológie blockchain.

5.7. Rozvoj a využívanie umelej inteligencie sa musí uskutočňovať v plnom súlade s právnymi predpismi, či sa týkajú spotrebiteľov, zamestnancov alebo podnikov. Existuje množstvo právnych predpisov relevantných pre rozvoj a využívanie umelej inteligencie. EHSV žiada Komisiu, aby dokončila a doplnila svoje hodnotenie príslušných právnych predpisov, napríklad v oblasti bezpečnosti a zodpovednosti, pokiaľ ide o ich spôsobilosť na daný účel v súvislosti s dôveryhodnou umelou inteligenciou. Rovnako by sa mala preskúmať aj vykonateľnosť príslušných sektorových právnych predpisov.

5.8. Najdôležitejšie však je, aby sa prijal prístup a zásady pre dôveryhodnú umelú inteligenciu a aby sa stali neoddeliteľnou súčasťou kultúry každej organizácie, a to v súkromnom i verejnom sektore. Etika umelej inteligencie by sa nemala vnímať ako niečo osobitné alebo oddelené od etiky vo všeobecnosti. Organizácie by mali etiku umelej inteligencie začleniť do svojich celkových stratégií, všeobecných etických kódexov a bežných manažérskych postupov vrátane postupov na informovanie zamestnancov a konzultácie s nimi, ako aj do monitorovacích systémov a systémov auditu.

5.9. Proaktívne prijímanie dôveryhodnej umelej inteligencie možno posilniť tým, že sa etické aspekty začlenia do vzdelávania a odbornej prípravy vývojárov a používateľov umelej inteligencie, ako aj vydávaním a uplatňovaním etických usmernení. EHSV je pripravený prispieť k šíreniu informácií o etických aspektoch medzi aktérmi občianskej spoločnosti.

V Bruseli 15. mája 2019

predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Luca JAHIER

ISSN 1977-1037 (elektronické vydanie)
ISSN 1725-5236 (papierové vydanie)

Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie
L-2985 Luxembourg
LUXEMBURG

SK